

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ
ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΤΑ
ΩΦΕΛΙΜΩΤΕΡΑ ΠΤΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ 5

ΜΑΙΟΣ 1900

ΒΕΡΟΙΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βεροίας

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Β. Υ. ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Πρόεδρος Δ. ΒΙΚΕΛΛΙΣ

Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ, ἀντιπρόεδρος	Π. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
Τ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	Ε. ΡΩΜΑΝΟΣ
Μ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ	Γ. Σ. ΣΤΡΕΪΤ
Γ. ΠΑΙΣΠΑΤΗΣ	Π. ΨΥΧΑΣ

Γραμματεὺς Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

(Ἀπόδπαγμα ἐκ τοῦ Καταστατικοῦ)

"Ἀρθρον 1^{ον}. Ἰδρύεται «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων». Σκοπὸς αὐτοῦ ἡ διάδοσις ὠφελίμων γνώσεων παρὰ τῷ λαῷ, ἰδίᾳ διὰ τῆς δημοσιεύσεως βιβλιαρίων εὐωνύων, εὐληπτῶν, ὁμοιόμορρων καὶ φερόντων τὸ ὄνομα καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Συλλόγου.

"Ἀρθρον 2^{ον}. Τὸ τοῦ Συλλόγου διοικεῖ Συμβούλιον ἑννεαμελὲς ἐκλεγόμενον κατὰ πενταετίαν, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ὑπὸ τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ συνέλευσιν παρόντων ἑταίρων.

"Ἀρθρον 3^{ον}. Ἐπιτροπή, ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον μελῶν, ἐκλεγομένη δὲ κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἢ καὶ τῶν ἑταίρων, ὁρίζει τὴν ὕλην τῶν βιβλιαρίων, φροντίζουσα ὅπως ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἶναι ὁμαλή, ὅσον ἔνεστιν ὁμοιόμορρος, ἀπέχουσα ἐπίσης καὶ τῆς ἀρχαϊσμοῦ καὶ τῆς λεγομένης δημώδους.

"Ἀρθρον 4^{ον}. Τῆς ἐκδόσεως καὶ διαδόσεως τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Συλλόγου ἐπιμελεῖται τὸ Συμβούλιον, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς δωρεάν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου διανομῆς αὐτῶν.

"Ἀρθρον 10^{ον}. Οἱ ἑταῖροι, προτεινόμενοι ὑπὸ ἑνὸς τῶν συμβούλων καὶ γινόμενοι δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου, συνεισφέρουσιν ἑτησίως ἀνά Δρ. 20, εἴτε ἐράπαξ Δρ. 300. Λαμβάνουσι δὲ ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον παντὸς δημοσιεύματος τοῦ Συλλόγου.

"Ἀρθρον 11^{ον}. Ἀναγράφονται ὡς δωρεαὶ οἱ καταβάλλοντες Δραχμὰς τοῦλάχιστον ἑκατὸν, εἴτε ὡς εἰσφοράν εἰς τὸν Σύλλογον, εἴτε πρὸς αγοράν ἀντίτυπον ἐκ τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ ἐπὶ σκοπῷ δωρεάν διαδόσεως αὐτῶν, ἐνεργουμένης ὑπὸ τοῦ Συλλόγου. Ἀναγράφονται δὲ ὡς εὐεργεταὶ οἱ καταβάλλοντες Δραχμὰς τοῦλάχιστον ἑξακοσίας. Οἱ εὐεργεταὶ εἰσὶν αὐτοδικαίως ἑταῖροι.

"Ἀρθρον 12^{ον}. Εὐεργεταὶ δύνανται ν' ἀνακηρυχθῶσιν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου οἱ καὶ ἄλλως παρασχόντες μεγάλας ὑπηρεσίας τῷ Συλλόγῳ.

"Ἀρθρον 13^{ον}. Συνέλευσις τῶν ἑταίρων καλεῖται ὑπὸ τοῦ Προέδρου ἑπὰξ μὲν τοῦ ἔτους εἰς τακτικὴν συνεδρίαν κατὰ μῆνα Ἰανουάριον, ἐκτάκτως δὲ ὅσας ἀπορραίσῃ τὸ Συμβούλιον.

"Ἀρθρον 16^{ον}. Ἡ σφραγὶς τοῦ Συλλόγου φέρει ἐν κύκλῳ τὸ ὄνομα τοῦ Συλλόγου, ἐν μέσῳ δὲ ἀνοικτὸν βιβλίον.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ὁ Σύλλογος ἐκδίδει περιοδικῶς κατὰ μῆνα ἓν βιβλίον, ἀποτελούμενον ἐξ 80 — 100 σελίδων.

Τὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου εἶναι ὁμοιόμορφα, καὶ φέρουσιν αὐξήοντα ἀριθμὸν τῆς ἐκδόσεώς των.

Ἡ τιμὴ ἐκάστου βιβλίου εἶναι διὰ τὸ Ἑσωτερικὸν λεπτὰ 30 καὶ διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν 30 ἑκατοστὰ τοῦ χρ. φράγκου.

Τὸ γραφεῖον τοῦ Συλλόγου ἐπιβαρύνεται διὰ τῶν ταχυδρομικῶν ἐξόδων τῶν βιβλίων ὅσα ἀποστέλλει ἀπ' εὐθείας.

Οἱ ἐπιθυμῶντες νὰ λήθωσι μίαν ἐτησίαν σειρὰν ἀποτελουμένην ἐκ 12 βιβλίων, δύνανται νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταί, προπληρώνοντες ὡς ἐτησίαν συνδρομὴν δραχμὰς 3 διὰ τὸ Ἑσωτερικὸν καὶ φρ. χρ. 3 διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν.

Αἱ ἐτήσiai συνδρομαὶ ὀρχίζουσι πάντοτε ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, οἱ δὲ ἐγγραφόμενοι κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους λαμβάνουσι καὶ τὰ προεκδοθέντα βιβλία.

Ὁ ἐγγράφων 10 τοὐλάχιστον συνδρομὰς καὶ προπληρώων ταύτας λαμβάνει μίαν ἐπὶ πλέον ἐτησίαν σειρὰν δωρεάν.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὸ Γραφεῖον τοῦ Συλλόγου εἰς Ἀθήνας, ἢ προπληρώνονται εἰς ταῖς ὑπ' αὐτοῦ ὀριζόμενους ἀντιπροσώπους.

Αἴτησις πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομῆς μὴ συνεδεσμένη ὑπὸ τοῦ ἀναλήγου ἀντιτίμου δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν.

Οἱ ἀλλάσσοντες διεύθυνσιν συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ καθιστῶσι τοῦτο ἐγκαιρῶς γνωστὸν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Συλλόγου, συναποστέλλοντες λεπτὰ 20 διὰ γραμματοσήμεον πρὸς ἐκτύπωσιν νέας ἐπιγραφῆς. Ὁ Σύλλογος οὐδεμίαν εὐθύνην ἀναλαμβάνει διὰ τὴν ἀπώλειαν βιβλίων ἐνεκὸν ἀλλαγῆς διευθύνσεως μὴ ἀνακοινωθείσης ἐγκαιρῶς.

Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δύνανται νὰ καταβάλλωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν εἰς τοὺς κατὰ τόπους ταμίαις τοῦ Κράτους ἢ τὰ ὑποκαταστήματα τῆς Ἑθνικῆς Γραπείας.

ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΙΣ

Εἰς τὸ τέλος ἐκάστου βιβλίου δημοσιεύονται καταχωρίσεις ἐπὶ πληρωμῇ.
Ἡ τιμὴ αὐτῶν εἶναι :

Διὰ μίαν σελίδα	{	ἅπαξ δρ. 25
		δωδεκάκις δρ. 250
Δι' ἡμίσειαν σελίδα	{	ἅπαξ δρ. 15
		δωδεκάκις δρ. 150

Πᾶσα αἴτησις πρὸς καταχώρισιν ἡπευθύνεται εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Συλλόγου.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

+500 ΒΕΡΟΙΑΣ

Αριθ. εις

7840/69

Εξ αγοράς

Δωρεά Διφ.
Παραδεδόται Κυρία.

GRVER 00543

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ν. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ

ΤΑ

ΩΦΕΛΙΜΟΤΕΡΑ ΠΤΗΝΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1900

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ
ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΡΙΘ. 5. — ΜΑΪΟΣ 1900

~~~~~
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΙΓΓΛΕΣΗ-ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γράφων περί τῶν ὠφελίμων πτηνῶν θὰ πραγματευθῶ τὸ θέμα ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγωϊσμοῦ.

Πᾶν πτηνὸν ἀντίθετον εἰς τὰ συμφέροντά μας εἶναι βλαβερόν· ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον παρέχει εἰς ἡμᾶς ἐμμέσως ἢ ἀμέσως βοήθειαν πρὸς καταστροφὴν τῶν ἐχθρῶν μας εἶναι ὠφέλιμον εἰς ἡμᾶς.

Εἰς τὴν φύσιν διεξάγεται ἀδιάκοπος πόλεμος· ὁ καθένας πλάσμα διὰ νὰ ὑπάρξῃ παλαίει ἀκαταπαύστως κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν ἀνταγωνιστῶν τοῦ μῆενος ὁ χειμὼν ἐπιβάλλει μικρὰν διακοπὴν εἰς τὸν ἀγῶνα.

Ὅταν λέγωμεν ὅτι «ἡ φύσις ἡσυχάζει, ἡ φύσις εὐρίσκεται ἐν εἰρήνῃ», ἐκφράζομεν τὰ αἰσθήματά μας, ἐξηγοῦμεν τὴν πνευματικὴν μας κατάστασιν.

Ἐξαπλωμένοι ἡσυχῶς εἰς τὴν γλῶσσαν παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ψιθυρίζοντος ῥυακίος, ὑπὸ τὰ σκιερὰ δένδρα, βλέπομεν τὰ πάντα γύρω μας ἡρεμῶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τύφωσιν τῶν πόλεων καὶ λέγομεν ὅτι ἡ φύσις ἡρεμεῖ, ἡ φύσις ἡσυχάζει. Καὶ ἐν τοῦτοις τὰ πάντα γύρω μας τὸν θάνατον τοῦ πλησίου ἐπιδιώκουν, ὅλα δὲ τὰ ζῶα, μικρὰ καὶ μεγάλα, τῶν ὁποίων τὰς κινή-

σεις μετ' εὐχαριστήσεως παρακολουθοῦμεν, διαρκῶς ἀγωνίζονται νὰ συντηρήσουν τὴν ὑπαρξίν των. Ἄς παρατηρήσωμεν τὸ μικρὸν πτηνόν, τὸ ὅποιον ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον πετᾷ καὶ κελαδεῖ. Φαίνεται ὅτι ἐνασχολεῖται εἰς ἔργα εἰρηνικά· ὑποθέτομεν ἴσως ὅτι παίζει, καὶ ἐν τούτοις ἐνεδρεύει τὰς μυίας, αἱ ὁποῖαι ἠλιάζονται καθήμεναι εἰς τὰ φύλλα τῶν δένδρων, καὶ προσπαθεῖ νὰ τὰς συλλάβῃ καὶ νὰ τὰς φάγῃ.

Ὁ ἄνθρωπος ἐργαζόμενος καὶ φροντίζων διαρκῶς πῶς νὰ συντηρήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, ἀναγκάζεται ὅχι μόνον νὰ παραδέχεται ἀνεξετάστως πᾶν πλάνημα τὸ ὅποιον συμμαχεῖ μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ προστατεύῃ καὶ νὰ τὸ σέβεται χωρὶς νὰ φροντίζῃ πολὺ καὶ περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ συμμαχικοῦ του.

Μήπως ἡ Ἰδίς, τὴν ὁποίαν τόσον ἐτίμησαν οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτειοι, μήπως ὁ πελαργός, ἡ χελιδὼν, τὰ ὠφέλιμα ταῦτα πτηνά, τὰ ὁποῖα τρέφονται μὲ ὄντα ζωντανά, εἶναι ὀλιγώτερον καταστρεπτικά ἀπὸ τοὺς ἱέρακας, τοὺς ὁποίους καταδιώκομεν; Ὑπάρχει ἀληθῶς μία διαφορὰ. Ἐκεῖνα μὲν τρώγουσιν ζῶα ἀκίνητα, βλαβερὰ καὶ ἐνοχλητικά, ἐν ᾧ τὰ ἄλλα καταδροχθίζουν ζῶα, τὰ ὁποῖα σκοπεύομεν νὰ φάγωμεν ἡμεῖς !

Περιορίζω λοιπὸν τὸ θέμα εἰς τὰ ζῶα τὰ ὠφέλιμα καὶ ἔτι περισσότερον εἰς τὰ πτηνά τὰ ὠφέλιμα. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων παραλείπω τὰ κατοικίδια καὶ ὅσα καταδιώκουσιν οἱ κυνηγοί. Μεταξὺ ὧν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα κυνηγοῦμεν, ὑπάρχουσι μερικὰ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐξαιρέσωμεν, δι' αὐτὰ δὲ τὰ πτηνά θὰ ζητήσωμεν τὴν

προστασίαν τῶν ἀνθρώπων, ἀφ' οὗ ἐν ἐκτάσει ἀναπτύ-
ξωμεν τὰ εὐεργετήματά των.

Γενικῶς δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν
ζώων οἱ καλῆτεροι φίλοι τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μεταξὺ
τῶν πτηνῶν. Ὑπάρχει μάλιστα ἐποχή τοῦ ἔτους, ἡ
ἀνοιξίς, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλα σχεδὸν τὰ πτηνὰ εἶναι
ὠφέλιμα. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τὰ πτηνὰ διατρέ-
φουν τοὺς νεοσσούς των, φέροντα εἰς αὐτοὺς ὡς τρο-
φήν, καταλλήλοτάτην διὰ τὴν μικράν των ἡλικίαν,
κάμπας καὶ ἔντομα, ὁηλαδὴ τοὺς ἀσπονδοτέρους ἐχθρούς
τῶν φυτῶν μας. Καλὸν εἶναι λοιπὸν νὰ γνωρίζωμεν ἥθη
τινὰ καὶ ἔθιμα τῶν φίλων καὶ εὐεργετῶν μας τούτων,
τὰ ὅποια θὰ μᾶς διαθέσουν εὐνοϊκῶς ὑπὲρ αὐτῶν.

Γνωστὸν εἶναι βεβαίως, ὅτι ὅλα τὰ πτηνὰ γεννοῦν
αὐγά, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξέρχονται μικρὰ πτηνὰ. Διὰ
νὰ σχηματισθῇ δὲ τὸ μικρὸν ἔμβρυον ἐντὸς τῶν αὐγῶν
καὶ νὰ γείνη τέλειον πτηνόν, εἶναι ἀνάγκη οἱ γονεῖς νὰ
τὸ θερμάνουν. Ἄμα λοιπὸν ἐτοιμασθῇ ἡ φωλεά, τὸ
θηλυκὸν γεννᾷ ἐν αὐγόν, καθ' ἐκάστην δὲ ἡμέραν προσ-
θέτει καὶ ἐν αὐγὸν μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς τὸν ὠρισμένον
ἀριθμὸν δι' ἑκάστον εἶδος πτηνῶν. Ὑπάρχουν πτηνὰ,
τὰ ὅποια γεννοῦν ἐν καὶ μόνον αὐγόν, ἄλλα δύο αὐγά
καὶ ἄλλα περισσότερα.

Μετὰ ταῦτα ἀρχίζει τὸ κλώσσημα. Τὸ πτηνὸν κά-
θεται ἐπάνω εἰς τὰ αὐγά καὶ τὰ κλωσσᾷ. Ἡ κοιλία
τῶν πτηνῶν, ἡ ὁποία σκεπάζει τὰ αὐγά, συνήθως δὲν

ἔχει πτερὰ εἰς μέγα μέρος. Ἡ μήτηρ ἐχρησιμοποίησε τὰ λεπτότερα πτερὰ τῆς διὰ νὰ στρώσῃ τὴν θέσιν, ὅπου ἔβαλε τὰ αὐγά. Μόνη ἡ θερμότης τῆς μητρὸς ἀρκεῖ διὰ νὰ σχηματισθῇ τὸ πτηνὸν μέσα εἰς τὸ αὐγόν, τοῦτο δὲ εἶναι γνωστόν, διότι εἰμποροῦμεν καὶ ἡμεῖς διατηροῦντες αὐγά εἰς τεχνητὴν θερμοκρασίαν 38-40 βαθμῶν νὰ ἐπιτύχωμεν τὸ αὐτό.

Εἰς τὸ κλώσσημα συνήθως λαμβάνει μέρος ὅχι μόνον τὸ θηλυκόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρσενικόν· τότε δὲ καὶ οἱ δύο σύντροφοι κλωσσοῦν διαδοχικῶς τὰ αὐγά, τὸ μὲν ἀρσενικόν μέρος τῆς ἡμέρας, τὸ δὲ θηλυκόν τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας καὶ τὴν νύκτα.

Τὸ κλώσσημα εἰς ὅλα τὰ πτηνὰ δὲν διαρκεῖ τὸν αὐτὸν χρόνον· τὰ καναρίνια π.χ. κλωσσοῦν ἐπὶ 15-18 ἡμέρας, αἱ ὄρνιθες 20-21 ἡμέρας, αἱ νησσαι 25 ἡμέρας, οἱ κύκνοι 6 ἐβδομάδας, αἱ στρουθοκάμηλοι δύο μῆνας κλπ.

Με πόσῃν δὲ πρόνοιαν καὶ ἀγάπῃν οἱ γονεῖς φροντίζουν διὰ τὰ αὐγά των! Τὸ στρώμα, τὸ ὅποιον εἶναι κατεσκευασμένον ἀπὸ λεπτὰ πτερὰ, διατηρεῖται μαλακώτατον. Μόνον ἐκ κίνδυνος ἀναπόφευκτος δύναται ν' ἀναγκάσῃ τὴν μητέρα ν' ἀφήσῃ τὰ αὐγά της. Καὶ τότε ὅμως δὲν φεύγει, ἀλλὰ ρίπτεται μετὰ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἀντιπάλου καὶ μάχεται μετὰ κίνδυνον τῆς ζωῆς διὰ νὰ διασώσῃ τὸν θησαυρὸν της. Ἡ ἐπίμονος αὕτῃ ἀφοσίωσις παρατηρεῖται εἰς ὅλα τὰ πτηνὰ.

Διὰ τῆς σταθερᾶς θερμοκρασίας, τὴν ὁποίαν παρέχει τὸ μητρικόν σῶμα, τὸ πτηνὸν σχηματίζεται ἐντὸς

τοῦ αὐγοῦ καὶ βαθμηδὸν γίνεται τέλειον· τότε δὲ σχίζει τὴν μεμβρᾶναν, ἣ ὁποία περιεκάλυπτεν ἀπὸ μέσα τὸ αὐγόν, κτυπᾷ εἰς τὸ κέλυφος, δι' ἐνὸς δὲ προσκαίρου ὁδόντος, εὕρισκομένου εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ῥάμφους, κατορθώνει νὰ σπάσῃ τὸ κέλυφος καὶ νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν ἔξω κόσμον. «Τὴν δεκάτην ἑκτὴν ἡμέραν», λέγει ὁ γάλλος Μισελέ, περιγράφων τὴν γέννησιν ἐνὸς καναρινίου, «τὸ κέλυφος ἐχωρίσθη εἰς δύο, εἶδον δὲ νὰ ἔρπου εἰς τὴν φωλεὰν μικρὰς πτέρυγας χωρὶς πτερὰ, μικροὺς πόδας, καὶ τι, τὸ ὅποιον προσεπάθει ν' ἀποσπασθῇ τελείως ἀπὸ τὸ περίβλημά του. Ὀλόκληρον τὸ σῶμα ἦτο μία μεγάλη κοιλία σχεδὸν σφαιρική. Ἡ μήτηρ μὲ τοὺς ὀρθαλμοὺς ἀνοικτούς, τὸν τράχηλον τεντωμένον, τὰς πτέρυγας τρεμούσας παρτήρει τὸ τέκνον της καὶ ἐμὲ ἐπίσης, ὥσάν νὰ ἔλεγε: μὴ μὲ πλησιάζῃς!

» Ἐκτὸς μικρῶν πτίλων, τὰ ὅποια ὑπῆρχον εἰς τὰς πτέρυγας καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν, τὸ νεογέννητον ἦτο ἐντελῶς γυμνόν.

» Τὴν πρώτην ἡμέραν ἡ μήτηρ ἔδωκεν εἰς αὐτὸ μόνον νερόν νὰ πίνῃ· ἐν τούτοις ἐκεῖνο ἤνοιγεν ὅσον ἡδύνατο τὸ στόμα.

» Ἀπὸ καιρόν εἰς καιρόν, διὰ νὰ ἀναπνέῃ εὐκολώτερον τὸ μικρόν καναρινίον, ἡ μήτηρ ἀπεμακρύνετο ὀλίγον· μετὰ τοῦτο ὁμῶς τὸ ἐσκέπαζε μὲ τὴν πτέρυγάν της καὶ τὸ ἐθώπευεν ἡσύχως.

» Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἔφαγεν, ἀλλ' ὀλίγον. Τὴν τροφὴν τὴν ἔφερεν ὁ πατὴρ καὶ τὴν ἔδωκεν εἰς τὴν

μητέρα, αὕτη δὲ τὴν προσέφερε μὲ μικρὰς φωνὰς εἰς τὸ νεογέννητον.

» Ἐν ὅσῳ τὸ μικρὸν ἔχει ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, ἡ μήτηρ ἀφίνει τὸν πατέρα νὰ πετᾷ ὅπου θέλει, μὲ ὅλως ὅμως τὸ τέκνον ζητήσῃ τίποτε, τότε ἡ μήτηρ μὲ τὴν γλυκυτέραν φωνὴν τῆς προσκαλεῖ τὸν πατέρα, ὁ ὁποῖος γεμίζει τὸ ῥάμφος του, φθάνει ἀμέσως καὶ ὀρᾷ εἰς τὴν μητέρα τροφήν, τὴν ὅποιαν πάλιν αὕτη προσφέρει εἰς τὸ μικρὸν τῆς.

» Τὴν πέμπτην ἡμέραν εἰ ὀφθαλμοὶ του δὲν προεξέχουν τόσον, τὴν πρώτην τῆς ἑκτῆς ἡμέρας ἀναφαίνονται τὰ πτερὰ κατὰ μῆκος τῶν πτερύγων καὶ ἡ ῥάχη μαυρίζει· τὴν ὀγδόην τὸ τέκνον ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅταν προσκαλῇται, ἀρχίζει δὲ νὰ λαλήῃ· ὁ πατὴρ δοκιμάζει νὰ τὸ διαθρέψῃ μόνος· ἡ μήτηρ ἔχει περισστέραν ἐλευθερίαν καὶ συχνὰ ἀπουσιάζει. Αὕτη συνήθως κάθεται εἰς τὴν ἄκρην τῆς φωλεᾶς καὶ παρατηρεῖ μὲ ἀγάπην τὸ τέκνον τῆς· ἀλλὰ τοῦτο κινεῖται, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῶν κινήσεων. Πτωχὴ μητέρα! μετ' ὀλίγον θὰ σοῦ φύγῃ».

Εἰς τὴν πρώτην αὐτὴν ἀνατροφὴν φαίνεται ἀπὸ ἐκαστῆς κίνησιν, ὅτι ὅλα γίνονται ἀναλόγως τῆς ἱκανότητος τοῦ τέκνου. Ἡ ποσότης τῆς τροφῆς, ἡ ποιότης, ὁ τρόπος τῆς ἐτοιμασίας, αἱ θωπεῖαι, ἡ φροντίς διὰ τὴν θέρμανσιν καὶ διὰ τὴν καθαριότητα, ὅλα γίνονται μὲ ἐπιδεξιότητα καὶ προσοχὴν τόσῃ ὅσην δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ ἡ γυναικεία φιλοστοργία. Τοιαύτη εἶναι ἡ οἰκογένεια τῶν πτηνῶν.

Μετὰ τὰς πρώτας αὐτὰς φροντίδας, αἱ ὁποῖαι σκοπὸν ἔχουσιν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ νεοσσοῦ, ἔρχεται ἡ ἀληθὴς ἀνατροφή, ἡ ἀνάπτυξις τῆς νοημοσύνης, ἡ διδασκαλία, διὰ τῆς ὁποίας τὸ πτηνὸν μαθαίνει, γνωρίζει, ἐτοιμάζεται εἰς τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον θὰ ὑπομείνῃ μόνον, ὅταν ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τοὺς προστάτας του.

Ἡ διδασκαλία αὐτὴ δὲν εἶναι ὁμοία εἰς ὅλα τὰ πτηνά, ἀλλὰ πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὰς συνηθείας ἐκάστου. Ὁ νεοσσὸς τῆς ὄρνιθος, ὁ ἑπαιὶς σπανίως μεταχειρίζεται τὰς πτέρυγας του, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βίου του πρέπει νὰ μάθῃ νὰ περιπατῇ· εἰς τὸ ὑδρόβιον πτηνὸν τὸ κολύμβημα εἶναι ἀπαραίτητον, τὸ δὲ πτηνὸν τὸ ὁποῖον πετᾷ εἰς τὰ ὕψη πρέπει νὰ γυμνασθῇ εἰς τὸ πέταγμα. Δι' ὀλίγων παραδειγμάτων θὰ καταστήσωμεν σαφέστερα τὰ πράγματα.

Τὰ αὐγά τῆς ὄρνιθος κλωσσοῦνται συνήθως εἴκοσι μίαν ἡμέρας, ἐνίοτε δέκα ἐννέα, σπανίως εἴκοσι τέσσαρας. Τὸ μικρὸν τότε θραύει τὸ κέλυφος τοῦ αὐγοῦ, τεντώνει τοὺς πόδας, ἐξάγει τὴν κεφαλὴν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰς πτέρυγας, μακραίνει τὸν τράχηλον, φωνάζει καὶ μετ' ὀλίγον μόλις ὁ ἄηρ τὸ προσβάλλει χώνεται κάτω ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρός, στεγνώνει, σηκώνεται, βαδίζει καὶ ζητεῖ τὴν τροφήν του. Ἐπὶ τινας ἐβδομάδας ἔχει ἀνάγκην νὰ τὸ προστατεύῃ ἡ μήτηρ του, νὰ τὸ ὁδηγῇ καὶ νὰ τὸ προσφυλάττῃ μὲ τὰς πτέρυγας τῆς ἀπὸ τὸ ψῦχος.

Τὰ παπάκια ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ αὐγὸν ἓνα μῆνα

ἀφοῦ ἀρχίσῃ τὸ κλώσσημα. Μόλις δὲ ἐξέλθουν, ἡ μήτηρ τὰ ὁδηγεῖ εἰς τὸ νερόν. Κατ' ἀρχάς δὲν θέλουν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ νερόν, ἡ μήτηρ ὅμως τότε εἰσέρχεται, τὰ δὲ μικρὰ ἅμα τὴν ἰδοῦν ἐνθαρρύνονται, ἐμβαίνουν καὶ ἀρχίζουν νὰ κολυμβοῦν, δὲν ἐπανέρχονται δὲ εἰς τὴν φωλεάν των εἰμὴ μόνον τὴν νύκτα, ὅτε ζητοῦν καταφύγιον ὑπὸ τὴν μητρικὴν πτέρυγα· οἱ νεοσσοὶ μόλις μετὰ τρεῖς μῆνας ἡμποροῦν νὰ πετάξουν.

Τὰ πρῶτα μαθήματα τοῦ πετάγματος εἰς τὰ πτηνὰ ὅσα πετοῦν συνήθως εἶναι περιεργότατα. Ἡ μήτηρ πετᾷ, ὁ νεοσσὸς τότε τὴν παρατηρεῖ προσεκτικὰ, ἀνασχηκώνεται ὀλίγον καὶ αὐτὸς καὶ τινάσσει τὰς πτέρυγας του, πάντοτε ὅμως ἐντὸς τῆς φωλεᾶς. Ἡ δυσκολία ἀρχίζει, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξέλθῃ. Ἡ μήτηρ τὸν προσκαλεῖ, τοῦ δεικνύει τροφήν τινα, προσπαθεῖ νὰ τὸν προσελκύσῃ μὲ κανέν ἐντομον· ὁ νεοσσὸς διστάζει ἀκόμη καὶ ἔχει δίκαιον· ἅς τεθῶμεν ἡμεῖς εἰς τὴν θέσιν του. Δὲν πρόκειται νὰ κάμῃ ἐν βῆμα, ὅπως τὰ τέκνα μας ἐντὸς τοῦ δωματίου ἀπὸ τὴν ἀγκάλην τῆς μητρὸς εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς τροφοῦ, οὔτε πρόκειται νὰ πέσῃ εἰς μαλακὰ προσκέφαλα.

Ἡ χελιδὼν αὐτῇ, ἡ ὁποία διδάσκει τὸ τέκνον της νὰ πετᾷ ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας, μετ' ἀγωνίας τὸ ἐνθαρρύνει, ἔχουσα καὶ αὐτὴ ἀνάγκην ἐνθαρρύνσεως. Ἡ μήτηρ καὶ τὸ τέκνον μετροῦν διὰ τοῦ βλέμματος τὸ ὕψος καὶ βλέπουν κάτω χαμηλὰ τὸ λιθόστρωτον. Ἐπέταξεν ὅμως τὸ μικρόν ἀπὸ τὴν φωλεάν πεισθὲν ἀπὸ τὰς μητρικὰς προτροπὰς ὅτι

δὲν θὰ πέσῃ. Πετᾶ φοβισμένον καὶ προχωρεῖ στηριζόμενον ἀπὸ τὰς ἐνθαρρυντικὰς φωνὰς τῆς μητρός. — Ἐτελείωσεν, ἔμαθε νὰ πετᾷ !

Ἡ διδασκαλία εἰς ἄλλα εἶδη πτηνῶν γίνεται κατ' ἄλλον τρόπον. Ὁ ἀετὸς λαμβάνει τὰ μικρὰ εἰς τὴν ῥάχην του καὶ πετᾷ, ὅταν δὲ προχωρήσῃ μακρὰν τῆς φωλεᾶς, διὰ κινήσεως πρὸς τὰ κάτω τὰ ἐγκαταλείπει μόνα· τότε ἀρχίζουσιν νὰ πετοῦν γύρω τῆς μητρός των, ὅταν δὲ κουρασθοῦν, κάθηνται πάλιν εἰς τὴν ῥάχην της. Τὸ μάθημα ἐπαναλαμβάνεται πολλάκις καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας συνεχῶς, μέχρις οὗ οἱ μικροὶ αἰετοὶ μάθουν νὰ πετοῦν. Δὲν ἀρκοῦν ὅμως τὰ πρῶτα ἀντὰ μαθήματα διὰ τὸ βᾶδισμα, τὸ κολύμβημα, τὸ πέταγμα. Πρέπει τὸ πτηνὸν νὰ διδασχθῇ πολλὰς ἄλλας λεπτομερείας τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν πεῖραν τῶν γονέων του.

Πῶς συνεννοοῦνται οἱ γονεῖς μὲ τὰ μικρὰ των; Διὰ τῶν κινήσεων, καὶ πολλὰ διὰ τῆς φωνῆς. Ὅστις εἶδεν ὄρνιθα μὲ τὰ ὀρνίθιά της, βεβαίως θὰ παρετήρησεν τὰ ἑξῆς: Ἐνόσω ὁ νεοσσὸς εἶναι μικρὸς ἀκόμη, γυμνάζει τὴν φωνὴν του ὅταν παίζει καὶ εἶναι εὐχαριστημένος. Κυρίως τὴν ἐσπέραν, ὅταν ἡ μήτηρ ἔρχεται εἰς τὴν φωλεάν διὰ νὰ διανυκτερεύσῃ, ἀκούεται ὁ νεοσσὸς ἑξάγει τὴν κεφαλὴν ἐκτὸς τῆς πτέρυγος τῆς μητρός του, ἡ ὁποία τὸν προστατεύει, καὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς του ἀρχίζει νὰ συνεννοῇται. Κατὰ τὸ γυμνάσιον τοῦτο ἐπικρατεῖ ἡ συλλαβὴ πι, πι, πι, πι. Τῆς ὀρνιθος ἐπίσης ἡ φωνὴ ἔχει τὴν ἐκφρασιν τῆς μητρότητος. Μόλις γεννήσῃ καχαρίζει τὸ ἔσμα τῆς ἀπολυτρώσεως. Ὁ

πετεινὸς ἐπίσης, ὅταν εὕρισκῃ τροφήν τινα, προσκαλεῖ μεῖ ἰδιαιτέραν φωνήν τὰς συντρόφους του, νὰ συμμερισθοῦν τὸ γεῦμα, προτοῦ αὐτὸς τὸ ἐγγίση.

Αἱ ὄρνιθες ἔχουν ἰδιαιτέραν φωνήν, ὅταν προσκαλοῦν τοὺς νεοσσούς των. Ποῖος δὲν εἶδεν ὄρνιθα ὁδηγοῦσαν τὰ μικρά της; Ποῖος δὲν ἤκουσε τὸ κοκ, κοκ, κοκ, τὸ ὁποῖον ἡ προσεκτικὴ αὐτὴ φύλαξ προσφέρει κατὰ ὠρισμένα διαστήματα; Ἄν δὲ κανέν μελὸς τῆς οἰκογενείας περιπλανηθῇ, ἡ μήτηρ μεῖ ζωηρότητα ὑψώνει τὴν φωνήν της διὰ νὰ ἀκουσθῇ.

Ἡ διανομὴ τῆς τροφῆς γίνεται μεῖ ἄλλην φωνήν, ἰδιόζουσαν εἰς τὴν ὄρνιθα· ἡ μήτηρ ἅμα λάβῃ τροφήν, θὰ τὴν μοιράσῃ εἰς τὰ τέκνα της. Ἡ φωνὴ της τι, τι, τι, συναθροίζει ἁμέσως τοὺς νεοσσούς ὁλόγυρά της. Πολλοὶ μάλιστα νεοσσοὶ ἀπὸ τὸ μητρικὸν ῥάμφος λαμβάνουν τὴν τροφήν των.

Ὁ ἐπικείμενος κίνδυνος προαγγέλλεται διὰ διαφορῶν φωνῶν, ἀναλόγως τοῦ μεγέθους του.

Οἱ ἀρχαῖοι οἰωνοσκόποι διεσχυρίζοντο ὅτι ἀνεγνώριζον ἐξήκοντα τέσσαρας παραλλαγὰς διαφορῶν εἰς τὴν φωνήν τοῦ κόρακος. Ἀλλὰ καὶ ἀκοὴ ὀλίγον γυμνασμένη διακρίνει μεταξὺ τῶν φωνῶν τῶν πτηνῶν διαφοράς, διὰ τῶν ὁποίων φανερώνονται διάφορα αἰσθηματά καὶ διὰ τῶν ὁποίων ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα της μεταδίδουν τὰς ἐντυπώσεις καὶ τὰς διαθέσεις των.

Ἡ διδασκαλία τῶν πτηνῶν πρὸς τὰ μικρά των συνίσταται εἰς τὸν τρόπον τῆς προμηθείας τῆς τροφῆς,

τῆς ἀποφυγῆς τῶν κινδύνων, τῆς κατασκευῆς τῶν κατοικιῶν διὰ τὰ νεογέννητα.

Ὑπάρχουν γεγονότα, τὰ ὅποια ἀποδεικνύουν ὅτι τὰ πτηνὰ ἔχουν νοσηροσύνην, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται καταλλήλως, καὶ ὅτι δὲν δυνάμεθα ν' ἀποδῶσωμεν τὰ πάντα εἰς τὸ ὀρμέμφυτον. Τὰ πτηνὰ νήσων τινῶν τοῦ μεγάλου Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ δὲν φοβοῦνται τὸν ἄνθρωπον. Πλησιάζουν τοὺς ἐκεῖ μεταβαίνοντας ταξιδιώτας, ἀποφεύγουν ὅμως τοὺς ἱέρακας καὶ τὰ ἄλλα γαμφώνυχα πτηνὰ. Πέθεν τοῦτο; Διότι ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος δὲν τὰ καταδιώκει. Ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας τὰ πτηνὰ τῶν χωρῶν μας καταδιωκόμενα θεωροῦν, καὶ δικαίως, τὸν ἄνθρωπον ὡς τὸν ἀσπονδότερον καὶ σκληρότερον ἐχθρὸν του.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως δὲν εἶναι ὁ μόνος ἐχθρὸς ἃν συνήθως εἶναι σκληρός, ἐνίοτε εἶναι καὶ ἀγαθός, τὸ δὲ πτηνὸν θεωρεῖ αὐτὸν τότε ὡς προστάτην κατὰ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν του. Ἡ χελιδὼν, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ ἀπὸ ἡμᾶς, κτίζει τὴν φωλεάν της εἰς τὰ παράθυρά μας. Εἰς τὰς χώρας δὲ τῶν τροπικῶν, ὅπου ὄφεις φοβεροὶ ἐνεδρεύουν τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ θραύουν τὰ αὐγὰ ἐντὸς τῶν φωλεῶν, πλεῖστα πτηνὰ κτίζουν τὰς φωλεὰς των πλησίον τῶν ἀνθρωπίνων κατοικιῶν, διότι ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου ἀπομακρύνει τὰ ἐρπετά.

Οὕτω τὸ πτηνὸν κανονίζει τὰς σχέσεις του πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἢ φεύγει πρὸ αὐτοῦ, ἢ τίθεται ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ὅταν κατ' ἀρχὰς συναντήσῃ τὸν

ἄνθρωπον, τὸ πτηνὸν μένει ἀνύποπτον καὶ ὅν πετᾷ· ἂν ὁμῶς γίνηθῃ θυμὰ τοῦ ἀνθρώπου, οἱ σύντροφοί του, οἱ ὅποιοι διέφυγον εὐτυχῶς τὸν κίνδυνον, μεταδίδουν εἰς τοὺς ἀπογόνους τὸν φόβον τοῦ κυνηγοῦ, αἱ δὲ κατόπιν γενεαὶ πολλαπλασιάζουν τὰς πονηρίας καὶ τὰ μέσα τῆς σωτηρίας.

Ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς, ἐπίσης παρατηρεῖται διαφορὰ ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τῶν πτηνῶν. Αἱ φωλεαὶ τῶν νέων εἶναι ἀτελέστεραι καὶ κακῶς τοποθετημέναι, ἐν ᾧ αἱ φωλεαὶ τῶν πτηνῶν, τὰ ὅποια εἶναι μεγαλητέρας ἡλικίας καὶ ἔχουν περισσοτέραν πείραν, εἶναι τελειότεραι καὶ καλῆτερον τοποθετημέναι.

Εἰς βιβλίον περὶ πτηνῶν ὀλίγαι λέξεις περὶ τοῦ ἐκτοπισμοῦ των εἶναι ἀναγκαιόταται, διότι ἐκτοπίζονται μὲν καὶ ἄλλα ζῶα, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς τὰ πτηνὰ πρὸ πάντων παρατηρεῖται μὲ ὅλην του τὴν μεγαλοπρέπειαν.

Ὅλα τὰ ζῶα ἐκτοπίζονται, εἴτε διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν τροφήν των εἴτε διὰ νὰ εὑρουν τόπους καταλήλους πρὸς πολλαπλασιασμόν των. Οἱ ἐκτοπισμοὶ μερικῶν ἐξ αὐτῶν γίνονται εἰς ὠρισμένας ἐποχάς, αἱ ὅποια ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς μεγάλας ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς.

Πολλὰ πτηνὰ διάγουσιν βίον πλανητικόν, μεταβαίνουν ἀπὸ ἐν μέρος εἰς ἄλλο πρὸς ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς των. Ἀλλὰ τὰ περισσότερα παραμένουν εἰς ὠρι-

σμένον τμήμα τῆς γῆς ἐπὶ τινα χρόνον. Μερικὰ πτηνὰ ἐπιπίπτουν τόσον πολυάριθμα εἰς τινὰς χώρας, ὥστε κατατρώγουν τὰ πάντα, οὕτω δὲ ἀναγκάζονται νὰ ἐκτοπίζωνται καθ' ἐκάστην εἰς ἄλλους τόπους· ὅπως αἱ ἄγριαι περιστερὰί τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐννοεῖται ὅτι, ὅταν ἀναγκάζωνται νὰ μένουν εἰς μέρος τι διὰ νὰ τεκνοποιήσουν, εἰς τὴν ἀρχὴν εἶναι ὀλίγα, ἀλλ' ὅταν καὶ τὰ μικρὰ ἀναπτυχθοῦν, διπλασιάζονται, τετραπλασιάζονται, ἀκριβῶς δὲ τότε καὶ ἡ ἐποχὴ τοῦ ἔτους ἀλλάσσει. Ἡ πρὶν ἄφθονος τροφή, τότε ἕνεκα τῆς αὐξήσεως τῶν ἀναγκῶν γίνεται ἀνεπαρκής, ἀπειλεῖται μάλιστα τελεία ἔλλειψις αὐτῆς· εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναχωρήσουν ἐκεῖθεν καὶ νὰ μεταβοῦν εἰς ἄλλο μέρος μακράν· τότε λοιπὸν συναθροίζονται εἰς ἀγέλας· εἰς ποῖον ὅμως ἀριθμὸν; εἶναι ἀπίστευτον. Φυσιολόγος τις, ὁ Ἀμερικανὸς Ὡδουβόν, τοῦ ὁποίου αἱ διηγήσεις οὐδέποτε διεψεύσθησαν, παρέστη μίαν ἡμέραν εἰς πέρασμα τοιούτων περιστερῶν· ἐμέτρησεν εἰς 21 λεπτὰ 163 στίφη, τὰ ὅποια κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ἀπετέλουν 1,115,150,000 περιστερὰί !

Οἱ ἐκτοπισμοὶ τῶν πτηνῶν, καθὼς εἶπα, ἔχουν κυρίως ἀφορμὴν τὴν ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς.

Τὰ διάφορα εἶδη δὲν ἐγκαταλείπουν χώραν τινὰ οὔτε κανονικῶς οὔτε ὅλα ὁμοῦ· τὰ νεαρὰ ἰδίως πτηνὰ δὲν σπεύδουν νὰ μεταβοῦν εἰς νέαν χώραν, τὴν ὁποίαν ἀγνοοῦν. Τὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια ἐκτοπίζονται περιοδικῶς, διέρχονται πάντοτε διὰ τόπων, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνευρίσκουν τὴν κατὰλληλον τροφήν. Διὰ τὰ πτηνὰ

τῆς Εὐρώπης ἢ Ἀφρικῇ εἶναι ἡ χώρα ὅπου διαχειμάζου-
 ζουν. Οἱ κύψελοι (πετροχελιδόνα), αἱ χελιδόνες με-
 ταβαίνουν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν νό-
 τιον Ἀφρικὴν. Οἱ ὄρτυγες ἐγκαταλείπουν τοὺς ἀγροὺς
 ἅμα γίνῃ ἡ συγκομιδὴ τῶν καρπῶν, εἰς τινὰς μὲν τό-
 πους τὴν 15 Αὐγούστου, εἰς ἄλλους δὲ βορειοτέρους
 βραδύτερον, ὥστε οἱ ἐκτοπισμοὶ τῶν διαρκοῦν μέχρι
 τοῦ Ὀκτωβρίου. Διὰ τὰ ἐπανέλθουν δέ, ἀναμένουν τὰ
 αὐξήθη ἢ χλόη διὰ τὰ κρύπτωνται ἐντὸς αὐτῆς. Ἐκτο-
 πίζονται τὴν νύκτα διὰ τὸν φόβον τῶν γαμφωνύχων
 πτηνῶν καὶ μὲ ταχύτητα ἀρκετὰ σημαντικὴν διατρέ-
 χουν ἐξήκοντα χιλιόμετρα τὴν ὥραν. Ὀρτυγές τινες
 διαχειμάζου εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, τὸ πλεῖστον ὁμῶς
 αὐτῶν διέρχεται τὴν Μεσόγειον.

Οἱ κόκκυγες (κοῦκοι) καὶ αἱ τρυγόνες κατὰ τὸν
 αὐτὸν χρόνον ἐγκαταλείπουν τὴν χώραν μας.

Τὸν ἐκτοπισμὸν τῶν πτηνῶν βορρῆι ἄνεμος ἤρεμος
 καὶ ἐλαφρῶς ἀντίθετος· οὐριος ὀρμητικὸς ἄνεμος ἐμπο-
 διζει τὸ πτηνὸν νὰ χρησιμοποιῇ τὴν εὐρὰν τοῦ ὡς πη-
 δάλιον, τὸ κάμνει νὰ πίπτῃ.

Πτηνὰ τινὰ τῶν βορειοτάτων κλιμάτων, ἃν καὶ ἐκ-
 τοπίζονται πρὸς μεσημβρίαν, δὲν κατέρχονται οὐδὲ ἕως
 εἰς τὴν χώραν μας· τοιαῦτα εἶναι πτηνὰ τινὰ ἀπὸ τὰ
 λεγόμενα στεφανόποδα, γῆνες, νήσσαι κλπ.

Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Εὐρώπην ὑπάρχουν πτηνὰ, τὰ
 ὅποια ἐκτοπίζονται πρὸς βορρᾶν, ἐφ' ὅσον προχωρεῖ τὸ
 θέρος· ἅμα ἡ θερμοκρασία ὑπεραυξήθῃ, τὰ ἔντομα κα-
 θίστανται σπανιώτερα. Ἡ ἀναζήτησις λοιπὸν τούτων,

ἐκ τῶν ὁπείων τρέφεται ἡ χελιδὼν, τὴν ἀναγκάζει νὰ ἐκτοπισθῇ βορειότερον.

Δὲν εἶναι δύσκολος διὰ τὸ πτηνὸν ἡ μετάβασις ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀφρικὴν, διότι καὶ ἐκεῖνα τὰ πτηνὰ ἀκόμη, τὰ ὁποῖα δὲν διακρίνονται διὰ τὸ ταχύ των πέταγμα, διατρέχουν κατ' ἐλάχιστον 60 χιλιόμετρα τὴν ὥραν.

Ἐκεῖ δὲ κάτω εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ὅταν ἔλθῃ κατὰλληλος ἐποχή, ὅ ἔρως τῆς φωλεᾶς, τῆς ἀποκτήσεως τέκνων ἀναζωπυροῦται καὶ ἀμέσως οἰδεύεται τὸ σύνθημα τῆς ἐπανόδου των. Πῶς ὅμως διευθύνονται τὰ πτηνὰ; Ὅλα τὰ πτηνὰ ἔχουν τὴν ιδιότητα ν' ἀναγνωρίζουν τὰ ὑπ' αὐτῶν κατοικηθέντα μέρη, ὁπλοῦν δύνανται νὰ προσανατολιζῶνται. Ὅταν μεταφέρῃ τις μίαν χελιδόνα μακρὰν τῆς φωλεᾶς, ὅπου κλωσσᾷ, τὴν ἀφήσῃ δὲ κατόπιν, ἀμέσως πετᾷ ὑψηλὰ, καὶ ἀπ' ἐκεῖ κατ' εὐθείαν διευθύνεται εἰς τὸ μέρος ὅπου ἀφήκε τὴν φωλεάν της· τοιοῦτοτρόπως δὲ πράττουν πάντα τὰ πτηνὰ. Αἱ τρυγόνες, αἱ ὄρνυγες μίαν ὥραν μετὰ τὴν ὄσιν τοῦ ἡλίου ἀνυψοῦνται ἀνὰ μία, προσκαλοῦν διὰ τῆς φωνῆς καὶ τὰς λοιπὰς, ἔπειτα ὑψώνονται, καὶ ἐκεῖθεν κατευθύνονται εἰς τὸ ταξιθεῖον των.

Τὰ αἷτια τὰ ὁποῖα ἀναγκάζουν τὰ πτηνὰ ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους νὰ ἐγκαταλείπουν χώραν τινὰ, ἀποδίδονται εἰς τὸ ὅτι τὰ πτηνὰ δύνανται νὰ ἐννοήσουν πολὺ καλῆτερον ἀπὸ ἡμᾶς τὴν ὑδρομετρικὴν κατάστασιν τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τὰς μελλούσας μεταβολὰς της· πολλάκις ὅμως καὶ ἀπατῶνται.

Τοιαῦτα ἤθη καὶ ἔθιμα ἔχουν τὰ πτηνά, διὰ τούτων δὲ ἐξηγοῦνται αἱ περιοδικαὶ ἐμφανίσεις αὐτῶν εἰς τὰ μέρη μας καθὼς καὶ αἱ ἐξαφανίσεις των. Πράγματι, ἐφ' ὅσον ἡ καλλιέργεια τόπου τινὸς αὐξάνεται, καὶ ἐπεκτείνεται ἡ συγκοινωνία διὰ τῶν σιδηροδρόμων, τὰ πτηνὰ δὲν εὐρίσκουν πλέον καταφύγια κατάλληλα πρὸς κατασκευὴν τῶν φωλεῶν των καὶ προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, διαρκῶς δὲ ταρασσόμενα ἀπὸ τὸν θόρυβον τῶν διερχομένων ἀνθρώπων καὶ τὸν κρότον τῶν μηχανῶν ἐκλέγουν ἄλλους τόπους πρὸς διαμονὴν των.

ΤΑ ΩΦΕΛΙΜΑ ΠΤΗΝΑ

Α'

Ὁ ἄνθρωπος σπανίως δύναται μόνος διὰ τῆς ἐργασίας του ν' ἀντισταθῇ ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν καταστροφῶν, τὰς ὁποίας οἱ ἔχθροί τοῦ ἐπιφέρουν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ μὴ καταστρέφῃ ἀλλὰ νὰ προστατεύῃ τοὺς βοηθοὺς, τοὺς ὁποίους ἡ φύσις παρέχει εἰς αὐτόν καὶ νὰ ἐπιζητῇ νὰ τοὺς πολλαπλασιάσῃ.

Ἀρχίζων τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὠφελίμων πτηνῶν ἀκολουθῶ τὴν σειρὰν τῆς ζωολογικῆς ταξινομήσεως, ὅχι διότι ὑποθέτω ὅτι οἱ ἀναγνώσται γνωρίζουν τὴν στοιχειώδη κατάταξιν τῶν πτηνῶν, — ἡ ὁποία εἰς ὅλα τὰ δημοτικὰ σχολεῖα διδάσκεται, — ἀλλὰ διότι εὐκολώτερον ὅπωςδὴποτε καὶ ὅσοι δὲν τὴν γνωρίζουν δύνανται νὰ παρακολουθήσουν τὴν περιγραφὴν.

Ἡ ταξινόμησις στηριζομένη ἐπὶ τῶν κοινῶν χαρακτηριστῶν, τοὺς ὁποίους παρουσιάζει ὁ ὀργανισμὸς τῶν ζῴων, συνενώνει ἕνεκα τῆς συγγενείας ταύτης τὰ ζῷα ὅσα ἔχουν περισσοτέρους κοινούς χαρακτῆρας· ἐπίσης πλησιάζει τὰ ζῷα, τῶν ὁποίων τὰ ἦθη ὁμοιάζουν κάπως, διότι τὰ ἦθη εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ συνόλου τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἀρχίζομεν λοιπὸν τὴν περιγραφὴν ἀπὸ τὰ πτηνὰ τὰ ἀποτελοῦντα τὴν τάξιν τῶν γαμφωνύχων ἢ ἀρπακτικῶν.

Ἐκ τῶν πτηνῶν τούτων διακρίνομεν ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐν καιρῷ τῆς ἡμέρας θηρεύουν τὰ θύματά των, (διὰ τοῦτο ὀνομάζονται ἡμερόδια γαμφώνυχα), καὶ ἐκεῖνα τὰ ὅποια συλλαμβάνουν τὴν λείαν των ἐν καιρῷ τῆς νυκτός, ὀνομάζονται δὲ νυκτόδια γαμφώνυχα.

Ἐκ τῶν ἡμεροβίων πολὺ ὀλίγους ἔχομεν φίλους, ἢ μᾶλλον ἐχθρούς τῶν ἐχθρῶν μας· σχεδὸν μόνον ἓνα φίλον ἔχομεν τὴν κερχρηίδα (κιρκινέζι).

Αὕτη εἶναι πτηνὸν κοινότατον εἰς τὰ μέρη μας, ἔρχεται κατὰ τὴν ἀνοιξιν, διατρίβει ὅλον τὸ θέρος, ἔπειτα δὲ ἀναχωρεῖ. Ζῇ πλησίον τῶν κατοικιῶν μας καὶ κατασκευάζει τὴν φωλεάν της ἐπὶ παλαιῶν οἰκοδομημάτων, τοίχων, ἢ βράχων. Πολλοὶ φυσιοδίφαι φρονοῦν ὅτι, ὅταν τὸ πτηνὸν τοῦτο ἐμφανίζεται εἰς τὰ μεσημβρινὰ καὶ εὐκρατα μέρη τῆς Εὐρώπης, πάντοτε καταδιώκει νέφη ἀκρίδων, αἱ ὅποια ἔνεκα ξηροῦ καιροῦ ἐγκαταλείπουν πολλάκις τὴν Ἀφρικὴν καὶ ὠθοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου εἰς τὰς νήσους τῆς Μεσογείου ἢ εἰς τινας καλλιεργημένας πεδιάδας τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ἀποδεικνύει σαφέστατα ὅτι ἡ κερχρηὶς εἶναι ἀπὸ τὰ ὠφελιμώτερα πτηνὰ, διότι καταδιώκει καὶ καταστρέφει τὰς ἀκρίδας καὶ πολλὰ ἄλλα μεγάλα ἔντομα καὶ ἔρπετά, τὰ ὅποια προξενοῦν τοσαύτας βλάβας εἰς τὰς φυτείας.

Ὅλα τὰ νυκτόδια γαμψώνυχχα εἶναι πτηνὰ ὠφελιμώτατα.

Πόσαι ὁμῶς πλάναι δυστυχῶς ἐπικρατοῦν περὶ αὐτῶν!

Αἱ γλαῦκες π. χ. (κουκουβάγιες), τὰ πτηνὰ ταῦτα τῆς Ἀθηνᾶς, περὶ τῶν ὁποίων τόσαι προλήψεις σήμερον ἐπικρατοῦν, ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς πτηνὰ ἱερά· ὁ Ἡσύχιος ἀναφέρει, ὅτι πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἐπέταξε γλαῦξ προάγγελος τῆς νίκης· «πρὸ τῆς μάχης ἐν Σαλαμῖνι γλαῦκά φασι διαπτῆναι τὴν νίκην προσημαίνουσαν». Τὸ ἥσυχον καὶ ἀθόρυβον πέταγμα των, οἱ μεγάλοι κυκλικοὶ καὶ λάμποντες ὀφθαλμοί, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀποτρόπαιος φωνή των ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὰς κατ' αὐτῶν προλήψεις.

Εἰκὼν 1.—Γλαῦξ ἡ σκότιος.

Αἱ γλαῦκες ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἐθεωροῦντο ὡς κακὸς οἰωνός. Ὅλα τὰ νυκτερινὰ πτηνὰ, λέγει ὁ Πλίνιος, προαγγέλλουν μέγιστα κακὰ διὰ τὰ δημόσια πράγματα· προσθέτει ὁμῶς, ἴσως πρὸς παρηγορίαν, ὅτι γνωρίζει πολλὰς οἰκίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπεκάθισαν γλαῦκες, χωρὶς νὰ συμβοῦν εἰς αὐτὰς σοβαρὰ δυστυχήματα. Τοιαῦται προλήψεις ἐπικρατοῦν καὶ μεταξὺ τῶν χωρικῶν μας. Αἱ γλαῦκες θεωροῦνται πτηνὰ τοῦ θανά-

του· ἡ θρηνώδης φωνή της πλησίον οἰκίας τινὸς σημαίνει ὅτι ὁ ἐντὸς αὐτῆς ἄρρωστος θὰ ἀποθάνῃ μετ' ὀλίγον.

Ἡ γλαῦξ προσελκύεται, καθὼς ὅλα τὰ νυκτερινὰ ζῶα, ἀπὸ τὰ φῶτα εἰς τὰ ὅποια δὲν εἶναι συνειθισμένη. Ἐκεῖ δὲ ὅπου ὑπάρχει ἄρρωστος, πρέπει νὰ ἔχῃ χωρήσῃ τὸ κακόν, ν' ἀσθενῇ βαρέως ὁ χωρικός, διὰ νὰ καίῃ ὁ λύγρος του καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἐκπλήσσεταί τις ἂν αἱ γλαῦκες, αἱ ὅποια προστρέχουν εἰς τὸ φῶς, κακκαβίζουν πλησίον τῆς οἰκίας ἀρρώστου ἐπιθανάτου.

Μεθ' ὅλα ταῦτα αἱ γλαῦκες εἶναι ἀναντιρρήτως τὰ ὠφελιμώτερα τῶν ζῶων καὶ ἀληθῆς εὐλογία εἰς τοὺς τόπους, εἰς τοὺς ὁποῖους εὐρίσκονται. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς ὀρθῶς γράφει ὁ Ἀριστοτέλης, αἱ γλαῦκες ζητοῦν τὴν τροφήν των πολὺ πρῶτ' καὶ ἄργά τὴν ἐσπέραν, κατατρώγουν τὰ ἐσπέρια ἔντομα καὶ τὰ μικρὰ θηλαστικά, τὰ ὅποια τὴν νύκτα ἐξέρχονται, ἰδίως δὲ ποντικούς. Συγγραφεὺς τις παρετήρησεν ὅτι μία γλαῦξ εἰς μίαν μόνην νύκτα τοῦ Ἰουνίου ἔφερεν εἰς τοὺς νεοσσούς της ἑνδεκα μικροὺς ποντικούς· εἰς τὸν στόμαχον δὲ ἄλλης γλαυκὸς εὗρεν 75 κάμπας, ἀπὸ ἐκείνας αἱ ὅποια καταστρέφουν τὰ πεῦκα. Τὰ παραδείγματα ταῦτα δεικνύουν τὴν μεγάλην ὠφελιμότητα τῆς γλαυκός. Ὅχι μόνον πρέπει νὰ προστατεύωμεν τὰ ζῶα ταῦτα, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ περιποιώμεθα καὶ νὰ τὰ ἐνθαρρύνωμεν, ὥστε νὰ κτίζουν τὰς φωλεάς των πλησίον τῶν χωρίων καὶ τῶν κατοικιῶν. Αἱ γλαῦκες εἶναι ἀληθεῖς πτερωτὰ γάται.

Καθὼς αὐταὶ θηρεύουν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν τοὺς ποντικούς, τοιοῦτοτρόπως αἱ γλαῦκες τοὺς θηρεύουν εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἀληθῶς ἡ φωνὴ τῆς γλαυκὸς δὲν εἶναι εὐάρεστος, ἀλλὰ μήπως καὶ τῆς γάτας αἱ φωναὶ τὴν νύκτα ἐπὶ τῆς στέγης τῶν οἰκιῶν μας εἶναι εὐχαριστότεραι; Καὶ ἐν τούτοις τὰς γάτας περιποιούμεθα ὡς κατοικίδια ζῶα· δὲν εἶναι δυνατόν λοιπὸν νὰ φροντίζωμεν ὀλίγον τι περισσότερον καὶ διὰ τὰς πτερωτὰς γάτας;

Τὰ νυκτόβια γαμφώνυχα ἔχουν κεφαλὴν χονδρὴν καὶ στρεγγύλην, πρόσωπον πλατύ, ὀφθαλμοὺς μεγάλους καὶ προεξέχοντας, διευθυνομένους δὲ πρὸς τὰ ἐμπρός, περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πτερὰ λεπτά, πόδας πτερωτοὺς μέχρι τῶν ὀνύχων, ὄνυχας ἰσχυροὺς, γαμβοὺς, ὀξυτάτους καὶ ἀνασταλτοὺς.

Εἰκ. 2.—Βῦας.

Γλαυκῶν ὑπάρχουν πολλὰ εἴδη.

Ὁ βῦας (μποῦφος), εἶναι τὸ μεγαλύτερον τῶν νυκτοβίων γαμφωνύχων τῆς χώρας μας. Οἱ γηραλέοι ἄρρενες ἔχουν 65 ὑφεκατόμ. περίπου μῆκος· φέρουν δὲ ἐπὶ τοῦ μετώπου δύο πλατέα λοφία μαῦρα ἢ μελανωπὰ καὶ ὀλίγον κοκκινωπὰ. Ὁ βῦας κατοικεῖ κατὰ τὸ θέρος, καὶ ἐν μέρει τὸ φθινόπωρον, τὰ ἡσυχώτερα καὶ σκιερώτερα δάση τῶν ὀρέων μας, ἰδίως τὰ δάση πεύκων καὶ ἐλατῶν, ἐνίοτε τοὺς σκεπασμένους ὑπὸ θάμνων βράχους, οἱ ὅποιοι ἔχουν σχισμὰς καὶ σπήλαια κατάλληλα διὰ νὰ ἀναπαύεται. Κατὰ τὸν Φεβρουάριον

ἐκλέγει τὴν σύντροφόν του, τότε δέ, συνήθως, ἀργὰ τὴν ἐσπέραν καὶ τὴν νύκτα ἀκούεται ἡ φωνὴ του ἢ μᾶλλον οἱ στεναγμοὶ του μποῦ, μποῦ. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ κατὰ τὸν Μάρτιον ἐπὶ τῶν λόφων ἢ ἐπὶ τῶν χαμηλῶν ὄρεων δύο αὐγά. Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ τρέφουν τοὺς νεοσσούς των, οἱ ὁποῖοι εἶναι πολὺ λαίμαργοι, προσφέροντες εἰς αὐτοὺς βατράχους, σαλιάγκους, ποντικούς, μεγάλα ἔντομα κτλ., ὡς τοῦτο ἀποδεικνύουν τὰ λείψανα τῶν ζώων τὰ ὅποια εὐρίσκονται πλησίον τῆς φωλεᾶς των. Μετὰ τὴν ἀνατροφήν των οἱ νεοσσοὶ ζοῦν μεμονωμένοι, παραμένοντες εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τῆς γεννήσεώς των. Ἐξέρχονται τῆς φωλεᾶς των ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἐπιστρέφουν δὲ τὴν πρωΐαν, ἰδίως κατὰ τὰς σελινοφωτιστούς νύκτας, ὅτε δύνανται νὰ βλέπουν καὶ νὰ κυνηγοῦν. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ πτηνὸν τοῦτο ἀντέχει καὶ εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ πλησιάσῃ τις ἐντὸς τῶν ὁσῶν καὶ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἀκόμη. Μόλις αἰσθανθῇ τὴν παρουσίαν μας, φεύγει· φεύγων πετᾷ χαμηλὰ, σχεδὸν πλησίον τοῦ ἐδάφους, καὶ προσπαθεῖ νὰ κρυφθῇ εἰς κανὲν μέρος τοῦ δάσους πυκνὸν ἢ ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν βράχων· ἀπ' ἐναντίας ὅταν ἐξέρχεται τὴν ἐσπέραν διὰ νὰ κυνηγήσῃ, πετᾷ ἀμέσως ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἐκβάλλει τὰς γνωστὰς κραυγὰς του. Ὁ βῦας δὲν καταβαίνει εἰς τὰς πεδιάδας εἰμὴ μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ φθινοπώρου ἢ ἐν καιρῷ χειμῶνος, ὅταν δὲν εὐρίσκη πλεόν τροφήν εἰς τὸν τόπον τῆς διαμονῆς του· ἔρχεται δὲ πάντοτε τὴν νύκτα καὶ ἐγκα-

θίσταται πλησίον εἰς ἔλη ἢ εἰς ποτάμια, διὰ νὰ δύναται νὰ συλλαμβάνῃ τὴν τροφήν του, βατράχους, ἰχθῦς νεκρούς, ποντικούς ἢ πάρυδρα πτηνά.

Ὁ ὄστρος (μικρὸς μπουῆρος), εἶναι μικρότερος τοῦ βύα, εἶναι δὲ διαθατικὸν πτηνὸν εἰς τὰ μέρη μας.

Ὁ σκῶψ (γκιῶνης), εἶναι τὸ μικρότερον τῶν νυκτοδίων γαμφωνύχων, φέρει καὶ αὐτός, ὅπως καὶ ὁ βύας, δύο μικρὰ λοφία ἀποτελούμενα ἀπὸ ἐξ συνηγμένα πτερὰ. Ἐν καιρῷ σφοδροῦ χειμῶνος ἐγκαταλείπει τὴν χώραν μας, κατέρχεται νοτιώτερον, ἐπαναφάνεται δὲ περὶ τὰ τέλη Φε-

Εἰκ. 3.—Σκῶψ.

βρουαρίου, ἀγγέλλων τὴν ἄφιξίν του διὰ τῆς γνωστῆς παραπονετικῆς φωνῆς γκιῶν-γκιῶν.

Τὴν νύκτα προτοῦ ἐξέλθῃ τῆς φωλεᾶς του, μίαν ὥραν περίπου μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἡ φωνή του ἀντηγεῖ ἡσυχρὸς καὶ βαθμηδὸν γίνεται ἰσχυροτέρα ἐφ' ὅσον τὸ σκότος τῆς νυκτὸς αὐξάνει. Διὰ νὰ τεκνοποιήσῃ κτίζει τὴν φωλεάν του εἰς τὰς τρύπας γηραλέων δένδρων πλησίον τῶν ὁδῶν, τῶν περιπάτων, καὶ ἐν γέ-

ναι πλησίον τῶν κατοικιῶν. Τὸ θηλυκὸν περὶ τὰς ἀρχὰς Μαΐου γεννᾷ εἴτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, εἴτε ἐπὶ τῆς σκόνης εἰς τὸ βάθος τῆς φωλεᾶς του, 4 ἢ 5 αὐγά, τὰ ὅποια κλωσσᾷ μόνον του ἐπὶ 20 ἡμέρας χωρὶς νὰ τὸ βοηθήσῃ τὸ ἀρσενικὸν οὔτε εἰς τὸ κλώσσημα, οὔτε πρὸς συντήρησίν του, διότι δὲν φέρει οὐδεμίαν τροφήν. Ἐνεκα τούτου ἀναγκάζεται τὸ θηλυκὸν καθ' ἑκάστην ἐσπέραν καὶ πρωΐαν ν' ἀφίνη ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὰ αὐγά καὶ νὰ μεταβαίνη ν' ἀναζητῇ τὴν τροφήν του. Μόλις ὅμως ἐξέλθουν οἱ νεοσσοί, τὸ ἀρσενικὸν συναγωνίζεται μὲ τὸ θηλυκὸν, ποῖος νὰ φέρῃ περισσοτέραν τροφήν εἰς τοὺς νεοσσούς· θηρεύει μὲ τὴν σύντροφόν του τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νυκτός. Οἱ νεοσσοί ὅταν μεγαλώσουν δὲν ἀφίνουν τοὺς γονεῖς των, ἀλλ' ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν ὅλοι ὁμοῦ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον· βλέπονται καθ' ἑκάστην ἐσπέραν καὶ ζοῦν ἐν ὁμονοίᾳ μέχρι τῆς κοινῆς ἀναχωρήσεώς των.

Ὁ σκῶψος τρέφεται ἐκ μικρῶν θηλαστικῶν, μικρῶν ἑρπετῶν, αὐγῶν βατράχων, σκωλήκων, ἐντόμων· ἰδίως συλλαμβάνει κατὰ τὴν ἐσπέραν καὶ κατὰ τὸν ὄρθρον τὰς πεταλούδας τῆς νυκτός, καθὼς ἢ νυκτερίς. Γνωστὴ εἶναι ἡ παράδοσις τοῦ λαοῦ περὶ τοῦ γκιώνη, ὅτι κράζει μὲ τὴν πένθιμον φωνήν του τὸν ἀδελφόν του, τὸν ὅποιον εἰς ὥραν ὀργῆς, ἀδίκως ἐφόνευσε.

Ἡ κυρίως γλαῦξ (κουκουβάγια), δὲν φέρει εἰς τὴν κεφαλὴν τὰ λοφία, τὰ ὅποια εἰς σχῆμα αὐτίων φέρουν τὰ ἄλλα νυκτόβια γαμφώνυχα, ἔχει δὲ τὸ πρόσωπον

πλατύτερον καὶ πτερὰ εἰς τοὺς πόδας μέχρι τῆς ῥίζης τῶν ὀνύχων. Τὴν ἡμέραν μένει συμμαζευμένη εἰς τὰς κοιλότητας τῶν δένδρων, τῶν βράχων, ἢ ἐντὸς σπηλαίων καὶ σκοτεινῶν μερῶν· τὴν ἐσπέραν ἐξέρχεται εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς, ἐξακολουθεῖ δὲ ὅλην τὴν νύκτα, ὅταν εἶναι σελήνη. Περὶ τὰ τέλη Μαρτίου γεννᾷ τὸ θηλυκὸν 4 ἢ 5 αὐγὰ ἐντὸς φωλεᾶς, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁποίας ἔχει μαζεύσῃ ὀλίγα ἄχυρα καὶ ξηρά τινα φύλλα· πολλάκις κλωσσᾷ τὰ αὐγὰ ὅχι εἰς τοιαύτην φωλεάν, ἀλλ' ἐπὶ λίθων. Ἐνόςω τὸ θηλυκὸν κλωσσᾷ, ὃ σύντροφός της φέρει μικροὺς βατράχους, ἀκρίδας, λείμακας (γυμνοσάλιαγκας), ποντικούς κλπ. μετὰ τὴν ἐκκόλαψιν, τὴν τοιαύτην τροφήν παραδίδει εἰς τὴν μητέρα διὰ νὰ τὴν διανείμῃ ἐκείνη εἰς τοὺς νεοσσούς. Ὅταν οἱ νεοσσοὶ ἀναπτυχθοῦν καὶ μάθουν ἐντελῶς τὴν τέχνην τοῦ κυνηγίου, ἀποχωρίζονται τῶν γονέων τῶν.

Παρεκτὸς τῶν νυκτοβίων τούτων γαμφωνύχων ὑπάρχουν εἰς τὴν χώραν μας καὶ ἄλλα τινὰ εἶδη σπανιώτερα· ἐπειδὴ ὅμως ὅλα ἔχουν τοὺς αὐτοὺς χαρακτῆρας, ἰδίως δὲ εἶναι ὅλα ἐντομοφάγα καὶ μυοφάγα (ποντικοφάγα), ἐννοεῖται ὅτι εἶναι ζῶα ὠφελιμώτατα, ὥστε ἐπιβάλλεται ἡ προστασία τῶν πτηνῶν τούτων. Πᾶσα δὲ κακὴ περὶ αὐτῶν πρόληψις πρέπει ν' ἀπορριφθῇ, διότι καλῆτεροι φίλοι τῶν ἀνθρώπων δὲν ὑπάρχουν ἄλλοι μετὰξὺ τῶν πτηνῶν.

B'

Μετὰ τὰ γαμφώνυχα εἰς τὴν ζωολογικὴν τάξιν ἔρχονται τὰ λεγόμενα δειδροβατικὰ ἢ ζυγοδάκτυλα, διότι οἱ δάκτυλοι ἐκάστου ποδὸς εἶναι τοποθετημένοι δύο μὲν πρὸς τὰ ἔμπρὸς δύο δὲ πρὸς τὰ ὀπίσω, οὕτω

Εἰκ. 4.—Δρυοκολάπτης.

δὲ κατορθώνουν νὰ συγκρατῶνται καλῶς καὶ νὰ ἀναρριχῶνται εὐκόλως εἰς τὰ δένδρα, στηριζόμενα καὶ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς των, ἢ ὅποια ἔχει πτερὰ ἀρκετὰ σκληρά.

Τοιαῦτα πτηνὰ ὑπάρχουν εἰς τὰ μέρη μας ἀρκετά· ὅλα δὲ ἀνευ ἐξαιρέσεως εἶναι ὠφέλιμα. Ἐκ τούτων ὅμως τινά, ὡς π. χ. ὁ κόκκυξ (κοῦκος), θεωροῦνται δυστυχῶς ὡς ἐξαίρετον κυνήγιον καὶ κα-

ταδιώκονται πρὸς ζημίαν μας. Τοιαῦτα πτηνὰ εἶναι τὰ ἐξῆς.

Ὁ δρυοκολάπτης (τοιγκλητάρια καὶ πελεκᾶνος εἰς Θησαυρίαν), ἔχει ῥάμφος μακρόν, εὐθύ, κοπτερόν ὡς

σμίλῃν εἰς τὴν ἄκραν, γλῶσσαν λεπτὴν καὶ ὀξεῖαν, δυναμένην νὰ προεκτείνεται πολὺ καὶ φέρουσαν ἀκάνθας ἐστραμμένας πρὸς τὰ ἄνω· ἔσθωθεν τῆς γλώσσης, κατὰ τὰ πλάγια δὲ καὶ κάτω τῆς κεφαλῆς, ὑπάρχουν δύο ἀδένες. Οἱ ἀδένες αὐτοὶ ἐκκρίνουν ὑγρὸν γλοιώδες, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ διαθρέχῃ τὴν γλῶσσαν διαρκῶς καὶ νὰ συγκρατῇ κολλημένα τὰ ἔντομα, διὰ τῶν ὁποίων τρέφεται ὁ ὀρυοκολάπτης. Τὸ ὑγρὸν τῶν ἀδένων τούτων χρησιμεύει πρὸς τοῦτοις καὶ εἰς τὴν ἀφήν, διότι διατηρεῖ μαλακὴν τὴν γλῶσσαν, ἡ ὁποία εἰς τοὺς ὀρυοκολάπτας χρησιμεύει ὡς ὄργανον ἀφῆς μᾶλλον παρὰ γεύσεως.

Οἱ ὀρυοκολάπται εἶναι φύσει ἄγρια πτηνὰ καὶ φιλόποπτα· ζοῦν μεμονωμένα ἐντὸς τῶν δασῶν· κατὰ ζεύγη δὲ ζοῦν μόνον κατὰ τὸν χρόνον τῆς τεκνοποιήσεως, ὅχι περισσότερον τῶν τριῶν μηνῶν. Τὰς φωλεάς των κτίζουσι εἰς ὅπας φυσικὰς τῶν δένδρων ἢ κατασκευασθείσας ἀπὸ μικρὰ τρωκτικὰ ζῶα ἢ καὶ ἀπ' αὐτὰ τὰ ἴδια πτηνὰ. Ἀναρριχῶνται θαυμασίως εἰς τὰ δένδρα μὲ κινήσεις ταχείας καὶ ἀκανονίστους, καὶ ὅχι μὲ τὸν ἓνα πόδα ὅπισθεν τοῦ ἄλλου, καθὼς οἱ ψιττακοί. Τὰ πτερὰ τῆς οὐρᾶς, ἡ ὁποία χρησιμεύει ὡς στήριγμα, στηρίζονται ἐπὶ τῶν κλάδων ἢ ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῶν δένδρων. Ὅταν ἀναρριχῶνται, πορεύονται καθέτως ἢ ἐλικοειδῶς, ἐνίοτε δὲ ὅταν καταβαίνουν, περιστρέφονται πέριξ τοῦ κορμοῦ, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, ἀποφασίζουσι δὲ νὰ κατέλθουν μέχρι τοῦ ἐδάφους καταδιώκοντες τοὺς μύρμηκας, τοὺς ὁποίους πολὺ ὀρέγον-

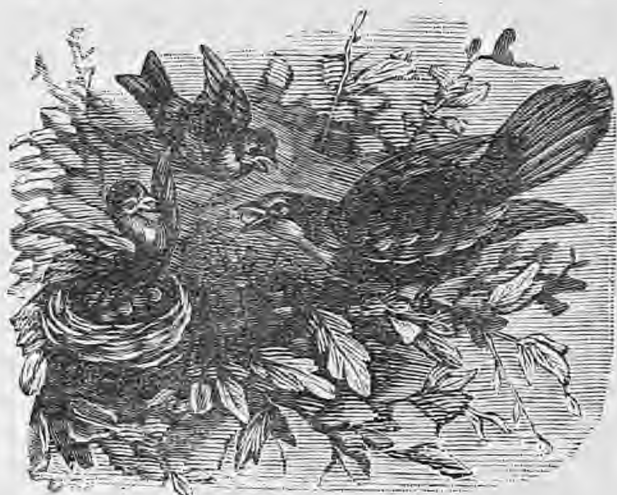
ται. Μὲ τὸ ῥάμφος των κτυποῦν τὸν φλοιὸν καὶ τὸν σχίζουσιν, διὰ νὰ συλλάβουν τὰ ἔντομα, τὰ ὁποῖα κρύπτονται κάτωθεν αὐτοῦ. Ἐνίοτε, ὅταν ἡ πείνα τοὺς στενοχωρήσῃ, κτυποῦν διὰ τοῦ ῥάμφους των μέρη τινὰ γηραλέου κορμοῦ, διὰ νὰ βεβαιωθοῦν μὴ τυχὸν κρύπτη ἐσωτερικὰς κοιλότητας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπάρχουν ἔντομα· ἐκ δὲ τοῦ ἤχου, ὁ ὁποῖος παράγεται ἀπὸ τὸ κτύπημα, ἀναγνωρίζουσιν καὶ ἀνευρίσκουν τὰς κοιλότητας. Τότε ζητοῦν τὴν ὁπὴν τῆς ἐξόδου τῆς κοιλότητος, τὴν ὁπὴν δὲ αὐτὴν ἂν δὲν εἶναι εὐρεῖα, τὴν ἀνοίγουν. Κατόπιν εἰσάγουν τὴν γλῶσσαν διὰ νὰ ἐρευνήσουν τὴν κοιλότητα. Ὅταν ὅμως δὲν δύνανται νὰ φθάσουν τὸ βάθος τῆς κοιλότητος, κτυπῶντες διὰ τοῦ ῥάμφους των σχηματίζουν τομάς, κατ' ἀρχὰς μὲν τοῦ φλοιοῦ, ἔπειτα δὲ τοῦ ξύλου, οὕτω δὲ καταρθώνουν νὰ συλλάβουν τὰ ἔντομα.

Ἐνῷ δὲ οἱ δρυσκολάπται εἶναι τοιοῦτοι, ἡ ἀνθρωπίνη ἄγνοια, ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τοὺς ἐπανειλημμένους κτύπους ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ καὶ τὴν εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ κτύπου προσοχὴν τοῦ πτηνοῦ, ἀποδίδει τοῦτο εἰς μωρίαν του. Οὕτω λέγεται κοινῶς ὅτι τὸ πτηνὸν σπεύδει νὰ ἴδῃ ἂν τὸ ἄκρον τῆς μύτης του ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους.

Δρυσκολάπτας ἔχομεν ἑπτὰ εἰδῶν· ἐκ τούτων ἄλλοι μὲν εἶναι μικροί, καὶ ἔχουν κόκκινα καὶ λευκὰ χρώματα, ἄλλοι δὲ μεγαλήτεροι, μαῦροι καὶ φέρουν εἰς τὴν κεφαλὴν λοφίον κόκκινον.

Ὁ κόκκυνξ (κοῦκος) ἀνήκει ἐπίσης ἕνεκα τῆς θέσεως τῶν δακτύλων τῶν ποδῶν του εἰς τὰ ζενδροβατικά.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο, ἐξάριτον διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ ὠφελιμώτατον εἰς τὴν γεωργίαν, κατατάσσεται δυστυχῶς μεταξὺ τῶν καλῶν διὰ κυνήγιον, δεκατίζεται δὲ σκληρῶς καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς κυνηγεσίας καὶ κατὰ

Εἰκ. 5.—Κόκκυνξ.

τὴν ἀφίξίν του εἰς τὰ μέρη μας, δηλαδή κατὰ τὴν ἀνοιξιν, ὅποτε ὅλα τὰ πτηνὰ εἶναι ἐντομοφάγα καὶ μᾶς ἀπαλλάττουν ἀπὸ μυρίους ἐχθρούς, τοὺς ὁποίους ἡ ὑψουμένη τότε θερμοκρασία ἐξεγείρει ἀπὸ τὸν χειμερινὸν λήθαργον.

Ὁ κοῦκος εἶναι ὁ προάγγελος τῆς ἀνοιξέως, κατὰ τινὰ δὲ μῦθον, ὁ ὁποῖος ἐπικρατεῖ εἰς τὴν κεντρικὴν

Εὐρώπην, εἰς διαγωνισμόν τοῦ κελιδήματος ἐνίκησε καὶ τὴν ἀηθόνα, διότι ὁ κοῦκος ἐκελάδῃσε καλῶς καὶ ὁμοιομόρφως· πρέπει ὅμως νὰ προσθίσωμεν ὅτι κατὰ τὸν διαγωνισμόν τοῦτον κριτῆς ἦτο ὁ ὄνος.

Καὶ περὶ τοῦ κούκου ὑπάρχουν πολλαὶ προλήψεις· θεωρεῖται ὡς ὁ διάβολος· διὰ τοῦτο καὶ ἡ φράσις ἀνὰ σὲ φάγη ὁ κοῦκος» εἶναι συνώνυμος μὲ τὸ ἀνὰ πᾶς σ' τὸν διάβολον». Τὸ ἄσμα τοῦ κόκκυρος, τὸ ὁποῖον προαγγέλλει τὴν ἐλευθιν τῆς ἀνοιξέως, κρίνεται πολλὰκις ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις. Εἰς ἐκείνους, εἰ ὅποιοι πάσχουν νόσημα ἀνίατον, ἀκούουν δὲ κατὰ πρώτην φοράν τὸν κοῦκον τὴν ἀνοιξιν, σημαίνει, λέγουν, ὅτι ἀκούουν τὸ ἄσμα του διὰ τελευταίαν φοράν· ὅταν ἔχη τις πολλὰ χρήματα εἰς τὸ θυλάκιόν του, ἀκούει δὲ τὸ ἄσμα τοῦ κούκου κατὰ πρώτην φοράν, δηλοῖ ὅτι θὰ εἶναι πλούσιος καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Αἱ γραῖαι, λέγει παλαιός τις συγγραφεύς, αἱ ὅποῖαι δὲν ἐλπίζουν πλέον ἀποκατάστασιν οὔτε μακρὸν βίον, συλλέγουν ὀλίγον χῶμα ἀπὸ τὸ μέρος, ὅπου ἐκάθισεν ὁ κοῦκος, ὅταν διὰ πρώτην φοράν ἤκουσαν τὸ ἄσμα του, θεωροῦν δὲ τὸ χῶμα τοῦτο ὡς προφυλακτικὸν κατὰ τῶν φύλλων· ὅταν δὲ ὁ κοῦκος κάθεται ἐπὶ δένδρου, τότε ἀρκεῖ ὀλίγον χῶμα ἀπὸ τὴν θέσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας πατεῖ τὸν δεξιὸν πόδα.

Καὶ ἄλλαι πολλαὶ προλήψεις κυκλοφοροῦν μεταξὺ τῶν χωρικῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον λέγουν ὅτι ὁ κοῦκος γίνεται ἰέραξ.

Ποία δὲ εἶναι ἡ ἀλήθεια ὅλων τούτων; Ὁ κόκκυξ

εἶναι ὠφελιμώτατον πτηνόν· καταστρέφει τὰς κάμ-
πας, τρώγει καὶ ἄλλα ἔντομα, ἀλλὰ προτιμᾷ ἰδιαιτέ-
ρως τὰς κάμπας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι εἶναι γεμᾶται τρί-
χας καὶ ἀκάνθας, καὶ αἱ ὁποῖαι καταστρέφουν τὰ
πεῦκα καὶ ἔχουν καὶ ὀηλητηριώδεις ιδιότητας. Τρώ-
γει δὲ τόσας ἐξ αὐτῶν καὶ τόσον γεμίζει τὸν στόμα-
χόν του, ὥστε ὅταν κόπτεται ὁ στόμαχος φαίνεται γε-
μᾶτος ἀπὸ τρίχας.

Ἄς ἐξετάσωμεν ὀλίγον καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ κού-
κου ἢ κόκκυρος, ἡ ὁποία πραγματικῶς εἶναι περίεργος.

Οἱ κόκκυγες χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸ ῥάμφος των,
τὸ ὁποῖον ἔχει μέτριον μῆκος, — ἀπὸ τὴν γλῶσσάν των,
ἡ ὁποία δὲν προεκτείνεται, ὡς ἡ γλῶσσα τῶν ὀρυ-
κολαπτῶν, — ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς πτερώσεως, τὸ ὁποῖον
εἶναι στακτόχρουν.

Οἱ κούκοι κατοικοῦν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην· διαφέ-
ρουν δὲ ἀπὸ ὅλα ἐν γένει τὰ λοιπὰ πτηνὰ ἔνεκα τῆς
παραδόξου συνηθείας των νὰ μὴ ζοῦν κατὰ ζεύγη, νὰ
μὴ κατασκευάζουν ποτὲ φωλεάν, καὶ νὰ ἐμπιστεύων-
ται εἰς ἄλλα πτηνὰ μικρότερα τὴν φροντίδα τῶν αὐ-
γῶν των καὶ τὴν διατροφήν των νεοσσῶν, εἰ ὁποῖοι
ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ αὐγά.

Κόκκυξ ὁ φαιόχρουν ἀγαπᾷ νὰ ζῇ μεμονωμένος·
ἄγριος, φιλόποτος, πετᾷ διαρκῶς διὰ νὰ εὔρη τροφήν.
Τὴν ἄνοιξιν φαίνεται ἐνίοτε μὲ σύντροφον, ἀναγκα-
ζόμενος εἰς τοῦτο ἐκ τῶν φυσικῶν νόμων πρὸς πολ-
λαπλασιασμόν τοῦ εἵδους του. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ
Ἀπριλίου φαίνεται καθήμενος ὑψηλὰ ἐπὶ τινος δένδρου,

ἄλλοτε ἐπὶ γυμνοῦ κορμοῦ, ἄλλοτε εἰς τὸ ἄκρον ξηροῦ κλάδου, ὁπόθεν προσκαλεῖ τὴν σύντροφόν του. Ἐκείνη δέ, ἀκούουσα αὐτόν, ἀνταποκρίνεται μὲ φωνὰς συνεχεῖς καὶ ταχείας. Ἐνόςῳ διαρκεῖ ὁ τοιοῦτος ἀγών, ὁ κοῦκος ἔχει τὰ πτερὰ τῆς οὐρᾶς του ἀνοιγμένα ὡς ῥιπίδιον, τὰ δὲ πτερὰ τοῦ λαιμοῦ ἀνωρθωμένα περιέργως. Μετὰ τὸν γάμον ἐγκαταλείπει τὴν σύντροφόν του καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὰ θάσση διὰ νὰ ἀναζητήσῃ τροφήν. Ὁ κοῦκος φαίνεται ὅτι δὲν συμερίζεται τοὺς νόμους τῆς ἀμοιβαίας πίστεως, οἱ ὅποιοι τηροῦνται ὑπὸ τῶν πτηνῶν κατὰ τὴν τεκνοποίησιν. Ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ παραβαίνουν συχνότατα τὴν συζυγικὴν πίστιν. Ὁ τοιοῦτος βίος, ἡ μεγίστη λαιμαργία, ἡ ἐσωτερικὴ των κατασκευὴ εἶναι τὰ κύρια αἷτια, διὰ τὰ ὅποια τὰ πτηνὰ ταῦτα δὲν κτίζουν φωλεάν, δὲν κλωσσοῦν καὶ δὲν ἀνατρέφουν τοὺς νεοσσοὺς των.

Ὁ κοῦκος δὲν κτίζει ποτὲ φωλεάν· τὸ θηλυκόν, ὅταν εἶναι ἕτοιμον νὰ γεννήσῃ, πετᾷ διὰ νὰ ἀνεύρῃ τόσας φωλεάς, ὅσα αὐτὰ ἔχει νὰ γεννήσῃ. Συνήθως ἀφίνει ἓν μόνον, σπανίως δύο εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν ξένων φωλεῶν, τὰς ὁποίας ἐπροτίμησε· γεννᾷ δὲ 4 ἢ 5 αὐγά, τῶν ὁποίων τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος καὶ τὸ χρῶμα διαφέρουν περιέργως, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας, πιθανῶς δὲ καὶ ἀναλόγως τῆς ἰδιαιτέρας τροφῆς τοῦ πτηνοῦ· ἄλλοτε εἶναι μᾶλλον στρογγύλα, ἄλλοτε ἐπιμήκη, ἄλλοτε μυτερά κατὰ τὸ ἓν ἐκ τῶν ἄκρων· πάντοτε ὅμως μικρὰ ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ πτηνοῦ· δὲν εἶναι με-

γχιλήτερα ἀπὸ τὰ αὐγά τοῦ σπουργίτου, τῆς ἀηδό-
νος κλπ.

Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τὰ αὐγά του διαδοχικῶς, χρειά-
ζεται δὲ εἴκοσι ἕως εἴκοσι πέντε ἡμέρας διὰ νὰ γεν-
νήσῃ ὅλα του τὰ αὐγά. Συνηθέστερον ἐμπιστεύεται τὰ
αὐγά του εἰς τὰς φωλεὰς τῶν ἐντομοφάγων πτηνῶν,
ὅσαι εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ πλησίον αὐτοῦ, εἰς
κοιλότητας τῶν βράχων καὶ τῶν δένδρων ἢ ἐπὶ τῶν
θάμνων καὶ τῶν δενδρυλλίων. Δὲν γεννᾷ δὲ ἐντὸς τῆς
τυχοῦσης φωλεᾶς. Διὰ νὰ ἐκλέξῃ φωλεάν, πρέπει τὰ
αὐγά, τὰ ὅποια ὑπάρχουν ἐντὸς αὐτῆς, νὰ ἔχουν γεν-
νηθῇ πρὸ μικροῦ ἢ οἱ κάτοχοι τῆς φωλεᾶς νὰ μὴ συνε-
πλήρωσαν ἀκόμῃ τὸν τοκετὸν τῶν ἰδικῶν των αὐγῶν.
Ὅλαι αὐταὶ αἱ προφυλάξεις δεικνύουν τὰς μυστηριώ-
δεις τῆς φύσεως βουλάς πρὸς διακρίνωσιν τοῦ εἶδους.
Τὰ αὐγά ἀποτίθενται εἰς τὰς φωλεὰς ἐκεῖνας, εἰς τὰς
ὁποίας εἶναι δυνατόν ὁ μικρὸς κοῦκος νὰ ἐξέλθῃ εἰς
τὸ φῶς πρὸ τῶν νεοσσῶν τῶν ξένων τροφέων του.
Πρέπει δὲ νὰ ἐκκολαφθῇ πρῶτος, διὰ τὴν ἀκόλουθον
αἰτίαν :

Συμβαίνει ἐνίοτε αἱ ξένοι φωλεαὶ νὰ εὐρίσκωνται
εἰς μικρὰς κοιλότητας τῶν δένδρων, ἢ τοίχων, ἢ λί-
θων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὁ κοῦκος δὲν δύναται νὰ εἰσχω-
ρήτῃ. Διὰ νὰ κατορθώσῃ λοιπὸν νὰ ἐναποθέσῃ εἰς τοι-
αύτην φωλεάν τὸ αὐγὸν του, ἰδοὺ τί κάμνει : γεννᾷ
τὸ αὐγὸν κατὰ γῆς, ἔπειτα λαμβάνει αὐτὸ ἐλαφρῶς
μὲ τὸ ῥάμφος του, καὶ εἰσάγων τὸν τράχηλον εἰς τὴν
φωλεάν καταθέτει τὸ αὐγὸν τοῦτο καὶ παραλαμβάνει

νει ἄλλο ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἡ φωλεὰ περιέχει· τοιουτοτρόπως δὲ οἱ κάτοχοι τῆς φωλεᾶς δὲν εἶναι δυνατόν κατὰ τὴν ἐπάνοδόν των νὰ διακρίνουν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τὸ ξένον αὐγόν. Ἐνίοτε μὴ δυνάμενος νὰ λάβῃ τὸ αὐγόν, τὸ θραύει καὶ τοιουτοτρόπως κάτορθώνει πάλιν ν' ἀπατήσῃ διὰ τοῦ ἀριθμοῦ. Τὰ πτηνὰ, εἰς τὰς φωλεὰς τῶν ὁποίων προτίθεται νὰ καταθέσῃ τὰ αὐγά του, ὅταν βλέπουν τὸν κοῦκον νὰ πλησιάζῃ, ἐννοοῦν τὸν κίνδυνον καὶ προσπαθοῦν μὲ τὰς φωνάς των νὰ τὸν ἀποτρέψουν· ἀλλ' ἐκεῖνος καθὼ μεγαλότερος, καὶ ἄγνωστον κατὰ πολὺ μικροτέρων πτηνῶν, φέρει εἰς πέρας τὸν σκοπὸν του.

Ὁ κοῦκος ἐμπιστεύεται τὰ αὐγά του εἰς τὰς φωλεὰς πολλῶν μικρῶν πτηνῶν· τὰ παραδίδει λοιπὸν εἰς τὴν σεισοῦραν (*σεισουράδα*), εἰς τὸν κορυδαλλὸν τῶν πεδιάδων (*σιταρήθρα*), εἰς τὴν χλωρίδα (*φλωρον*) κλπ., προτιμᾷ ὅμως πάντοτε τὴν φωλεὰν τῆς ὑπολαίδος (*τσιροβάκου*). Τὰ πτηνὰ ταῦτα, ἀφοῦ κλωσσήσουν τὰς ἀπαιτουμένας ἡμέρας, ἐκκολάπτουν τὸ αὐγὸν τοῦ κούκου· τοῦτο δὲ πρῶτον ἀπολεπίζεται. Ὁ παρείσακτος, ἅμα ἐκκολαφθῇ, ἐκβάλλει ἀπὸ τὴν φωλεὰν τὰ ὑπόλοιπα αὐγά καὶ τοὺς νεοσσούς, οἱ ὅποιοι ὑπάρχουν εἰς αὐτήν.

Ὁ νέος τύραννος δὲν φονεύει τοὺς ἑτεροθαλεῖς ἀδελφούς του καὶ δὲν θραύει τὰ αὐγά προτοῦ τὰ ρίψῃ ἐξω τῆς φωλεᾶς, ἀλλὰ τὰ ἀφίνει εἰς τὴν τύχην των, περὶ ἐνὸς δὲ φροντίζει, πῶς δηλαδὴ αὐτὸς μόνος νὰ μείνῃ εἰς τὴν φωλεάν, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆχθη δολῶς. Τὸ ἀποτρέ-

παιον τοῦτο ἔργον κατορθώνει ὡς ἐξῆς· μετὴν βοήθειαν τῆς γυμνῆς οὐρᾶς του καὶ τῶν πτερύγων του θέτει εἰς τὴν ῥάχην του τὸν νεοσσὸν ἢ τὸ αὐγόν, καὶ ὀπισθοχωρῶν φθάνει εἰς τὸ χεῖλος τῆς φωλεᾶς, ὅπου ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀναπαύεται· κατόπιν συναθροίζει τὰς δυνάμεις του καὶ ῥίπτει δι' αἰφνιδίας κινήσεως τὸ φορτίον του ἔξω τῆς φωλεᾶς· τὸ γύμνασμα τοῦτο ἐπαναλαμβάνει πολλάκις, μέχρις οὗ τελείῃ· κενώσῃ τὴν φωλεάν. Ἀφ' οὗ δὲ ψηλαφῶν μετὰ τὰ ἄκρα τῶν πτερύγων του βεβαιωθῇ ὅτι ἔμεινε μόνος, ἐπανέρχεται εἰς τὸ βάθος τῆς φωλεᾶς.

Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, εἰς τῶν ὁποίων τὴν στοργὴν ἀφέθη ὁ ξένος οὗτος, θυσιάζονται διὰ νὰ τὸν θρέψουν· φέρουν ἐναλλάξ καὶ ἀδιακόπως διὰ τοῦ ῥάμφους των κάμπας, σκώληκας, ἔντομα, γλυκεῖς καὶ σαρκώδεις καρπούς. Μόλα ταῦτα ὁ μικρὸς κοῦκος δὲν χορταίνει, πάντοτε δὲ φαίνεται πεινασμένος. Τὸ περιεργότερον ὅμως εἶναι, ὅτι οἱ θετοὶ γονεῖς του ὁσάκις βλέπουν καὶ νὺν πτηνὸν νὰ τὸν πλησιάζῃ, ἐκβάλλουν φωνὰς ἀνησυχίας καὶ φόβου, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ κινδύνου ἰδικοῦ των τέκνου.

Ὁ λαὸς παραδέχεται, ὅτι ὁ νεαρὸς κοῦκος εἰς τὸ τέλος, προτοῦ ἐγκαταλείψῃ τὴν φωλεάν, καταπίνει τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, οἱ ὅποιοι τὸν ἀνέθρεψαν· τὸ τοιοῦτον ὅμως ἀμφισβητεῖται.

Ὁ μικρὸς κοῦκος ἐγκαταλείπει τὴν πρῶτην του κατοικίαν προτοῦ γείνη ἱκανὸς νὰ πετάξῃ, μόλις ἀποκτήσῃ πτερὰ, ὅταν ἔχῃ ἀνατραφῇ εἰς φωλεάν χειμέ-

νην κατὰ γῆς· ὅταν ὁμῶς ἀνατρέφεται ἐπὶ δένδρου ἢ ἐντός κοιλότητός τινος βράχου ὑψηλοῦ, περιμένει μέχρις οὗ δύναται νὰ μεταχειρίζεται τὰς πτέρυγας του διὰ νὰ κατέλθῃ καὶ ἐγκατασταθῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἄμα κατέλθῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐξακολουθεῖ ἐπὶ τινος ἡμέρας νὰ τρέφεται ἀπὸ τοὺς θετοὺς γονεῖς του, αἱ ὁποῖοι μετὰ τινὰ χρόνον ἀναγκάζονται νὰ τὸν ἐγκαταλείψουν ἢ μᾶλλον αὐτὸς τοὺς ἐγκαταλείπει τρέχων καὶ κρυπτόμενος ὑπὸ τοὺς θάμνους. Τότε ἀναζητεῖ μόνος του τροφήν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ἔτους αἱ κοῦκοι, νέοι καὶ γέροντες, εἶναι σχεδὸν ἄφθονοι.

Τὰ περίεργα αὐτὰ καὶ μοναδικὰ ἦθη μεταξὺ τῶν πτηνῶν θέλουν πολλοὶ νὰ ἐξηγήσουν, καὶ τὰ ἀποδίδουν εἰς τὸν ὀλίγον χρόνον, κατὰ τὸν ὅποιον ὁ κοῦκος διαμένει εἰς τὸ μέρος ὅπου πρέπει νὰ πολλαπλασιασθῇ· ἔχει καθήκον νὰ ἐκπληρώσῃ, δηλαδὴ νὰ βιαιωνίσῃ τὸ εἶδός του, καὶ ἐν τούτοις μένει μόλις τρεῖς μῆνας, δηλαδὴ χρόνον, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κλωσσηματος καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νεοσσῶν.

Ὅπωςδὴποτε, ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ παραπονήται κατὰ τοῦ κόκκυρος, διότι τὸν χρόνον, τὸν ὅποιον θὰ ἐξώδευσεν εἰς τὴν κατασκευὴν φωλεᾶς καὶ εἰς οἰκογενειακὰς φροντίδας, τὸν ἐξοδεύει εἰς τὸ νὰ συλλαμβάνῃ ἔντομα, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ προξενούντα μεγάλας καταστροφὰς εἰς τὰς φυτείας.

Ὁ κοῦκος ἔχει ἀνάγκην προστασίας, ἢ δὲ πολιτεία ἔχει καθήκον νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τοὺς κυνηγούς.

Ἡ ἰνγξ (μυρμηκοφάγος καὶ γλῶσσα), εἶναι ἐπίσης πτηνὸν δεινόροθατικόν, ἔχει τοὺς δακτύλους διατεθειμένους καθὼς οἱ ὀυροκολάπτει, δὲν ἀναρριχᾶται ὅμως ἐπὶ τῶν δένδρων, ἀλλὰ συγκρατεῖται ἐπάνω εἰς τοὺς κορμούς, διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ συλλάβῃ μὲ τὴν μακρὰν τῆς γλῶσσαν, μετὰξὺ τῶν σχισμῶν τοῦ φλοιοῦ, τὰ ἔντομα καὶ τὰς κάμπας. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ 6 ἢ 7 αὐγὰ ἐντὸς ἀπλῆς φωλεᾶς, τὴν ὁποῖαν κατασκευάζει σκάπτον τὸ χῶμα καὶ τὴν σκόνην· οἱ νεοσσοὶ ἐκκολάπτονται τὴν 16ην ἢ 17ην ἡμέραν.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς δὲν ἀφθονεῖ εἰς τὰ μέρη μας, θεωρεῖται ὡς θήραμα καὶ φονεύεται, ἐν ᾧ κατὰ τὸ μέγεθος μόλις ὑπερβαίνει τὸν σποργίλον.

Εἰκ. 6.—Ἡ ἰνγξ.

Γ'

Μετὰ τὰ δεινόροθατικά πτηνὰ, τὰ ὁποῖα εἶναι ὡφελιμώτατα, θέλομεν ἐξετάσει τὰ πτηνὰ, τὰ λεγόμενα στρουθώδη ἢ ξηροβατικά, διότι μετὰξὺ αὐτῶν τάσσονται τὰ στρουθία ἢ σποργίλοι· ὅλα δὲ σχεδὸν ἀπαντῶνται εἰς τὴν ξηράν, ἐνδιατρίβουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ

Χελιδὼν ἡ ἀγροδιαίτος, ἔχει τὸ μέτωπον καὶ τὸ στήθος καστανά, τὰ δὲ νῶτα κυανομέλανα εἰς τὰ πλάγια τοῦ τραχήλου· ἐπὶ δὲ τοῦ στήθους ἔχει πλατεῖαν κυανομέλαιναν ταινίαν. Ἡ κοιλία τῆς εἶναι λευκὴ καὶ ὀλίγον κοκκινωπὴ.

Τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι διαδεδομένον καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην. Εὐρίσκεται ὅπου ὑπάρχει ἄνθρωπος· παντοῦ δὲ θεωρεῖται ἀξία προσοχῆς ἕνεκα τῆς κοινωνικότητος τῶν ἡθῶν τῆς καὶ διὰ τὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας ἔχει διὰ τὰς συντροφους τῆς, κυρίως δὲ ἕνεκα τῶν εὐεργε-

Εἰκ. 7.—*Χελιδὼν ἡ ἀγροδιαίτος*.

σιῶν ὅσας προσφέρει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καθαρίζουσαν τὸν ἀέρα ἀπὸ πολλὰ βλαβερὰ ἔντομα. Ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας περὶ τὰ μέσα Μαρτίου, ἀπέρχεται δὲ τὸ Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον. Ἄν τύχη μετὰ τὴν ἄφιξίν τῆς νὰ ἐπέλθῃ ψυχρὸς ὄριμὸς ἢ καὶ χιών, τότε πολλοὶ λαὶ ὁμοῦ συναθροίζονται πέριξ τῶν ποταμίων, ὅπου παρὰ τοῦν ἄνωθεν τοῦ ὕδατος καὶ ἐπιπίπτουν μετὰ λαιμαργίας κατὰ τῆς λαίας, ἣ ὁποία ἤθελεν ἐκεῖ παρουσιασθῆναι. Ὅταν ὁμοῦ εἰς τὸ διαμέρισμα ὅπου μένουν δὲν ὑπάρχ-

ρύακιον ἢ ποτάμιον, τὸ ὅποιον νὰ παρέχῃ κατὰ τὰς πονηρὰς ταύτας ἡμέρας τροφήν, τότε προσκολλᾶται μὲ τοὺς πόδας τῆς ἐπὶ τῶν σχισμῶν τῶν τοίχων τῶν παλαιῶν οἰκοδομῶν, διὰ νὰ καταδιώξῃ ἐκεῖ ἀράχνας.

Ἡ χελιδὼν ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφιξίν τῆς ἐπισκέπτεται καὶ χαιρετᾷ τὸ μέρος ὅπου κατὰ τὸ προηγουμένον ἔτος διέμενε. Πράγματι, εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ χελιδὼν ἐπανέρχεται σταθερῶς εἰς τοὺς ἰδίους τόπους, ἐὰν ὅν ἐχάθῃ κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ταξιδίου τῆς. Τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν ὅν ἀποχωρίζονται ἐν γένει κατὰ τοὺς ἐκτοπισμούς των, καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδόν των ζοῦν ἀκόμη μαζί. Ὅταν ἕνεκα κακοκαιρίας τὸ ἀρσενικὸν χωρισθῇ ἀπὸ τὸ θηλυκόν, τότε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸ ἀρσενικὸν ἔρχεται καὶ πετᾷ πρῶτῃ καὶ βράδῃ περίξ τῆς κατοικίας των· ἔπειτα ἀναπαύεται πλησίον αὐτῆς ἐπὶ τινος στέγης ἢ καπνοδόχου, ὅπου περιμένει τὴν ἐπάνοδον τῆς συντρόφου του, καὶ τὴν προσκαλεῖ διὰ τῶν ἁσμάτων του, ὡς νὰ εἶχον δώσει καὶ οἱ δύο ὅταν ἀπεχωρίζοντο συνέντευξιν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ὅταν δὲ ἴδῃ τὸ θηλυκόν, ἔρχεται εἰς προὔπαντησίν του καὶ τὰ περίξ ἀντηχοῦν ἀπὸ τὴν γλυκεῖαν φωνήν του· ὁδηγεῖ δὲ τὸ θηλυκόν εἰς τὴν παλαιάν διαμονήν των, καὶ τὴν χαιρετᾷ μὲ τὴν σύντροφόν του. Δὲν φανερώνει δὲ μόνον τὸ ἀρσενικὸν τὸν ἔρωτά του, ἀλλὰ καὶ τὸ θηλυκόν ἔχει χαροποιὸν κελάδημα, δέχεται μὲ εὐχαρίστησιν τὰς θωπείας τοῦ συντρόφου του, καὶ τὰς ἀποδίδει.

Ἄν μετὰ τὴν ἐπάνοδόν των εὔρουν τὴν παλαιάν των

κατοικίαν, δὲν προβαίνουν εἰς τὴν κατασκευὴν νέας φωλεᾶς, ἀλλ' ἀρκοῦνται εἰς τὴν ἐπιδιόρθωσίν της. Κάποτε ὅμως προτιμοῦν νὰ κατασκευάσουν νέαν φωλεάν ἄνωθεν ἢ παραπλεύρως τῆς παλαιᾶς, ἢ ὅποια χρησιμεύει ὡς κατοικία τοῦ ἀρσενικοῦ κατὰ τὸν χρόνον τοῦ κλωσσήματος. Ὅταν πρόκηται νὰ κατασκευάσουν φωλεάν, μεταβαίνουν ἄλλοτε μὲν μαζί, ἄλλοτε δὲ ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν, τῶν χανδακῶν, ἢ πλησίον τῶν πηγῶν ἢ εἰς τὰς ὁδοὺς, διὰ ν' ἀνεύρουν πηλόν, τὸν ὅποιον ἀναμιγνύουν μὲ ἄχυρα, ἄμμιον ἢ λιθάρια, ἢ μικρὰ ξυλάρια. Μὲ τὸ ὑλικὸν τοῦτο, τῇ βοήθειᾳ τοῦ ῥάμφους των, κτίζουσιν τὴν φωλεάν μὲ τέχνην καὶ στερεότητα. Τὴν τοποθετοῦν δὲ εἰς τὰς γωνίας τῶν τοίχων, εἰς τὰ πατώματα τῶν κατοικιῶν, κάτωθεν τῶν στεγῶν, ἄνωθεν τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων τῶν οἰκιῶν, μὲ μίαν λέξιν οὐδέποτε μακρὰν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ φωλεὰ των ἔχει τὴν μορφήν κοίλου ἡμικυλίνδρου, ἀνοικτοῦ πρὸς τὰ ἄνω, καὶ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι στρωμένον μὲ τρίχας, ξηρὰ χόρτα καὶ λεπτὰ πτερά.

Μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς τὸ θηλυκὸν γεννᾷ ἓν αὐγόν, τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἄλλο καὶ οὕτω καθέξῃς μέχρι πέντε διὰ κλώσσημα. Ἐνῶ δὲ τὸ θηλυκὸν κλωσσᾷ, τὸ ἀρσενικὸν διέρχεται τὴν νύκτα πλησίον του, εἴτε ἐντὸς ὁπῆς τινος, εἴτε ἐπὶ τινος ξύλου ἢ λίθου ἢ καπνοδόχου, εἴτε ἐντὸς τῆς παλαιᾶς φωλεᾶς, πάντοτε ὅμως φροντίζει νὰ ἔχῃ τὴν κεφαλὴν καὶ ὀλόκληρον τὸ σῶμά του πρὸς τὴν σύντροφόν του· τὴν

νύκτα κοιμᾶται ὀλίγον, ἐνωρίς δὲ τὸ πρωῒ ἀκούεται τὸ κελάδημά της· πολλάκις καὶ μέχρι βαθείας νυκτὸς ἐξακολουθεῖ νὰ πετᾷ. Τὴν ἡμέραν συχνὰ ἔρχεται καὶ ἐπιπλέπτεται τὴν σύντροφόν του, σχεδὸν δὲ πάντοτε προσφέρει εἰς αὐτὴν τροφήν· ὅσάκις τὸ θηλυκὸν ἀφίνει τὰ αὐγὰ καὶ ἐξέρχεται, τὸ ἀρσενικὸν κάθηται ἐπάνω των μέχρι τῆς ἐπανόδου τοῦ θηλυκοῦ.

Μετὰ 16 ἡμερῶν κλώσσημα ἐξέρχονται οἱ νεοσσοί· διὰ τὴν τροφήν των κατὰ τὰς πρώτας 4 ἢ 5 ἡμέρας φροντίζει τὸ ἀρσενικόν. Ἀκαταπαύστως λοιπὸν ἔρχεται εἰς τὴν σύντροφόν του, φέρει τροφήν, τὴν ὁποίαν ἢ μήτηρ, ἀφ' οὗ κόψη εἰς μικρὰ τεμάχια, διαμοιράζει εἰς τοὺς νεοσσούς. Βραδύτερον καὶ οἱ δύο σύντροφοι ἐξέρχονται μαζὶ εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς· καταδιώκουν μικρὰ ἔντομα, τὰ ὅποια συλλαμβάνουν ἐνῶ πετοῦν εἰς τὸν ἀέρα κατὰ τὰς καλὰς ἡμέρας, ἢ πλησίον τοῦ ἐδάφους καὶ ἄνωθεν τῶν νερῶν, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι βροχερός. Ἄν δὲ ἡ θερμοκρασία εἶναι πολὺ ψυχρά, προσκολλῶνται εἰς τὰς σχισμὰς τῶν τοίχων, ὅπου συλλαμβάνουν μυίας, ἀράχνας κλπ. Ἐπειτα προσφέρουν διὰ τοῦ ῥάμφους των διαδοχικῶς τροφήν εἰς ὅλους ἐξ ἴσου τοὺς νεοσσούς. Οἱ γονεῖς τόσην στοργὴν αἰσθάνονται διὰ τὴν οἰκογένειάν των, ὥστε ποτὲ δὲν θέλουν νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὰ παιδία, οὔτε εἰς τοὺς σκύλους πολὺ δὲ περισσότερον εἰς τὰς γάτας νὰ σταθοῦν πλησίον τῆς φωλεᾶς των. Ὅταν ἀνακαλύψουν τινὰ ἐκεῖ πλησίον, ἀνησυχοῦν, φαίνονται δὲ μάλιστα ὅτι τοὺς προσκαλοῦν μὲ γλυκυτάτας φωνὰς νὰ ἀπομακρυνθοῦν· ἂν

ὁμῶς ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν ἐκεῖ, ἀρχίζουσιν νὰ ὀρ-
μοῦν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μὲ φωνὰς δυνατάς, καὶ κτυποῦν
τὸ ῥάμφος των διὰ νὰ τὸν τρομάξουν. Ὁλόκληρος ἡ
οἰκογένεια, ἅμα ἀκούσῃ τοὺς γονεῖς νὰ ἀδημονοῦν δι'
αὐτὴν τόσον, κρύπτεται εἰς τὴν φωλεάν, δὲν ἐξέρχε-
ται δὲ παρὰ μόνον ὅταν ἔλθουν ἐξωθεν καὶ τὴν καθη-
συχάσουν. Εἰς τὴν φωλεάν τηρεῖται ἄκρα καθαριότης·
ἐνὸςω οἱ νεοσσοὶ εἶναι ἀκόμῃ μικροὶ καὶ δὲν ἔμποροῦν
μόνοι νὰ καθίσουν εἰς τὸ χεῖλος τῆς φωλεᾶς, οἱ γονεῖς
λαμβάνουν διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ ῥάμφους τὰ ἀποχωρή-
ματα καὶ τὰ ῥίπτουν ἐκτὸς τῆς φωλεᾶς.

. Οἱ νεοσσοὶ ἅμα γαίουν ἱκανοὶ νὰ παρακολουθοῦν
τοὺς γονεῖς των πέτοῦν ἐξω ἀπὸ τὴν φωλεάν· συνή-
θως τοῦτο γίνεται τὸ πρῶτον. Ἐκ τῶν προτέρων δὲ
δίδουν αἱ χελιδόνες εἰς τὰ μικρά των τὰ πρῶτα μαθή-
ματα πῶς νὰ πετοῦν, πετῶσαι καὶ αὐταὶ κατὰ διαφό-
ρους τρόπους· ἐνθαρρύνουν τὰ μικρὰ μὲ φωνὴν ἐνθου-
σιώδη, πλησιάζουσιν ὥς νὰ ἤθελον νὰ τὰ κτυπήσουν ἢ
νὰ τὰ κεντήσουν διὰ τοῦ ῥάμφους των, καὶ ἀπομα-
κρύνονται ἅμα προχωρήσουν οἱ νεοσσοὶ πρὸς αὐτάς·
ἔπειτα ἐπιστρέφουν καὶ τοὺς ὠθοῦν ἡσύχως διὰ τῆς
πτέρυγός των ἢ διὰ τοῦ στήθους των, καὶ ἀπομα-
κρύνονται πάλιν διὰ νὰ τοὺς κάμουν καὶ ἐκείνους νὰ
τάς ἀκολουθήσουν.

Ὅταν φθάσουν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν
φωλεάν, οἱ γονεῖς παίζουν πρὸ αὐτῶν καὶ μετ' αὐ-
τῶν εἰς τὸν ἀέρα, χωρὶς τελείως νὰ τοὺς ἀφήσουν μόν-

νους, ὡς νὰ ἤθελον μὲ τοῦτο νὰ τοὺς βεβαιώσουν ὅτι πάντοτε θὰ τοὺς προστατεύουν.

Ἡ μικρὰ αὕτη οἰκογένεια ἐπανερχεται ἐπὶ τινὰς ἡμέρας εἰς τὴν φωλεάν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, διὰ νὰ κοιμηθῇ ἐκεῖ. Χωρίζονται δὲ ἀπὸ τοὺς γονεῖς των οἱ νεοσσοὶ ἅμα γαίνονται ἱκανοὶ νὰ εὐρίσκουν μόνοι των τὴν τροφήν· τότε οἱ γονεῖς ἐτοιμάζονται διὰ δεύτερον κλώσσημα. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τρία ἢ τέσσαρα, σπανιώτερον πέντε αὐτὰ εἰς τὴν πρώτην φωλεάν. Πρὸ τοῦ κλωσσήματος ὅμως καὶ τοῦ τοκετοῦ τῶν αὐγῶν στρώνουν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς φωλεᾶς. Ἐὰν δὲ πεισθοῦν ὅτι ἡ πρώτη φωλεὰ δὲν εἶναι ἀσφαλὴς ἢ ὅτι εἶναι ἄλλως πως ἀκατάλληλος διὰ δεύτερον κλώσσημα, ἐπιδίδονται εἰς τὴν κατασκευὴν νέας φωλεᾶς εἰς ἀσφαλέστερον τόπον. Μετὰ τὴν ἀνατροφήν τῆς οἰκογενείας ταύτης οἱ γονεῖς, χωρὶς ν' ἀποχωρισθοῦν, χωρὶς ν' ἀπομακρυνθοῦν τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου, συνενοῦνται μὲ τὰ μικρὰ καὶ μὲ τὰς λοιπὰς οἰκογενείας τοῦ αὐτοῦ διαμερίσματος. Ζοῦν δὲ ὁμοῦ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐκτοπισμοῦ.

Ἡ χελιδὼν τρέφεται μὲ πτερωτά, μυῖας, κώνωπας. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἔντομα ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τοῦ καιροῦ πετοῦν ἢ ὑψηλὰ ἢ χαμηλὰ, συμβαίνει καὶ αἱ χελιδόνες νὰ πετοῦν ἢ πολὺ χαμηλὰ, ἄνωθεν τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν νερῶν διὰ νὰ συλλαμβάνουν τὰ ἔντομα, ὅσάκις ἡ βροχὴ ἢ τὸ ψῦχος τὰ συναθροίζει πολὺ πλησίον τοῦ ἐδάφους, — ἢ πολὺ ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα, ἔαν εἶναι καλοκαίρια. Ἐνεκα δὲ τῶν παρατηρήσεων τούτων

καὶ οἱ χωρικοὶ δύνανται νὰ ἐξάγουν ἀσφαλῆ μετεωρο-
λογικὰ προμηνύματα· ὅταν αἱ χελιδόνες πετοῦν πολὺ
χαμηλὰ, προαγγέλλεται βροχὴ ἢ ὀρόσος, ἂν δὲ πετοῦν
ὕψηλὰ, τοῦτο σημαίνει καλοκαιρίαν.

Αἱ χελιδόνες τὸν Σεπτέμβριον καθ' ἐκάστην ἐσπέ-
ραν συναθροίζονται πολλάκι ὁμοῦ καὶ πετοῦν, ὥς νὰ ἤθε-
λον νὰ προπαρασκευασθοῦν ἢ νὰ συνηθίσουν εἰς τὴν
κούρασιν, προτοῦ ἐπιχειρήσουν τὸ μέγα ταξίδιον των
εἰς τὰς θερμὰς χώρας. Προτοῦ ἀπέλθουν, συναθροίζον-
ται κατὰ πολυαριθμούς ομάδας εἰς τὴν κορυφὴν πύργου,
ἢ οἰκοδομῆς, ἢ κωτῶνοςτασίου, ἢ ἐπὶ ὑψηλοῦ ἐνδρου.
Ἐκεῖθεν, κατόπιν συνθήματος, τὸ ὅποῖον διδὼι μία
ἢ καὶ περισσότεραι ἐκ τῆς ομάδος, καὶ εἰς τὸ ὅποῖον αἱ
λοιπαὶ ὅλαι διαδοχικῶς ἀποκρίνονται, ὥς νὰ ἀνήγγελ-
λον ὅτι εἶναι ἕτοιμαι, ἀναχωροῦν περὶ τὴν ἐσπέραν ἢ
τὴν πρωΐαν. Καὶ πότε μὲν ἀποτελοῦν μίαν μόνην σεί-
ράν, ἄλλοτε δὲ περισσότερας. Τότε τὸ πέταγμα των
εἶναι κανονικώτερον καὶ ὑψηλότερον τοῦ συνήθους. Ἄν
δὲ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως μία ἐκ τῆς
ομάδος πέσῃ εἰς παγίδα ἢ ἂν παρεμποδισθῇ, ὅλη ἡ συ-
νοδεία ταράσσεται· ὅλαι αἱ χελιδόνες διέρχονται καὶ
παρέρχονται πρὸ τῆς παθούσης καὶ κτυποῦν μὲ τὸ ῥάμ-
φος καὶ τὰς πτέρυγας των τὴν παγίδα ἢ τὸ ἐμπόδιον
ὅπου ἔπεσεν· ἂν δὲ κατορθώσουν τὴν ἀπελευθέρωσιν
τῆς συντρόφου των, ἐκβάλλουν ὅλαι φωνὰς χαρᾶς καὶ
ἐπικναλαμβάνουν τὸ πέταγμα των.

Χελιδὼν ἡ ἀστική.—Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς χελιδόνος

εἶναι κοινότατον εἰς τὰ μέρη μας. Εὐρίσκεται εἰς τὰς πόλεις, τὰ χωρία κτλ., ἔχει τὴν κεφαλὴν, τὸν λαιμόν, τὰ νῶτα, τὰς πτέρυγας καὶ τὴν οὐρὰν μαῦρα, τὴν δὲ κοιλίαν λευκὴν· ἔρχεται κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου, ἀπέρχεται δὲ τὸν Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον.

Κατασκευάζει τὴν φωλεάν της εἰς βράχους, πλησίον σπηλαίων, λιμνῶν ἢ τεναγῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων συνήθως βυθίζεται, ὥσάκις ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς ὑπερβολικῆς ζέστης ἢ διὰ νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ τὸν πηλόν, τὸν ὁποῖον χρησιμοποιεῖ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς.

Ἡ ἀστικὴ χελιδὼν ζῇ μετὰ πολλῶν ὁμοίων της· οὕτω βλέπομεν πολλὰς φωλεὰς, ἑκατόν καὶ περισσοτέρας ἀκόμη, τοποθετημένας τὴν μίαν κατόπιν τῆς

Εἰκ. 8.—Χελιδὼν.

ἄλλης, ἢ στοιβαγμένας τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης κάτωθεν προεξοχῆς τινος βράχου, σπηλαίου, ἢ τοῦ γείσου τῶν οἰκοδομῶν.

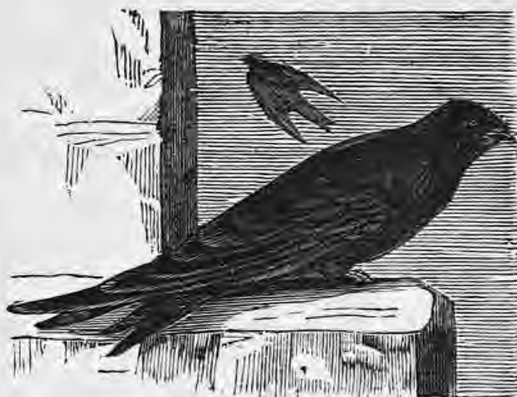
Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον πολλὰ ζεύγη χελιδόνων ἀρχίζουν νὰ κατασκευάζουν τὴν φωλεάν των, ἐὰν δὲν ἐπιστρέφουν εἰς τὴν φωλεάν τοῦ προηγούμενου ἔτους, τὴν ὁποίαν τότε ἐπιδιορθώνουν. Ἐπειδὴ ὅμως προτιμοῦν νὰ ἔχουν δύο φωλεὰς ἕκαστον ζεῦγος, μίαν διὰ τὸ πρῶτον κλώσσημα, καὶ ἄλλην διὰ τὸ δεύτερον, κατα-

σκευάζουν τὴν δευτέραν φωλεὰν πλησίον τῆς πρώτης. Εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς λαμβάνουν μέρος καὶ τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκόν· χρησιμοποιοῦν δὲ πηλόν, τὸν ὅποιον ἀναμιγνύουν μὲ μικρότατα λιθάρια· ἐσωτερικῶς στρώνουν τὴν φωλεὰν μὲ πτίλα καὶ τρίχας καὶ ξηρὰ χόρτα. Ὅταν ἡ φωλεὰ κατασκευασθῇ, ἔχει σχῆμα τοῦ ἡμίσεος σφαίρας κοίλης καὶ στερεωτάτης. Ἡ εἴσοδος εἶναι πολὺ στενὴ καὶ ἡμικυκλική, βλέπει δὲ καθέτως πρὸς τὸ μᾶλλον ὑπὴνεμον μέρος. Τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν θωπεύουν τὸ ἐν τῷ ἄλλῳ πλησίον τῆς φωλεᾶς πολλάκις. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ πέντε ἢ ἑξ αὐγά, τὰ ὅποια κλωσσᾷ. Κατὰ τὸ κλώσσημα τὸ ἀρσενικὸν δὲν ἀπομακρύνεται ποτὲ ἀπὸ τὴν σύντροφόν του· ἀναμένει μάλιστα νὰ ἐξέλθῃ ἐκείνη διὰ νὰ καθίσῃ αὐτὸ ἐπάνω εἰς τὰ αὐγά. Μετὰ μεγάλῃς δὲ φροντίδος ἀνατρέφουν τοὺς νεοσσούς των. Ἐὰν μετὰ τὴν ἐξοδὸν των ἀπὸ τὴν φωλεὰν ὁ καιρὸς τραπῇ εἰς τὴν βροχὴν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν συναθροισθοῦν πλησίον τῶν ὑδάτων καὶ τῶν τεναγῶν τὰ ἔντομα, δὲν δύνανται δὲ τότε νὰ τραφοῦν, οἱ γονεῖς μὲ ὅλην τὴν οἰκογένειαν κατέρχονται εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ διαμοιράζονται τὴν τροφήν ἐκεῖ. Ἐὰν δὲ τοῦτο συμβῇ κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅτε οἱ νεοσσοὶ εὐρίσκονται ἀκόμη εἰς τὴν φωλεάν, μεταβαίνουν οἱ γονεῖς εἰς τὰς πεδιάδας, πλησίον τῶν ὑδάτων διὰ νὰ θηρεύσουν, ἐπιστρέφουν δὲ τότε μόνον εἰς τοὺς νεοσσούς των, ὅταν γεμίσουν τὸ ῥάμφος των μὲ ἔντομα.

Ἡ χελιδὼν σπανιώτατα κατέρχεται ἐπὶ τοῦ ἐδά-

φους, ὅπου πηδᾷ μᾶλλον παρὰ βαδίζει· κυρίως δὲ σταματᾷ ὅταν κατασκευάζῃ τὴν φωλεάν, διὰ νὰ συναθροίσῃ τὸ ἀναγκαῖον ὕλικόν.

Κύψελος (πετροχελιδονον).— Ὁ κύψελος ὁμοιάζει πολὺ μὲ τὴν χελιδόνα· ἔχει τὰ νῶτα μελανόφαια, πλατεῖαν μελανόφαιον ταινίαν ἐπὶ τοῦ στήθους, τὸν δὲ λαιμὸν καὶ τὸ μέσον τῆς κοιλίας λευκά· οἱ πόδες

Εἰκ. 9.—Κύψελος.

μέχρι σχεδὸν τῶν δακτύλων εἶναι σκεπασμένοι ἀπὸ μικρὰ φαιὰ ἢ μαῦρα πτίλα. Εἰς τὰ μέρη μας ἔρχεται περὶ τὰ τέλη Μαρτίου ἢ ὀλίγον τι βραδύτερον· ἐκλέγει δὲ ὡς τόπον διαμονῆς τὰ ὄρη καὶ τοὺς ἀποκρήμους βράχους, ὅπου μέλλει νὰ πολλαπλασιασθῇ. Διὰ νὰ ἀναβῇ δὲ ἐκεῖ ἐκλέγει συνήθως μίαν καλὴν ἡμέραν· τότε πετᾷ, πάντοτε κατὰ συνοδίαν, καὶ διαγράφει

εἰς τὸν ἀέρα κύκλους μέχρις ὅτου ἀνέλθῃ εἰς ἀρκετὸν ὕψος· ἐκεῖθεν ὅλη ἡ συνοδία διευθύνεται ὡς διὰ μιᾶς ὠθήσεως καὶ μὲ πολλὴν ταχύτητα πρὸς ἀπομεμονωμένους βράχους, τοὺς ὁποίους διατρέχουν μὲ τέσπιν ὁρμήν, ὥστε ἂν τις εὕρισκεται ἐκεῖ πλησίον δύναται ν' ἀκούσῃ τὸν ἀέρα συρίζοντα. Ἄφ' οὗ δὲ ἐπανειλημμένως ἐπισκεφθοῦν τοὺς βράχους τούτους, οἱ ὁποῖοι προφανῶς, τοῦλάχιστον διὰ τὰ περισσότερα ζεύγη, εἶναι ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους γνωρίζουν καὶ ἀπὸ τὸ προηγούμενον ἔτος, ὁλόκληρος ἡ συνοδία ὁρμᾷ ὡς ἐκ συμφώνου εἰς τὸν ἀέρα· τότε ἕκαστος κύψελος διασκεδάζει, καὶ εἴτε διαγράφει κύκλους πολλοὺς εἰς τὸν ἀέρα καὶ φωνάζει, εἴτε πετᾷ ὑψηλὰ χωρὶς νὰ κινήτῃ τὰς πτέρυγας· ἔπειτα ἀποτόμῳ τὰς κινεῖ ὡς νὰ θέλῃ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἰσορροπίαν, τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο ὅτι ἔχασεν.

Εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς λαμβάνουν μέρος καὶ οἱ δύο σύντροφοι, τὴν κτίζουν δὲ εἰς σχισμὴν ἀποκρήμνου βράχου, ἐνίοτε εἰς κοιλότητα τοίχου ἢ οἰκοδομήματος εὕρισκομένου εἰς τὴν κορυφὴν λόφου, ἢ καὶ ὑπὸ τὴν στέγην τῶν οἰκιῶν· καὶ ἐξωτερικῶς μὲν χρησιμοποιοῦν ἐλαφρὰ τεμάχια ξύλου ἢ ῥίζης καὶ ἄχυρα· ἐσωτερικῶς δὲ τὴν στρώνουν μὲ λεπτὰ ἄνθη. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τρία ἢ τέσσαρα αὐγά· οἱ νεοσσοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν εἰς τὴν φωλεάν 40 ἡμέρας περίπου. Ἄφ' οὗ ὅμως τὴν ἀφήσουν, ζῆν ἐπανέρχονται πλέον, οὔτε κατὰ τὴν πρώτην ἐσπέραν μετὰ τὴν ἐξοδὸν των, ἀλλὰ διέρχονται εἴτε χωριστὰ ἕκαστος ἐπὶ τῶν βρά-

χων, εἴτε ὅλοι ὁμοῦ ἐντὸς μεγάλων σπηλαίων. Τὴν ἐπομένην, μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, πετοῦν μεταξὺ τῶν ἄλλων κυψέλων.

Ὁ κύψελος ζῇ σχεδὸν συνεχῶς κατὰ ὀμίλους. Μετὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του ἐξακολουθεῖ νὰ κοιμῇ ἀκόμῃ τὰ ὄρη. Συχνάκις ὅμως καταβαίνει εἰς ἢ τρεῖς τὴν ἡμέραν ἄλλοτε μὲν μόνος του, ἄλλοτε δὲ ἀνὰ δύο ἢ καὶ περισσύτεροι ὁμοῦ. Τότε δὲ μεταβαίνει εἰς τοὺς φράκτας τῶν κήπων, εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμίων καὶ λιμνῶν, ὅπου πίνει νερόν, βυθίζεται ἐπανειλημμένως διὰ νὰ ὀρσισθῇ, ἔπειτα πετᾷ ὑψηλὰ καὶ ταχέως πρὸς τὸ διαμέρισμά του. Ἀπὸ τὰ ὄρη προσέτι καταβαίνει καὶ ὅταν βροχερὸς καιρὸς ἢ ἄνεμος ἀναγκάζῃ τὰ ἔντομα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τρέφεται, νὰ συναθροίζωνται πρὸς τὴν πεδιάδα ἢ εἰς χαμηλότερα μέρη.

Καταδιώκει τὰ ἔντομα μὲ ἑκτακτον ζωηρότητα καὶ τὰ συλλαμβάνει εἰς τὸ πλάτύ του ῥάμφος, τὸ ὁποῖον φροντίζει πάντοτε νὰ κρατῇ ἀνοικτόν, διὰ νὰ εἶναι συνεχῶς ἑτοιμον νὰ δέχεται τὴν τροφήν. Δὲν παύει δὲ νὰ πετᾷ εἰμὴ μόνον ἐν καιρῷ μεγάλης ζέστης, ἢ ὁποῖα τὸν κουράζει. Τότε δὲ ἀποσύρεται εἰς σχισμὴν βράχου ἢ προσκολλᾶται μὲ τοὺς πόδας του εἰς ὀροσερὰ μέρη, ὅπου μένει ἀκίνητος ἐπὶ ὁλοκλήρου ὥρας. Οὐδέποτε σταματᾷ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὅταν δὲ εὐρίσκεται ἐπ' αὐτοῦ, σπεύδει νὰ πετάξῃ. Ὁ κύψελος ἀπέρχεται τὸν Σεπτέμβριον.

Παρεκτὸς τοῦ εἵδους τούτου ὑπάρχει καὶ ἄλλο εἶδος

κυψέλου, τὸ ὁποῖον ἐπίσης ζῇ εἰς τὰ ὄρη· τὸ εἶδος τοῦτο ἔχει χρῶμα μελανωπὸν εἰς ὅλον τὸ σῶμα, μόνον τὸ στῆθος εἶναι στακτόχρουν. Καὶ τὸ εἶδος τοῦτο ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας κατὰ τὰ τέλη Μαρτίου, ἀπέρχεται δὲ τὸν Σεπτέμβριον· τρέφεται μὲ μυίας, πετρωτοὺς μύρμηκας καὶ ἄλλα ἔντομα.

Αἰγοθήλης (νυκτοπάτης, πλάρος καὶ λαγοβιζάνιστρα).— Τὸ πτηνὸν τοῦτο ἔχει μεγάλην ἀναλογία

Εἰκ. 10.—*Αἰγοθήλης*.

μὲ τὰ νυκτόβια σαρκοφάγα πτηνὰ, δηλαδή μὲ τὴν γλαῦκα, τὸν βῦαν κλπ. Διότι, πράγματι, ὡς ἐκεῖν καὶ αὐτὸς ἔχει πτέρωσιν μαλακὴν φαιάν, ἢ κοκκινωπήν, μὲ μαῦρον σημεῖον ἢ κηλῖδας, ἢ ταινίας ἐπιμήκεις καὶ ἐγκαρσίας. Τὴν πρωῒν ἢ τὴν ἑσπέραν ἐξέρχεται εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς, διότι τὴν ἡμέραν, ἐπειδὴ τὸ πολὺ φῶς ἐνοχλεῖ τοὺς ὀφθαλμούς του, ἀναγκάζεται νὰ κρυπτεται· συνήθως δὲν κατασκευάζει φωλεάν, οὐδὲ φρον

τίζει διὰ τὴν ἀνατροφήν τῶν τέκνων του, διότι τὰς ὀλίγας ὥρας τῆς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας ἐξέρχεται, τὰς χρησιμοποιεῖ εἰς ἀνεύρεσιν τροφῆς.

Τὸ ὄνομα αἰγοθήλης, ὡς καὶ τὸ εἶς τινα μέρη τῆς Ἑλλάδος γιδοβυζάστρα, προέρχονται ἐκ τινος παλαιᾶς καὶ πολὺ περιέργου ἰδέας, ὅτι δηλαδὴ τὸ πτηνὸν τοῦτο θηλάζει τὰς αἰγας· οὕτως ὁ Ἀριστοτέλης λέγει: «ὄρνις ὀρεινός, μικρῷ μείζων κοττύφου, κόκκυγος ἐλάττων· ὡὰ δύο ἢ τρία· τὸ δὲ ἦθος βλακικός· θηλάζει δὲ τὰς αἰγας, οὐκ ὀξυωπὸς τῆς ἡμέρας». Ὁ δὲ Αἰλιανὸς λέγει: «τολμηρότατος ζῶων. . . ἐπιτίθεται ταῖς αἰξὶ κατὰ τὸ καρτερόν, καὶ τοῖς οὐθασιν αὐτῶν προσπετόμενος εἴτα ἐκμυζᾷ τὸ γάλα. . . τυφλοῖ τὸν μαστὸν καὶ ἀποσθέννυσιν ἐκεῖθεν τὴν ἐπιρροήν». Τὸ δὲ νυκτοπάτης καὶ τὸ πλάτος προέρχονται ἐκ τοῦ ὅτι τὴν νύκτα ἐξέρχεται εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πολλάκις βλέπομεν αἰγοθήλας πλανωμένους τὴν ἐσπέραν ἐκεῖ ὅπου βόσκουν ποίμνια, πρόβατα, αἰγες ἢ ἀγελάδες· τοῦτο ὅμως κάμνουν διὰ νὰ καταδιώξουν καὶ συλλάβουν διάφορα ἔντομα, καὶ ὅχι διὰ νὰ θηλάσουν, ὡς ἀκόμη πολλοὶ νομίζουν.

Ὁ αἰγοθήλης ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας τὸν Ἀπρίλιον, ἀπέρχεται δὲ περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου ἢ ἀρχὰς Ὀκτωβρίου.

Ὅταν τὸ θηλυκὸν εἶναι ἑτοιμον νὰ γεννήσῃ, τὸ ἀρσενικόν, τὸ ὁποῖον ἕως τότε ἐφάνη πιστότατος προστατής, σχεδὸν ἐγκαταλείπει τὴν σύντροφόν του· τὴν ἀφίνει μόνην νὰ κλωστήσῃ τὰ αὐγά, ὀλίγον δὲ φροντί-

ζει διὰ τὴν διατροφήν τῶν νεοσσῶν. Ἐπειδὴ δέ, ὡς εἴπομεν, οἱ αἰγοθήλαι δέν κτίζουσιν φωλεάν, τὸ θηλυκόν, ὅταν μέλλῃ νὰ γεννήσῃ, ἀνασκαλεύει μόνον τὸ ἔδαφος, τὴν ἄμμον ἢ τοὺς μικροὺς λίθους διὰ νὰ κατασκευάσῃ μικρὰν κοιλότητα κατὰλληλον νὰ δεχθῇ τὰ αὐγά της. Κατὰ τὸ κλώσσημα συναθροίζει τεμάχια λίθων, ῥίζας, χόρτα ξηρά, τὰ ὅποια εὕρισκει πλησίον τῆς φωλεᾶς διὰ νὰ τὰ θέσῃ γύρω εἰς τὰ αὐγά. Αὐτὰ ὅμως μένουσιν γυμνά· δηλαδὴ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ ἔδαφους δέν ὑπάρχει τίποτε ἐντὸς τῆς κοιλοτήτος, τὴν ὁποίαν κατεσκεύασεν ἄλλοτε εἰς τὴν ῥίζαν δένδρου τινός, ἄλλοτε μεταξὺ τῶν λίθων ἢ ἐντὸς σχισμῆς βράχου, καὶ ἄλλοτε ἐντὸς σπηλαίων ἢ κοιλοτήτων τῶν δένδρων. Τὸ θηλυκόν γεννᾷ 2 ἢ 3 αὐγά. Λέγουσιν δὲ ὅτι, ὅταν βλέπῃ ἐπικείμενόν τινα κίνδυνον, μεταφέρει μὲ τὸ ῥάμφος τὰ αὐγά εἰς ἄλλο πλησίον μέρος, ὅπου ἤθελε νομίσῃ ἀσφαλέστερον. Ὁμοίως βεβαιοῦν ὅτι ἅμα ἐννόησῃ ἡ μήτηρ ὅτι ἐπικεῖται κίνδυνος, παρορμᾷ τὰ μικρὰ νὰ σωθοῦν μόνα τῶν, ὁδηγοῦσα αὐτὰ μεταξὺ τῶν λίθων ἢ τῶν θάμνων μέχρις ὅτου εὕρουσιν κανὲν ἀσφαλέστερον ἄσυλον. Ἡ μήτηρ τρέφει τὰ μικρὰ της μέχρις ὅτου γείνουσιν ἱκανὰ νὰ πετοῦν καὶ νὰ ζητοῦν τὴν τροφήν των. Μέχρι δὲ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ μήτηρ φέρει εἰς τοὺς νεοσσούς της ἔντομα, τεμάχια βατράχων κλπ.

Ὁ αἰγοθήλης ἐξέρχεται ἀπὸ τὸν κρυψῶνά του διὰ νὰ ζητήσῃ τροφήν κατὰ τὴν ἐσπέραν· τὴν ἡμέραν πετᾷ μόνον ὁσάκις ἀναγκάζεται. Τότε δὲ ὁρμᾷ ἀπὸ τὸ ἔδα-

φος σχεδὸν μεταξὺ τῶν ποδῶν μας· τὸ πέταγμά του εἶναι σύντομον καὶ πολὺ χαμηλόν. Τὸ πολὺ φῶς θαμβώνει τοὺς ὀφθαλμούς του, διὰ τοῦτο μόνον μὲ ἀσθενὲς φῶς βλέπει. Τρώγει κανθάρους, βόμβυκας καὶ λοιπὰ νυκτόβια ἔντομα· τὰ καταδιώκει δὲ πετῶν ταχέως καὶ ὀρμητικῶς, χωρὶς ὅμως νὰ κάμνη θόρυβον, διότι ἡ πτέρωσίς του εἶναι μαλακὴ· ὅταν δὲ πετᾷ, κρατεῖ τὸ στόμα ἀνοιχτόν διὰ νὰ ἀρπάζῃ τὴν τροφήν του. Δὲν εἶναι ἀνάγκη δὲ νὰ κλείῃ τὸ στόμα ὁσάκις ἐν ἔντομον πέσῃ ἐντὸς αὐτοῦ, διότι τὸ ἔντομον προσκολλᾶται ἐκεῖ διὰ γλοιώδους οὐσίας, ἡ ὁποία τὸ συγκρατεῖ. Ὅταν τὸν εὕρῃ ἡ ἡμέρα ἢ καὶ σκότος βαθύ συννεφώδους νυκτός, χωρὶς νὰ δύνηται νὰ εὕρῃ καταφύγιον, ὁ νυκτοπάτης σταματᾷ ὅπου εὕρεσκεται· οὕτω δὲ δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν πῶς πολλάκις συναντῶμεν κατὰ τὸ τέλος τοῦ θέρους εἰς τὰς ἀμπέλους, εἰς τὰς πεδιάδας, εἰς τοὺς λειμῶνας, νυκτοπάτας τρυπωμένους ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μεταξὺ τῶν λίθων, τῶν χόρτων, καὶ εἰς ἄλλα μέρη ὅχι τόσον κατ'ἀλληλα πρὸς κατοικίαν αὐτῶν.

Ὁ αἰγοθήλης τρώγει προσέτι σαλιάγκους καὶ μικρὰ κογχύλια, σκώληκας καὶ μικροὺς βατράχους, τοὺς ὁποίους καταβροχθίζει ὀλοκλήρους, διότι τὸ ῥάμφος του δὲν δύναται νὰ κόπῃ αὐτούς· ἐπειδὴ αἱ γνάθοι εἶναι εὐκαμποὶ. Βαδίζει μὲ μεγάλην δυσκολίαν, καὶ φαίνεται ὡς νὰ σύρεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τὸ ὠφελιμώτατον τοῦτο πτηνὸν δυστυχῶς θεωρεῖται ὡς θήραμα, συχνότατα δὲ περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου πωλεῖται πλῆθος

τοιούτων πτηνῶν, τὰ ὅποια ἀνηλεῶς φονεύονται ἀπὸ τοὺς κυνηγοὺς τοὺς ἐνεδρεύοντας περὶ τὸ Σούνιον κατὰ τὸ πέρασμα τῶν πτηνῶν.

Ὁ μέροψ (μελισσοουργός, μελισσοφάγος καὶ βοργάρης), εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα πτηνὰ τῆς Ἑλλάδος· ἔχει τὸ μέτωπον λευκοπράσινον, ἄνωθεν τῶν

Εἰκ. 11.—Μέροψ.

ὀφθαλμῶν πρασί-
νην ταινίαν, ἣ ὀ-
παία ἀρχίζει ἀπὸ
τὸ στόμα καὶ φθά-
νει ἕως τὰ αὐτία·
τὸ ἄνω μέρος τῆς
κεφαλῆς καὶ τοῦ
λαιμοῦ ὡς καὶ τὴν
ῥάχην ἔχει καστα-
νόχρσα, τὸ στή-
θος κίτρινον καὶ
πέριξ αὐτοῦ λω-
ρίδα μακύρην, τὴν

δὲ κοιλίαν ἔχει κυανῇν, καὶ τὰς πτέρυγας καθὼς καὶ τὴν οὐρὰν πρασινωπὰς.

Ὁ μέροψ πετᾷ καὶ κινεῖται ὀρμητικώτατα, ἀρέσκει-
ται νὰ παρακολοιθῇ τὸν ῥῥυν τῶν ῥυακίων, τῶν πο-
ταμῶν, νὰ ἐπισκέπτεται ἐνίοτε τοὺς λειμῶνας, τὰ
ἔλη καὶ τοὺς ἀγροὺς ἀραβοσίτου, ὅπου κρύπτεται διὰ
νὰ ἀποφύγῃ τὸν ὑπερβολικὸν καύσωνα. Διὰ νὰ τραφῇ
καταδιώκει πετῶν μύας, μελίσσας, σφήκας, κώνωπας

καὶ ἄλλα ἔντομα, τὰ ὅποια ὑπάρχουν εἰς τὰς ὄχθας τῶν ῥυακίων, τῶν ἐλῶν κλπ. Ὄταν κουράζεται, ἐνῷ ἀκόμη καταδιώκει ἔντομα, σταματᾷ ἐπὶ τινος ἀπομονωμένου κλάδου ἢ ἐπὶ τῆς κορυφῆς μεγάλων βράχων, ὁπόθεν κατασκοπεύει τὴν λείαν του, καὶ ὁρμᾷ ἅμα τὴν ἀνακαλύψῃ πλησίον του. Ἀπ' ἐναντίας δὲ ὅταν ζῇ εἰς τοὺς λειμῶνας, τὰς πεδιάδας καὶ τὰ ἔλη κάθεται ἐπὶ μεμονωμένου κλάδου, συνήθως εἰς δένδρα ὁπωροφόρα καὶ εὐώδη, τῶν ὁποίων οἱ καρποὶ καὶ τὰ ἄνθη προσελκύουν μεγάλην πληθύν μελισσῶν, σφηκῶν ἢ καὶ ἄλλων ἐντόμων. Ἄλλοτε κατέρχεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπου ἀναζητεῖ καὶ καταπολεμεῖ τὰς ἀκρίδας καὶ τοὺς γρύλλους. Ἄλλοτε δὲ καταδιώκει τοὺς μύρμηκας.

Ὁ μέροψ εἶναι κοινότατος εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἔρχεται κατὰ πολυαρίθμους ομάδας περὶ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου, ἀπέρχεται δὲ τὸν Σεπτέμβριον. Κατασκευάζει τὴν φωλεάν του εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν, ἐντὸς κοιλοτήτων, τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος σχηματίζει. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ πέντε ἕως ἐπτὰ αὐγά, τῶν δὲ νεοσσῶν τὴν ἀνατροφὴν ἀναλαμβάνουν οἱ γονεῖς.

Ὁ κορακίας (χαλκοκουροῦνα καὶ χρυσοκαρακάξα), εἶναι ἐπίσης ἀπὸ τὰ ὠραιότερα πτηνὰ τῶν μερῶν μας, διότι ἔχει λαμπρὰν κυανοπράσινον πτέρωσιν.

Τὰ πτηνὰ αὐτὰ συνήθως ἀπαντῶνται μεμονωμένα ἢ κατὰ ζεύγη, σπανιώτερον ἀνὰ τέσσαρα, πέντε ἢ ἑξ. Ὅσάκις θέλει ν' ἀναπαυθῇ ὁ κορακίας, ἐκλέγει τοὺς

ὑψηλοτάτους κλάδους, ἐπὶ τῶν ὁποίων μένει ἐπὶ μακρόν· ἐκεῖθεν κατέρχεται εἰς τὰς πεδιάδας, τὰς προσφάτως καλλιεργημένας, εἰς τοὺς λειμῶνας, τοὺς θάμνους, ὅπου καταδιώκει καὶ συλλαμβάνει σκώληκας, ἀκρίδας, κοχλίας καὶ μικροὺς βατράχους. Κατὰ τὸ θέρος ὅμως περισσότερο συχνάζει εἰς τὰ πικνὰ θάση, ὅπου τρώγει κάμπας διαφόρων ἐντόμων καὶ καρπούς.

Εἰκ. 12.—Κορακίας.

Ἀπ' ἐκεῖ ἐξέρχεται, ἰδίως κατὰ τὰς ὁροσερὰς πρωίας, εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς, ὅσάκις δὲν ἀνευρίσκει τοιαύτην εἰς τὰ θάση· τότε δὲ περιφέρεται πέριξ τῶν δασῶν, τῶν λειμῶνων καὶ τῶν πεδιάδων, ὅπου οὐδέποτε ἐλλείπουν αἱ ἀκρίδες, οἱ σκώληκες, οἱ γρύλλοι.

Τοὺς κορακίας πολὺ δυσκόλως δύναται τις νὰ πλησιάσῃ· κατὰ τὴν ἀνοιξιν ὅμως τοῦτο εἶναι κατορθωτὸν

ἐνίοτε, διότι τότε, ἕνεκα τῆς μακρᾶς πορείας, εἶναι κουρασμένοι. Εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν φεύγουν πρὸ τοῦ κυνηγοῦ, σπεύδουν δὲ νὰ καθίσουν εἰς μεμονωμένον κλάδον τοῦ πρώτου τυχόντος δένδρου, διὰ νὰ ἐπιβλέπουν ἐκεῖθεν τὰ κινήματα τοῦ ἐχθροῦ.

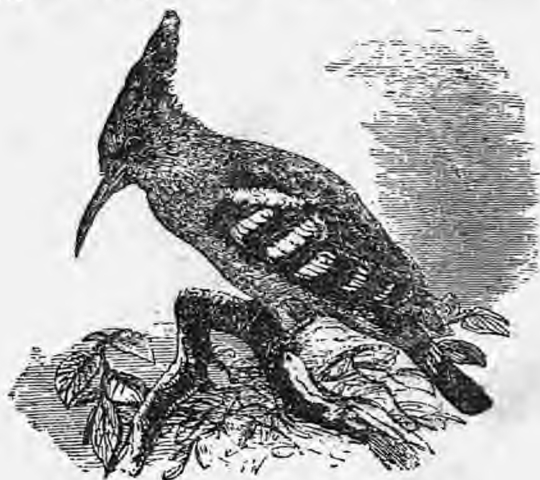
Τὴν φωλεάν ὁ κορακίας κατασκευάζει εἰς τὰ βουνά, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸν χειμῶνα κατέρχεται εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη. Εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς χρησιμοποιεῖ ξηρὰ χόρτα, τὴν κτίζει δὲ εἴτε ἐντὸς κοιλοτήτων τῶν δένδρων, εἴτε ἐντὸς σχισμῶν τῶν βράχων, εἴτε ἐπὶ τῶν ἐρειπίων παλαιῶν οἰκοδομῶν. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τέσσαρα ἢ πέντε αὐγά.

Τὸν Αὐγούστον τὰ πτηνὰ αὐτὰ κυνηγοῦνται· τοῦτο ὅμως πρέπει νὰ ἀπαγορευθῇ, διότι εἶναι ἀκούραστοι διώκται τῶν ἐντόμων, δηλαδὴ τῶν κατ' ἐξοχὴν ἐχθρῶν μας.

Ὁ ἔποψ (τσαλαπετεινὸς καὶ ἀγριοκόκκορας), ἔχει ῥάμφος μακρότερον τῆς κεφαλῆς καὶ κυρτὸν ὀλίγον εἰς τὸ ἄκρον, λεπτὸν δὲ καὶ τρίγωνον εἰς τὴν βάσιν, πτέρωσιν κοκκινωπὴν, πτέρυγας καὶ οὐρὰν μαύρας εἰς τὰ ἄκρα, δύο μαύρας ταινίας εἰς τὰ νῶτα καὶ τέσσαρας ὁμοίως εἰς τὰς πτέρυγας· ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον διακρίνει τὰ πτηνὰ αὐτά, εἶναι τὸ λευκὸν πτερῶν, τὸ ὁποῖον φέρουν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ διπλὴν σειρὰν μακρῶν πτερῶν καὶ κινεῖται κατὰ βούλησιν.

Τὰ πτηνὰ αὐτὰ σπανίως μένουν ἐπάνω εἰς τὰ δέν-

δρα· τρέχουν ταχύτατα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅτε κάμνουν ἐλαφρὸν θόρυβον· ζοῦν μεμονωμένα ἢ κατὰ ζεύγη, ἀναζητοῦν ἔντομα καὶ σκώληκας ἐντὸς τοῦ ἐδάφους, εἰς δὲ τὴν σκαφήν του χρησιμοποιοῦν κάλλιστα τὸ μακρὸν ῥάμφος των. Ὅσάκις εὐρίσκονται ἐπὶ τῶν δένδρων, συνηθίζουσι νὰ κρεμῶνται ἀπὸ τοὺς κλάδους των διὰ νὰ συλλαμβάνουν τὰς μυίας καὶ ἄλλα ἔντομα, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν κολλημένα κάτωθεν τῶν φύλλων.

Εἰκὼν 13.—"Εποψ.

Ὁ ἐποψ δὲν κατασκευάζει καθ' ἑαυτὸ φωλεάν· ἀλλ' ἀποθέτει τέσσαρα ἢ πέντε αὐγά, ἄνευ οὐδεμιᾶς προπαρασκευῆς, ἐντὸς τῶν ὀπῶν τῶν δένδρων καὶ τῶν βράχων. Ἐξημερώνεται εὐκόλως, μανθάνει νὰ παρακολουθῇ τὸν κύριόν του, νὰ ἀνέρχεται ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ νὰ ἐκτελῇ διάφορα παραγγέλματα.

Οἱ ἔποπες ἐθεωροῦντο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ὡς τὸ σύμβολον τῆς υἱικῆς στοργῆς· ἐνόμιζον δὲ ὅτι οἱ νέοι ἐφρόντιζον διὰ τοὺς γέροντας, ὅτι τοὺς ἐθέρμαινον ὑπὸ τὰς πτέρυγας των, καὶ ὅτι ἐφύσων τοὺς ὀφθαλμούς των, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔθετον διάφορα φυτικά φάρμακα. Παρεκτὸς τούτων εἶχον περὶ τοῦ ἔποπος καὶ ἄλλας προλήψεις· ἐνόμιζον ὅτι οἱ ἔποπες ἐγνώριζον ἴδια φυτά, ἔχοντα τὴν δύναμιν νὰ ἐξουδετερώουν τὴν βασικανίαν, ν' ἀποδίδουν τὴν ὄρασιν εἰς τοὺς τυφλοὺς κλπ. Ἐπίσης ἐνόμιζον ὅτι μέρη τινὰ τοῦ σώματος τοῦ ἔποπος, καὶ ἰδίως ἡ καρδία ἢ τὸ ἥπαρ συνοδευόμενα μὲ γοητείας ἠδύναντο νὰ θεραπεύσουν τὴν ἡμικρανίαν, νὰ ἐπαναφέρουν τὴν μνήμην, νὰ προκαλέσουν τὸν ὕπνον καὶ νὰ δώσουν ὄνειρα εὐχάριστα ἢ φοβερά. Ἄν δέ τις ἤκουε τὸ κελᾶδημα τοῦ ἔποπος πρὸ τῆς ἐποχῆς, ὅτε γίνεται ἡ περιποίηση τῶν ἀμπέλων, προεμάντευε καλὸν τρυγητόν. Ἡ ἐμφάνις τοῦ ἔποπος τὴν ἀνοιξιν εἰς τὴν Αἴγυπτον προσημαίνει κατὰ τὴν ἐποχὴν μας ἀκόμη τὴν ἄμπωτιν τοῦ Νείλου καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς τῶν καρπῶν.

Ὁ ἔποψ ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας τὸν Μάρτιον, ἀπέρχεται δὲ τὸν Αὐγούστον.

Ὁ ἔποψ ὁσάκις ἀναζητεῖ τὴν τροφήν του, ἄλλοτε μὲν τρέχει κατόπιν τῶν ἀκρίδων καὶ τῶν γρύλλων, οἱ ὅποιοι φεύγουν πρὸ αὐτοῦ, καὶ τοὺς καταπίνει καθῶς καὶ τὰς μυίας καὶ τοὺς κώνωπας· ἄλλοτε δὲ ἐπιπίπτει ἀποτόμως καὶ κατατρώγει τοὺς λείμακας, τὰς κάμπας καὶ τὰ ἔντομα, τὰ ὅποια εὕρισκει κάτωθεν τῶν

φύλλων τῶν δένδρων· ἐπίσης σταματᾷ πλησίον τῶν μυρμηκοφωλεῶν, τὰς ὁποίας καταστρέφει μὲ τὸ ῥάμφος του· ἔπειτα εἰσάγει τὸ ῥάμφος εἰς τὴν ὀπὴν καὶ τὸ κινεῖ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, εἴτε διὰ νὰ ἀναγκάσῃ νὰ ἐξέλθουν οἱ μύρμηκες, εἴτε διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ τὸ μέρος ὅπου ὑπάρχουν τὰ αὐγά, τὰ ὁποῖα πολὺ ἀγαπᾷ.

Ὅταν ὁ ἔποψ ἐνασχολῇται εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς, ἔχει τὸ λοφίον πρὸς τὰ ὀπίσω· τὴν ἰδίαν θέσιν δίδει εἰς τὸ λοφίον καὶ ὅταν ἀναπαύεται ἀτάραχος· εἰς τὸν ἐλάχιστον ὅμως θόρυβον, καθὼς καὶ ὅταν εἶναι θυμωμένος, τὸ ἀνυψώνει καὶ τὸ ἐκτείνει· ὅταν δὲ πετᾷ, ἔχει ἐντελῶς τὸ λοφίον χαμηλωμένον.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἐρώτων τοῦ ὁ ἔποψ μένει εἰς μικρὰ δένδρα, ὁπόθεν συνήθως ἀκούεται τὴν ἡμέραν τὸ κελάδημά του που που που ἢ μπου μπου μπου. Κατὰ τὰ τέλη ὅμως Ἰουνίου, ὅταν δηλαδὴ τὸ κλώσσημα τῶν αὐγῶν ἔχῃ τελειώσῃ, καὶ τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν μένουν σιωπηλά. Ὅσάκις κελιδεῖ, κινεῖ τὴν κεφαλὴν εἰς τρόπον ὥστε τὸ ῥάμφος φέρεται πρὸς τὸ στῆθος, τὸ δὲ λοφίον τότε ἀνυψώνεται.

Κατὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν μικρῶν, ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν φωλεὰν βραρεῖά τις ὁσμὴ, ὁμοιάζουσα μὲ μόσχον· τὴν ὁσμὴν αὐτὴν διατηροῦν οἱ νεοσσοὶ ἡμέρας τινὰς ἀκόμη μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῶν ἀπὸ τὴν φωλεάν. Ἡ ὁσμὴ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὰς ἀκαθαρσίας, καθὼς ἐνόμιζον οἱ ἀρχαιότεροι καὶ οἱ χωρικοί, δηλαδὴ ἀπὸ τὰ περιττώματα τοῦ σκύλου, τοῦ ἵππου ἢ τῆς ἀγελάδος, τὰ ὁποῖα

κατὰ τὴν γνώμην τῶν ὁ ἔποψ ἀναμιγνύει μὲ τὰ ἄλλα ὕλικα τῆς φωλεᾶς, ἀλλὰ προέρχεται βεβαίως ἀπὸ τὰ περιττώματα τῶν νεοσσῶν καὶ περισσεύματα τῶν τροφῶν, τὰ ὁποῖα σήπονται· ἔνεκα τούτου ἡ ἀκαθαρσία τοῦ ἔποπος εἶναι παροιμιώδης.

Ὁ ἔποψ δύναται νὰ ζῇ αἰχμάλωτος, ἀλλ' εἶναι δύσκολος ἢ προμήθεια τροφῆς τῆς ὀρέξεώς του· δυνάμεθα ὅμως νὰ διατηρήσωμεν ἔποπος ἐντὸς κλωθῶν, ἂν τοὺς τρέφωμεν μὲ κρέας νωπὸν κομμένον εἰς μικρὰ τεμάχια, μὲ κάμπας μεταξοσκώληκος, ψάρια καὶ μικροτάτους βατράχους· ὅταν δὲ προσφέρεται τροφή, ὁ ἔποψ τρίζει τὸ ῥάμφος του καὶ κινεῖ τὴν κεφαλὴν· τοῦτο κάμνει καὶ ὅταν ζῇ ἐλεύθερος.

Ὁ ἔποψ θεωρεῖται τὸ κατ' ἐξοχὴν θήραμα τῶν ἀρχαρίων, γίνεται δὲ μεγίστη καταστροφή τῶν πτηνῶν τούτων. Ὡστε δὲν πρέπει νὰ παραπονώμεθα διὰ τὴν αὕξιν τῶν ἀκρίδων καὶ ἄλλων βλαβερῶν ἐντόμων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τρέφεται.

Κόρακες.—Οἱ κόρακες εἶναι τὰ μεγαλύτερα ξηροβατικά πτηνὰ τῆς χώρας μας· γνωρίζονται δὲ πάντοτε ἀπὸ τὸ μαῦρον ἢ μελανωπὸν χεῶμα τῆς πτερῶσεώς των, ἰδίως δὲ ἐκ τῆς βραγχνῆς καὶ ἰδιαζούσης φωνῆς των· εἶναι πτηνὰ παμφάγα, διότι τρώγουν κόκκους, καρπούς ὠρίμους καὶ σαπημένους, ἔντομα, σκώληκας, ἔρπετά καὶ πολλὰ ἄλλα μικρὰ ζῶα ζωντανὰ ἢ θνησιμαῖα, ἀκόμη καὶ ἀφοῦ ἀρχίσῃ ἡ σήψις των.

Ἀναλόγως τῶν εἰδῶν καὶ τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους,

ζοῦν οἱ κόρακες κατὰ ζεύγη, κατὰ οἰκογενείας, κατὰ ομάδας ἢ μεμονωμένοι, διασκορπίζονται δὲ εἰς τὰς πεδιάδας, τοὺς λειμῶνας, παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν. Πολλάκις εἰς τοὺς ἀγροὺς παρατηροῦμεν ὅπας κωνικάς, τὰς ὁποίας ἀνοίγουν μὲ τὸ ῥάμφος οἱ κόρακες εἰς τὸ ἔδαφος, διὰ νὰ συλλάβουν τοὺς ἐκεῖ ὑπάρχοντας σκώληκας ἢ κάμπας.

Οἱ κόρακες ἀποδημοῦν κατ' ἔτος εἴτε ἀνὰ ζεύγη εἴτε κατὰ πολυαριθμοὺς ομάδας. Τοιαῦτα ταξίδια ἐπιχειροῦν συνήθως τὸ φθινόπωρον, δηλαδὴ ὅταν πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν μετὰ δυσκολίας θὰ ἠδύναντο νὰ ζῶσιν, ἂν ἐξηκολούθουν νὰ μένουν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ὅπου ἔμεναν κατὰ τὸ θέρος.

Οἱ κόρακες ἅπαζ τοῦ ἔτους κλωσσοῦν τρία ἕως ἑξ αὐγά· εἰς τὸ κλώσσημα λαμβάνει μέρος καὶ τὸ ἀρσενικόν.

Οἱ κόρακες πάντοτε ἐπροκάλεσαν τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εἰς ἄλλας μὲν χώρας θεωροῦνται ὡς εὐεργέται, διότι ἐνασχολοῦνται εἰς τὸ νὰ καθαρίζουν τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους ἀπὸ τοὺς σκώληκας καὶ τὰ ἔντομα· εἰς ἄλλας δὲ τοὺς ἀποστρέφονται, διότι φοβοῦνται τὰς πειναλέας ομάδας των. Παρεκτὸς τούτου οἱ παλαιότεροι ἐμάντευον καὶ καιρικὰς μεταβολὰς ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τῶν κοράκων. Οὕτως ὁ Αἰλιανὸς λέγει: «κόραξ ὃ' ἐπιτρόχως φθεγγόμενος καὶ κρούων τὰς πτέρυγας καὶ κροτῶν αὐτάς, ὅτι χειμῶν ἔσται κατέγνων πρῶτος· κόραξ ὃ' αὖ καὶ κορώνη καὶ κολιοὺς δείλης ὀφίας εἰ φθέγγουσιντο, χειμῶνος ἔσεσθαι τινα ἐπιδημίαν διδάσκουσιν». ὁ δὲ Θεόφραστος πάλιν λέγει: «κόραξ

πολλὰς μεταβάλλειν εἰωθὼς φωνάς, τούτων ἂν ταχὺ εἰς φθιγγίζηται καὶ ἐπιρροιζήσῃ καὶ τινάξῃ τὰ πτερὰ ὑδῶρ σημαίνει· καὶ ἂν, ὑετῶν ὄντων, πολλὰς μεταβάλλῃ φωνάς καὶ ἂν φθειρίζηται ἐπ' ἐλαίας· καὶ ἂν τε εὐδίας ἂν τε ὑδατος ὄντος μιμῆται τῇ φωνῇ ὅσον σταλαγμοὺς ὑδῶρ σημαίνει». ὁ δὲ Ἄρατος λέγει: «οὐδὲ ποτε καὶ γενεαὶ κοράκων καὶ φῦλα κολοιδῶν ὑδατος ἐρχομένου Διὸς πάρα σῆμ' ἐγένετο».

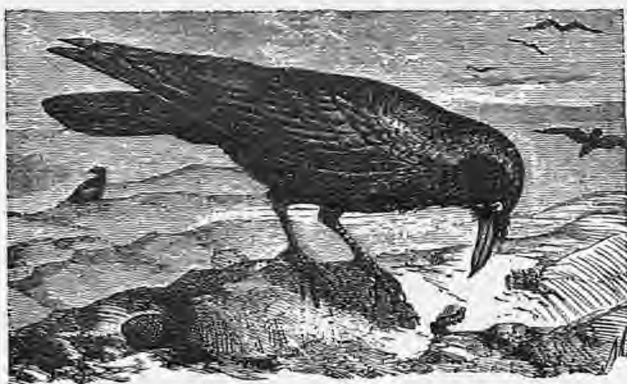
Εἰς τοὺς ἀρχαίους, ὡς καὶ εἰς ἡμᾶς σήμερον, κοινοτάτη ἦτο ἡ κατάρρα αἰς κόρακας, «σ' τὸν κόρακα», «κόρακας νὰ σὲ πάρῃ» κλπ., ἐπίσης καὶ ὅταν θέλωμεν νὰ φανερώσωμεν πρᾶγμα τι σπάνιον ἢ ἀκατόρθωτον, λέγομεν «ὅταν ἀσπρίσῃ ὁ κόρακας»· τὸ τοιοῦτον οἱ ἀρχαιότεροι ἐσήμαινον διὰ τοῦ «λευκὸν κόρακα ἰδεῖν»· οὕτως ὁ Λουκιανὸς λέγει: «θῆττον ἔην λευκοῦς κόρακας, πτηνὰς τε χελώνας εὐρεῖν ἢ δοκιμὸν ῥήτορα Καππαδόκην».

Πλὴν τούτων οἱ ἀρχαιότεροι πολλοὺς μύθους ἐδημιούργησαν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεργὸν μέρος ἔχει ὁ κόραξ. Ὁ δὲ Αἰλιανὸς λέγει ὅτι «ὁ κόραξ ὁ ἡδὴ γέρων ὅταν μὴ δύνηται τρέφειν τοὺς νεοττοὺς, ἑαυτὸν αὐτοῖς προτείνει τροφήν· οἱ δὲ ἐσθίουσι τὸν πατέρα· καὶ τὴν παροιμίαν ἐντεῦθεν φασὶ τὴν γένεσιν λαβεῖν τὴν λέγουσαν κακοῦ κόρακος κακὸν ὦσιν».

Ἀλλὰ διὰ τί νὰ ἀνατρέχωμεν εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους; μήπως ἡμεῖς δὲν ἔχομεν διαφορὰς παροιμίας τοῦ κόρακος; Οὕτω π. χ. «κόρακας κοράκου μάτια δὲν

βγάζει», — «πῶς πᾶνε, κόρακα, τὰ πουλιά σου; — ὅσο πᾶνε μαυρίζουν», — καὶ τέσας ἄλλας.

Οἱ κόρακες εἶναι νοημονέστατοι, εὐκόλως δὲ ἐξικειοῦνται μὲ τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια φροντίζουν δι' αὐτούς· τινὲς μάλιστα καὶ μαθηάνουν νὰ ἀρθρώνουν λέξεις, νὰ ὑποκρίνονται τὰς φωνὰς ἄλλων κατοικιδίων ζώων. Ἐνίοτε ἀρέσκονται νὰ κρύπτουν ὄχι μόνον τὴν περισεύουσαν τροφήν των, ἀλλὰ καὶ διάφορα ἀντικείμενα,

Εἰκ. 14.—Κόραξ.

μενα, τὰ ὅποια λάμπουν καὶ τὰ ὅποια εἶναι δυνατόν νὰ φέρουν μὲ τὸ ῥάμφος των.

Κοράκων παρ' ἡμῖν ὑπάρχουν τὰ ἐπόμενα εἶδη :

Ὁ κόραξ (κοράκι καὶ κόρακας), εἶναι ὁ μεγαλύτερος ὅλων τῆς χώρας μας· ἔχει ἀνάστηγμα 60 ὑφεκατομέτρων περίπου, ὠραῖον λαμπρὸν μαῦρον χρῶμα με ἐρυθρὰ καὶ κυανίζουσας ἀνταυγείας εἰς τὰ νῶτα, ῥάμφος δὲ καὶ πόδας μαύρους.

Ὁ κόραξ οὗτος εἶναι μισητός, διότι τρώγει σάρκας διατελούσας εἰς σήψιν, κατοικεῖ εἰς τὰ ὅασι, τὰ ὄρη, τοὺς ἀποκρήμνους βράχους, καὶ κατέρχεται ἐκεῖθεν εἰς τὰς πεδιάδας διὰ νὰ ἀναζητήσῃ τροφήν· καταδιώκει τοὺς ποντικούς, τὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια ἔχουν συλληφθῇ εἰς παγίδας, τὰ αὐτὰ διαφόρων μικρῶν πτηνῶν, ὀρίμους καὶ σαπημένους καρπούς, ἰδίως ὅμως τὰ ἔντομα, τοὺς σκώληκας, τὰ ἔρπετά, καὶ τὰ πτώματα· ὁσάκις θέλει νὰ σπάσῃ καρύδια, τὰ θραύει εἴτε διὰ τοῦ ῥάμφους του κτυπῶν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, εἴτε ῥίπτων αὐτὰ ἀπὸ τινος ὕψους ἐπάνω εἰς λίθους.

Ὁ κόραξ δὲν ἐγκαταλείπει ποτὲ τὴν σύντροφόν του· τὴν ἐκλέγει κατὰ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος· τότε δὲ κατασκευάζουν τὴν φωλεάν των ἢ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὕψηλῶν δένδρων τοῦ ὄρους ἢ εἰς ἀποκρημνα μέρη βράχων, ἐνίοτε δὲ ἐπὶ ἐρειπίων· καὶ διὰ μὲν τὸ ἐξωτερικὸν τῆς φωλεᾶς χρησιμοποιοῦν μικρὰ κλαδία, ῥίζας, φύκη, ξηρὰ φύλλα καὶ πηλόν, ἐσωτερικῶς δὲ τὴν ἐπιστρώνουν μὲ τρίχας, λεπτὰ ἄχυρα κλπ. Ἐλαστον ζεῦγος μένει εἰς τὴν αὐτὴν φωλεάν ἐπὶ πολλὰ συνεχῆ ἔτη, ἐὰν δὲν ἐπέλθῃ ἀπευκταῖόν τι ἐν τῇ μεταξύ· καθ' ἕκαστον ὅμως ἔτος ἐπιδιορθώνουν τὴν φωλεάν των, ἰδίως ἀνανεώνουν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὰ χεῖλη τῆς εἰσόδου τῆς φωλεᾶς. Τὸ θηλυκὸν ἀναλόγως τῆς ἡλικίας του γεννᾷ τρία ἕως πέντε αὐγά, τῶν ὁποίων τὸ κλώσσημα διαρκεῖ 20-22 ἡμέρας. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τὸ ἀρσενικὸν φέρει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὴν σύντροφόν του τροφήν, ὁηλαδὴ ἔρπετόν τι, ποντικὸν ἢ τεμάχιον πτώ-

ματος· ὁσάκις δὲ τὸ θηλυκὸν ἐξέρχεται, τὸ ἀρσενικὸν συνεχιζει τὸ ἔργον τοῦ θηλυκοῦ, δηλαδὴ κάθηται εἰς τὰ κύα καὶ τὰ θερμαίνει μέχρις ὅτου ἐπιστρέψῃ ἐκεῖνο. Οἱ νεοσσοὶ ἐκκολάπτονται γυμνοὶ καὶ μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμούς.

Τότε δὲ τὸ θηλυκὸν τὰ θερμαίνει καὶ τὸ ἀρσενικὸν φροντίζει διὰ τὴν τροφήν. Μετὰ τινὰς ἡμέρας, ὅτε οἱ νεοσσοὶ ἀπέκτησαν πλέον ὀλίγα πτερὰ, ἐξέρχεται καὶ τὸ θηλυκὸν εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς, τὴν ὅποιαν, ἂν οὐ ἀποπτύσῃ, διαμοιράζει εἰς τοὺς νεοσσούς· βραδύτερον ὅμως ἂν οὐ οἱ νεοσσοὶ ἀναπτυχθοῦν περισσότερον, οἱ γονεῖς προσφέρουν εἰς αὐτοὺς τροφήν, τὴν ὅποιαν κρατοῦν μὲ τὸ ῥάμφος των.

Μετὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν νεοσσῶν, οἱ δύο σύντροφοι ἐξακολουθοῦν νὰ συζοῦν εἰς τὸ αὐτὸ διαμέρισμα μὲ τὴν οἰκογένειάν των· τὸν χειμῶνα καταβαίνουν ἀπὸ τὰ ὄρη εἰς τὰς πεδιάδας καὶ εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη, ἰδίως ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν ὕδατα, ποταμοί, λίμναι, διότι ἐκεῖ εὐκολώτερον εὐρίσκουν τροφήν.

Ὁ κόραξ πετᾷ ὑψηλὰ, ἀνακαλύπτει δὲ τὰ πτώματα ἀπὸ μεγάλην ἀπίστασιν. Λέγουν ὅτι δύναται νὰ αἰσθανθῇ σαπημένον πτώμα, εὐρισκόμενον πολὺ μακράν· τοῦτο δὲν εἶναι ἀλγθές· τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἔνεκα τῆς μεγάλης ὀξυδερκείας του καὶ τῆς νοημοσύνης ὑποπτεύεται τὴν ὑπαρξίν πτώματος, ἔστω καὶ πολὺ μακράν. Ὅταν δὲ ἀπὸ τὸ ὕψος, ὅπου εὐρίσκεται ὁ κόραξ, ἀνακαλύψῃ εἰς μέρος τι πτώμα διὰ τῶν ὀξυδερκῶν ὀφθαλμῶν του, ἀμέσως ἀφίνει τὰ αἰθέ-

ρια ἐκεῖνα ὕψη καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν τροφήν· οἱ πλησιέστεροί του κόρακες ἅμα ἴδουν τοῦτο, ἐπειδὴ γνωρίζουν τί σημαίνει ἡ ἀλλαγὴ τοῦ πετάγματος, σπεύδουν νὰ ἀκολουθήσουν τὸν γείτονά των ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερα. Τούτους πάλιν ἅμα ἴδουν ἄλλοι κόρακες τοὺς ἀκολουθοῦν, καὶ τούτους ἄλλοι· οὕτω δὲ ἐξηγεῖται πῶς πολλοὶ κόρακες ἀπὸ μεγίστας ἀποστάσεις συναθροίζονται γύρω εἰς ἓν πτῶμα.

Ὁ κολοῖδς (*καλιακοῦδα*), ἔχει μέγεθος 37 ὑφεκατομέτρων περίπου, τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς μαύρην μὲ ἰοχρόους ἀνταυγείας, τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ αὐχένος φατόχρουν, τὰ νῶτα μαῦρα καὶ ὀλίγον ἰόχρσα καὶ πρασινωπά, τὴν κάτω δ' ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος μαύρην, τὸ ῥάμφος καὶ τὰς κνήμας μαύρας. Ζῇ κατὰ πολυαριθμούς ομάδας, κατασκευάζει φωλεὰν μετὰ τῶν ὁμοίων του εἰς τὰς πόλεις ἐντὸς κοιλοτήτων, σχισμῶν κλπ., συχνότατα δὲ ὑπάρχουν πολλαὶ φωλεαί, ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης. Ὄταν ζῇ ἐκτὸς τῶν πόλεων, κατασκευάζει τὴν φωλεάν του ἐπὶ δένδρων. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τρία ἕως ἑξ αὐγά. Τρέφεται μὲ κόκκους, σκώληκας, κάμπας, ἔντομα· μόνον ὁσάκις ἀναγκάζεται ἀπὸ πείναν τρώγει θνησιμαῖα· ἐξημερώνεται εὐκόλως, μανθάνει νὰ προσφέρῃ διαφόρους λέξεις, πρέπει ὅμως ὅταν ἀφίνεταί ἐλεύθερος εἰς τὴν οἰκίαν, νὰ ἐπιτηρεῖται, διότι ὅχι μόνον κρύπτει τὰς τροφάς, τὰς ὁποίας δὲν δύναται νὰ φάγῃ ἀμέσως, ἀλλὰ καταπίνει νομίσματα καὶ πᾶν ὅ,τι λάμπει.

Ἡ κορώνη (κουρούνα καὶ βρωμοχαβαρόνι), ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὸν κόρακα, εἶναι ὅμως μικροτέρα ἐκείνου, ἡ δὲ φωνή της εἶναι ὀλιγώτερον τραχεῖα καὶ ὀλιγώτερον παρατεταμένη ἢ ἡ φωνή τοῦ κόρακος· τὸ μέγεθός της εἶναι 50 ὑφεκατομέτρων περίπου.

Καθὼς ὁ κόραξ, καὶ ἡ κορώνη τρώγει πτώματα,

Εἰκ. 15 — Κορώνη.

ἔντομα, ἑρπετά, κόκκους, καρπούς, αὐγὰ πτηνῶν καὶ μικρὰ πτηνά.

Κατασκευάζει τὴν φωλεάν της εἰς τὰ ὄρη ἢ ἐντὸς τῶν δασῶν. Ἐκαστον ζεῦγος ἔχει τὸ διαμέρισμά του, εἰς τὸ ὁποῖον οὐδὲν ἄλλο ζεῦγος δύναται νὰ καταφύγῃ, διότι ἀμέσως καταδιώκεται ὑπὸ τοῦ πρώτου. Τὴν φωλεάν κτίζει εἰς τὴν κορυφὴν τῶν δένδρων ἢ ἐντὸς κοιλοτήτων τῶν βράχων ἢ εἰς εὐρείαν σχισμὴν ἐγκαταλελειμμένου οἰκοδομήματος.

Ἡ κορώνη γεννᾷ τέσσαρα ἕως πέντε αὐγά, τὰ ὁποῖα ἐναλλάξ κλωσσοῦν τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν ἐπὶ 19 ἕως 21 ἡμέρας.

Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα, ἰδίως μὲ τὰ πρῶτα φύχῃ, συναθροίζονται κατὰ πολυαριθμούς ομάδας καὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὰ ὄρη. Τὰ πτηνὰ ἐκάστης ομάδος πετοῦν τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐνίοτε δὲ τόσον πλησίον, ὥστε φαίνονται ὅτι σχηματίζουν μίαν συνεχῆ σειράν, ἥ ὅποια προχωρεῖ ἄνευ διακοπῆς ἐπὶ μίαν ὥραν περίπου. Τότε δὲ διὰ νὰ συνενωθοῦν εἰς τὸν ἄερα, ὡς καὶ διὰ νὰ ἀναπαυθοῦν, προσέτι δὲ διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν διεύθυνσιν τῶν εὐνοϊκῶν ἀνέμων, τὰ πρῶτα ἐκ τῆς ομάδος ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διαγράφουν κύκλους, τοὺς ὁποίους ἐπίσης κάμνουν καὶ ὅσα ἐβράδυναν νὰ προσέλθουν εἰς τὸν τόπον τῆς συναθροίσεως. Ἀφοῦ δὲ ὅλοι συνενωθοῦν, ἀνυψώνονται ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀκόμη καὶ σχηματίζουν κύκλους· ἔπειτα ἀφοῦ ἀνέλθουν ἀρκετὰ ὑψηλὰ, ἀρχίζουν πάλιν τὴν πορείαν των μὲ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου, τὴν ὁποίαν ἀναγνωρίζουν ὡς τὴν εὐνοϊκωτέραν διὰ νὰ τὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὰ κλίματα, ὅπου θέλουν νὰ μεταβοῦν. Προτοῦ κατέλθουν καὶ ἀναπαυθοῦν εἰς τοὺς ἀγρούς, διαγράφουν πάλιν ἄνωθεν τῶν τόπων, ὅπου ἐπιθυμοῦν νὰ σταματήσουν, κύκλους· καὶ ὡς νὰ ἐφοβοῦντο νὰ καταβοῦν εἰς χώραν ἐπικίνδυνον, φθάνουν βαθμηδὸν καὶ πάντοτε μὲ δυσπιστίαν μέχρι τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ τῶν δένδρων. Οὕτως αἱ διαφοροὶ συνοδαὶ πλανῶνται ἀπὸ τόπον εἰς τόπον ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου· κατὰ τὴν

ἐποχὴν δὲ ταύτην, ἀφοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπανεέλθουν εἰς τὴν προτέραν διαμονὴν των, αἱ κορῶναι διασκορπίζονται καὶ ἐτοιμάζονται διὰ τοὺς γάμους των.

Αἱ κορῶναι τρώγουν σκώληκας, ποντικούς, κόκκους κλπ., ἐξημερώνονται ταχέως καὶ εὐχαρίστως ζοῦν εἰς τὰς κατοικίας μας.

Ὁ ψὰρ (ψαρόνι καὶ μαυροποῦλι), ἔχει χρῶμα λαμπρὸν μαῦρον μὲ πρασίνας καὶ ἰοχρόους ἀνταυγείας· τὰ

Εἰκ. 16.—Ψαρ.

πτερὰ τῆς ἀνωτέρας ἐπιφανείας τοῦ σώματος φέρουσιν εἰς τὸ ἄκρον μικρὰς ἐρυθρολεύκους κηλίδας. Ἔχει μῆκος 20 ὑφεκατομέτρων. Τὸ ψαρόνιον ἔρχεται κατὰ πολυαριθμούς ομάδας τὸν Νοέμβριον καὶ ἀπέρχεται εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Εὐρώπης κατὰ Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον.

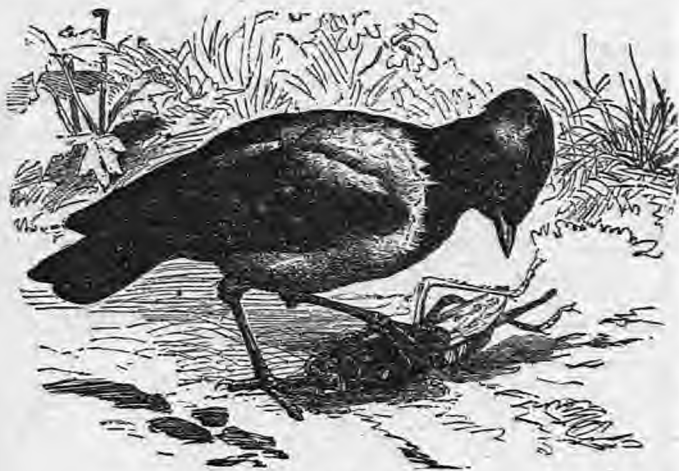
Εἶναι παρατηρημένον ὅτι κατὰ τινα ἔτη αἱ ομάδες τῶν ψαρονίων εἶναι περισσότεραι ἢ κατ' ἄλλα ἔτη· τοῦτο ὀφείλεται εἰς τυχαῖα περιστατικά· οὕτω, μία ἑλλειψις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τελεία φυτικῶν

τροφῶν χρησίμων δι' αὐτά, τὰ ἀναγκάζει νὰ ἀφήσουν τὰς χώρας, ὅπου ἔμεναν, καὶ νὰ ἐπισκεφθοῦν ἄλλας, εἰς τὰς ὁποίας αἱ τροφαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι.

Τὰ ψαρόνια καταδιώκουν τὰ ἔντομα, τοὺς σκώληκας, τοὺς μύρμηκας, τὰς μυῖας. Εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς ἀγροὺς πολλάκις τὰ βλέπομεν νὰ παρακολουθοῦν τὰ αὐλάκια, τὰ ὅποια ἀνοίγει τὸ ἄροτρον, διὰ νὰ εὔρουν ἐκεῖ σκώληκας, γρύλλους ἢ κάμπας. Τὴν νύκτα συναθροίζονται ὅλα τοῦ αὐτοῦ διαμερίσματος, ὡς νὰ ἤθελαν ν' ἀντιμετωπίσουν ἐνωμένα τοὺς κινδύνους τῆς νυκτός· ἔπειτα καταπίπτουν μὲ ταροχὴν εἰς τὰς ὄχθας τῶν ἐλῶν, ὅπου διανυκτερεύουν. Τότε δὲ μέχρι βαθείας νυκτός τὰ ἀκούει τις νὰ φωνάζουν, νὰ διαφιλονικοῦν μετὰ τῶν τὰς θέσεις, τὰς καταλληλοτέρας διὰ νὰ κοιμηθοῦν. Τὴν ἐπομένην πολὺ πρῶτ' ἐπαναλαμβάνουν τὴν μακρὰν καὶ συγκεχυμένην φιλονικίαν των, τὴν ὁποίαν διακόπτουν μόνον κατόπιν συνθήματος, ὅταν ὁ ἥλιος φανῇ εἰς τὸν ὀρίζοντα· τότε διασκορπίζονται εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους, εἰς τοὺς ὁποίους εὐρίσκοντο καὶ τὴν προηγούμενην ἡμέραν. Ὅταν δὲ τύχῃ νὰ διωχθοῦν ἀπὸ τὸ συνηθισμένον νυκτερινὸν καταφύγιον, ἐκλέγουν ὡς νυκτερινὴν διαμονὴν τὰ ὑψηλότερα δένδρα τῆς περιοχῆς. Ὅταν, ἐνῶ εἶναι συνηθροισμένα τὰ ψαρόνια, ἀνακαλύψουν ἄνωθέν των γαμφώνυχον πτηνὸν ἢ κοῦκον, ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ σταθῇ ἢ νὰ διέλθῃ ἔμπροσθέν των, τότε ἀνυψοῦνται ὅλα μαζί ἀποτόμως, καὶ τὸν καταδιώκουν μετὰ πείσματος ἐπὶ πολλὴν ὥραν.

Τὰ πτηνὰ ταῦτα τρέφονται ἐκ διαφόρων καρπῶν, ἐλαιῶν, σκωλήκων, ἐντόμων καὶ καμπῶν· μεγίστας καταστροφὰς ἐπιφέρουν εἰς τὰς μυρμηκοφωλεάς.

Τὰ ψαρόνια τὰ συλλαμβάνουν ζωντανὰ διὰ νὰ τὰ κλείσουν εἰς κλωθία· ἐξημερώνονται δὲ εὐκόλως καὶ μανθάνουν διαφόρους φράσεις καὶ σφυρίγματα.

Εἰκ. 17.—'Ακριδοφάγος.

'Ακριδοθήρας ὁ ῥοδόχρους (ἀγιοποῦλι), κατοικεῖ τὰ θερμὰ μέρη τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.

Τὸ ἀρσενικὸν εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ ἔχει τὴν κεφαλὴν, τὸν λαιμὸν καὶ τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ στήθους μαῦρα με ἰοχρόους ἀνταυγείας, τὴν ῥάχην καὶ τὴν κοιλίαν ὠραῖα ῥόδινα, τὰς πτέρυγας βαθείας ἰοχρόους, τὴν οὐρὰν μαύρην, τὸ ῥάμφος κίτρινον· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς

φέρει λοφίον ἀπὸ μαῦρα πτερὰ· τὸ θηλυκὸν ἔχει ἐπίσης λοφίον, ἀλλὰ μικρότερον, τὰ δὲ χρώματα τῆς πτερώσεως ὀλιγώτερον ζωηρά· τὰ μικρὰ πρὶν ἀλλάξουν τὰ πρῶτα πτερὰ δὲν ἔχουν λοφίον, ἡ δὲ πτέρωσις τῶν εἶναι καστανή.

Ὁ ἀκριδοθήρας διαβαίνει ἀπὸ τὴν νότιον Εὐρώπην, ἀλλ' ὅχι κανονικῶς. Κατασκευάζει τὴν φωλεάν του εἰς τὰς ὁπὰς τῶν δένδρων, τὰς σχισμὰς τῶν τοίχων καὶ λίθων, εἰς ἔρημα καὶ ἡσυχα μέρη. Ζῇ τὸ θέρος κατὰ ζεύγη εἴτε κάτω εἰς τὸ ἔδαφος εἴτε ἐπάνω εἰς τὰ δένδρα· τότε τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν δὲν ἀποχωρίζονται. Κατὰ δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ζοῦν οἱ ἀκριδοθήραι κατὰ ὁμάδας, καθὼς τὰ ψαρόνια, διασκορπίζονται δὲ παντοῦ διὰ νὰ ζητήσουν τροφήν.

Οἱ ἀκριδοθήραι τρέφονται ἐξ ἐντόμων, καταδιώκουν δὲ ἀμειλίκτως τὰς ἀκρίδας· διὰ τοῦτο εἶναι ὠφελιμώτατα πτηνὰ. Δυστυχῶς θεωρεῖται ὡς θήραμα καὶ συχνότατα περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν ἑκατοντάδες ὁλόκληροι εὐρίσκονται ἐκτεθειμένοι πρὸς πώλησιν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν φονευθῇ ὑπὸ τῶν περὶ τὸ Σούνιον κυνηγῶν τῶν ἐνεδρευόντων τὴν διάβασιν τῶν πτηνῶν.

Ὁ μυιοκάπτης (μυροχάφτης), ἔχει ἀνάστημα μόλις 15 ὑφεκατομέτρων, χρῶμα βαθύ στακτόχρουν εἰς τὰ ἄνω μέρη, ἐρυθρόφαιον δὲ κατὰ τὰ πλάγια τοῦ σώματος, ἐπὶ δὲ τοῦ στήθους τοῦ λαιμοῦ καὶ ἐπὶ τῶν

πλαγίων τοῦ σώματος μικρὰς φαιᾶς κηλίδας, ῥάμφος καὶ πόδας κιτρίνους.

Ὁ μυιοκάττης ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας τὴν ἄνοι-
ξιν, ἐκλέγει δὲ ὡς τόπον διαμονῆς ἰδίως τὰ δάση, τὰ
περισσότερον καλλιεργημένα, σπανιώτερον τοὺς κή-
πους. Καταδιώκει καὶ συλλαμβάνει ἀπειρίαν μυιῶν, τὰς
ὁποίας ὑπερβολικὰ ἀγαπᾷ. Δύναται τις νὰ τὸν ἀνα-

Εἰκ. 18.—Μυιοκάττης.

γνωρίσῃ ἀπὸ τὰς
ἰσχυρὰς καὶ ὀξείας
φωνὰς του τι τι
καὶ ἀπὸ τὰ συχνὰ
κτυπήματα τῶν
πτερυγίων του.
Τὴν φωλεάν του
κατασκευάζει ἀ-
ναλόγως τῶν τό-
πων, εἰς τοὺς ὁ-
ποίους εὕρισκε-
ται· ἄλλοτε μὲν
ἐπάνω εἰς δέν-
δρον, ἄλλοτε εἰς

τοὺς φράκτας ἢ τὰ δενδρύλλια καὶ ἄλλοτε ἐντὸς σχι-
σμῶν ἢ κοιλοτήτων τῶν κλάδων. Ἐνίοτε κατασκευάζει
τὴν φωλεάν του πλησίον τῶν χωρίων, ὅπου εὕρισκει
ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν μυιῶν, τότε δέ, καθὼς οἱ σπορ-
γίλοι, κτίζει τὴν φωλεάν ἐπὶ τῆς στέγης τῶν οἰκιῶν
ἢ ἐντὸς ὀπῶν τῶν τοίχων.

Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τέσσαρα ἕως πέντε αὐγά· εἰς

τὸ κλώσσημα λαμβάνει μέρος καὶ τὸ ἀρσενικόν, ἰδίως τὴν πρωΐαν καὶ τὴν ἐσπέραν, ὅτε τὸ θηλυκὸν ἐξέρχεται εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς.

Μετὰ τὴν τελείαν ἀνατροφὴν των οἱ νεοσσοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ συζοῦν μὲ τοὺς γονεῖς των, ὅν ἀπομακρύνονται δὲ τῶν τόπων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐγεννήθησαν, εἰμὴ μόνον ὅταν θὰ ἐκτοπισθοῦν. Ἄν δὲ οἱ γονεῖς ἐπιχειρήσουν καὶ νέον κλώσσημα, τὸ ὁποῖον σπανίως συμβαίνει εἰς τὰ μέρη μας, ἀφίνουν τὰ μικρά των, ἅμα δύνανται νὰ προμηθεύωνται μόνον τὴν τροφὴν· εἰς ἐναντίαν ὁμῶς περιπτώσειν μένουν εἴτε εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν ὅλοι οἱ νεοσσοί, εἴτε χωρισμένοι ἀπὸ τοὺς γονεῖς των, εἰς τὸ αὐτὸ ὅμως μέρος, μέχρι τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἀποδημοῦν· ἡ ἐποχὴ αὕτη ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον καὶ τελειώνει κατὰ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου. Τὸ δεύτερον κλώσσημα, τὸ ὁποῖον ἀπαρτίζεται ἐκ τριῶν ἢ τεσσάρων αὐγῶν, γίνεται πρὸ τῆς 15ης Ἰουλίου.

Οἱ αἰγίθαλοι (τρυποκάρυδα καὶ παπαδίτσες). Ὅλα τὰ πτηνὰ ταῦτα εἶναι μικρά, ἔχουν δὲ ῥάμφος βραχὺ καὶ κωνικόν, τρίχας κατὰ τὴν βάσιν τοῦ ῥάμφους, τοὺς ῥώθωνας κρυμμένους ἀπὸ πτερὰ, τοὺς τρεῖς δακτύλους πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ἓνα πρὸς τὰ ὀπίσω. Τρώγουν σπόρους ἢ ἔντομα, κυρίως ὅμως κάμπας, τὰς ὁποίας πολλαχὺς εὐρίσκουν κάτωθεν τοῦ φλοιοῦ τῶν δένδρων. Μολονότι μικρά, εἶναι ὅμως γενναῖα πτηνὰ. Ζοῦν κατὰ κοινωνίαν καὶ μεταβαίνουν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον κατὰ

ὁμάδας· μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν γάμων των ζοῦν κατὰ ζεύγη. Αἰγιθάλων ὑπάρχουν πολλὰ εἶδη.

Αἰγιθάλος ὁ μέγας (παπαδίτσα), εἶναι ὁ μεγαλύτερος ὅλων τῶν λοιπῶν, ἔχει μῆκος 15 ὑφενκατομέτρων ἀπὸ τὸ ἄκρον τοῦ ῥάμφους μέχρι τοῦ ἄκρου

Εἰκ. 19.—Αἰγιθάλος ὁ μέγας.

τῆς οὐράς. Τὸ ἄνω μέρος τῆς κεφαλῆς του, ἡ ἐμπροσθία ἐπιφάνεια τοῦ λαιμοῦ καὶ τὸ στήθος εἶναι μαῦρα λαμπρά, αἱ παρειαὶ καὶ οἱ κρόταφοι λευκοί, τὰ λοιπὰ μέρη τῆς κάτω ἐπιφανείας τοῦ σώματος κίτρινα, ἔχει δὲ μαύρην ταινίαν ἀπὸ τὸ στήθος μέχρι τῶν ὀπισθίων καὶ κάτωθεν τῆς οὐράς χρῶμα λευκόν.

τὴν ῥάχην καὶ τὰς πτέρυγας ἔχει ἐλαιόχρους, τὴν δὲ ὑρᾶν κυανόφαιον.

Τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν κατασκευάζουν μαζὶ τὴν φωλεάν των· τὴν κτίζουν δὲ συνήθως εἰς βαθείας πᾶς τῶν δένδρων, μὲ εἴσοδον στενωτάτην. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ ἐν ἡ δύο αὐγὰ καθ' ἐκάστην ἡμέραν· ἐν τῷ 8-10 ἡμερῶν ὁ τοκετὸς περατοῦται· τὸ ὀλικὸν δὲ προσὸν τῶν αὐγῶν κυμαίνεται μετὰξὺ ὀκτὼ καὶ δεκαπέντε, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τοῦ ζεύγους. Τὰ αὐγὰ ταῦτα γονιμοποιοῦνται ὅλα ἢ σχεδὸν ὅλα· σπάνιον εἶναι νὰ εὗρεθῇ ἐν ἡ περισσότερα ἀγονιμοποίητα. Τὸ θηλυκὸν τὰ κλωτσαῖ με μεγάλην φροντίδα· ὅταν τις ζητῇ νὰ τὸ βλάψῃ, ἢ ὅταν τὸ συλλάβῃ αἰχμάλωτον ἢ εἰς τὴν φωλεάν του, ὀργίζεται, σφυρίζει δὲ ὡς ἐρπετὸν διὰ νὰ κατωρθώσῃ νὰ φοβίσῃ τὸν ἐχθρόν.

Τὴν 15ην ἢ 16ην ἡμέραν τοῦ κλωσσήματος τὰ αὐγὰ ἐκκολάπτονται, ἐφ' ὅσον δὲ οἱ νεοσσοὶ ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ αὐγόν, οἱ γονεῖς λαμβάνουν τὰ κελύφη καὶ τὰ ῥίπτουν ἔξω τῆς φωλεᾶς. Ἀμφότεροι οἱ γονεῖς φροντίζουν περὶ τῆς διατροφῆς τῶν νεοσσῶν.

Μετὰ τὴν ἀνάπτυξίν των οἱ νεοσσοὶ ἀφίνουν τὴν φωλεάν καὶ διασκορπίζονται γύρω εἰς τὰ δένδρα καὶ μένουν κρυμμένοι μετὰξὺ τῶν φύλλων κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐξόδου των. Καθ' ἐκάστην δὲ στιγμὴν οἱ γονεῖς ἐπισκέπτονται τοὺς νεοσσοὺς καὶ οἰδοὺν εἰς αὐτοὺς τροφήν.

Οἱ αἰγίθαλοι πετοῦν ταχύτατα, ὀλίγας δὲ στιγμὰς μένουν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος. Ἄν ὅμως εὔρουν

ἄφθονα ἔντομα ἢ κόκκους, ἐπανέρχονται πάλιν ἐκεῖ καὶ κατὰ τὰς ἐπομένας ἡμέρας, πάντοτε δὲ σχεδὸν κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας.

Αἰγίθαλος ὁ μέγας ζῇ μὲ τὴν οἰκογένειάν του μέχρι τοῦ Ἰουνίου· τότε δὲ οἱ γονεῖς παρασκευάζονται διὰ νέον κλώσσημα, κατὰ τὸ ὅποιον κλωσσοῦν ἐπὶ τὰ ἑως δώδεκα αὐγά· οἱ νέοι αἰγίθαλοι σχηματίζουν ὁμάδας μικράς, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν φαίνονται εἰς τοὺς κήπους, τοὺς φράκτας κλπ.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ θέρους ὁ αἰγίθαλος ἐγκαθίσταται εἰς τὰ σκιερὰ μέρη καὶ τοὺς λειμῶνας· ἂν δὲ συμβῇ νὰ εἶναι μόνος, τότε συνενοῦται μετὰ τῶν ἄλλων τοῦ αὐτοῦ διαμερίσματος, καὶ μετ' αὐτῶν ἀναζητεῖ τροφήν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ὅμως, ἅμα αἰσθανθῇ ὅτι οἱ σπόροι καὶ τὰ ἔντομα μέλλουν νὰ ἐκλείψουν, ἐπιχειρεῖ μετ' ἄλλων περιοδεῖας εἰς τὴν χώραν του ἢ εἰς ἄλλα κλίματα.

Αἰγίθαλος ὁ μελανωπὸς (κλειδωνᾶς), εἶναι ὁ μικρότερος ὄλων, ἔχει ἀνάστημα 11 ὑφεκατομέτρων περίπου· τὸ χρώμα του εἶναι λαμπρὸν μαῦρον ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τὰ πλάγια τοῦ αὐχένος, ἐπίσης μαῦρον χρώμα ἔχει εἰς τὸ ἐμπροσθινὸν μέρος τοῦ λαιμοῦ, λευκὴν ταινίαν εἰς τὸν αὐχένα καὶ ἄλλην κατὰ τὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ, ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὸ ῥάμφος καὶ καταλαμβάνουσιν τὰς παρειὰς μέχρι τοῦ λαιμοῦ· τὴν ῥάχην ἔχει κυανόφαιον, τὴν κοιλίαν λευκὴν, τὰ δὲ πλάγια τοῦ σώματος καὶ τὰ ὀπίσθιον φαιόχρσα καὶ ὀλί-

γον ἐρυθρωπά· τὰς πτέρυγας καὶ τὴν οὐρὰν μελανωπάς.

Τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι σπάνιον εἰς τὰ μέρη μας, εὐρίσκεται δὲ εἰς τὰ δάση ἐλατῶν. Ἐκάστη ὁμάς, ἡ ὁποία συνήθως συγκροτεῖται ἀπὸ 5 ἕως 12, ἔχει ἓνα ἀρχηγόν· ὁ ἀρχηγὸς ὀφείλει νὰ γνωστοποιῇ μὲ μικρὰς ὀξείας κραυγὰς εἰς τοὺς συντρόφους του τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους διατρέχουν, νὰ ἐκβάλλῃ τὴν πρώτην κραυγὴν τῆς συναθροίσεως, τὴν κραυγὴν τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ νὰ ὑποδεικνύῃ ἐκάστοτε τὸ μέρος ὅπου θὰ σταματήσουν.

Ὁ αἰγίθαλος κατασκευάζει τὴν φωλεάν του ἐντὸς κοιλότητων τῶν δένδρων. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ ἐπὶ σωροῦ ἁχύρων, φυκῶν, πτίλων,

Εἰκ. 20.—Αἰγίθαλος ὁ μελανωπός.

τριχῶν, ἔξ ἕως ἑννέα αὐγά. Ἐνόςω τὸ θηλυκὸν κλωσσᾷ, τὸ ἀρσενικὸν φέρει εἰς αὐτὸ τροφήν, μένει δὲ πάντοτε πλησίον τῆς φωλεᾶς, ὅπόθεν ἔν παύει νὰ κελαδῇ πολὺ ὠραιότερα τοῦ προηγούμενου εἴδους.

Αἰγίθαλος ὁ κυανοῦς (καλόγηρος), εἶναι ὠραῖον μικρὸν πτηνόν, 12 ὑφεκατομέτρων τὸ μέγεθος, μὲ τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς κυανὴν, τὸ μέτωπον, τὰς παρειὰς καὶ τοὺς κροτάφους λευκά, μὲ ταινίαν μαύρην διερχομένην διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ ῥάμφους, βα-

θεῖαν κυανῇν ταινίαν εἰς σχῆμα περιδεραίου εἰς τὸν λαιμόν, μὲ τὴν ῥάχην πρασίνην ἐλαιόχρουν, τὰς πτέρυγας καὶ τὴν οὐρὰν κυανωπάς, τὴν δὲ κοιλίαν καὶ τὰ πλάγια τοῦ σώματος κίτρινα. Καὶ τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι σπάνιον εἰς τὰ μέρη μας· κατοικεῖ δὲ τὰ δάση καὶ τὰ πλησίον τῶν ὑδάτων μέρη.

Αἰγίθαλος ὁ λογοφόρος (*κ.λειδωνᾶς*), εἶναι ἐπίσης μικρὸν πτηνόν· κυρίως χαρακτηρίζεται ἐκ τοῦ ὅτι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρει μεγάλην καὶ ὠρτίαν ὀέσμην πτερῶν μελανωπῶν, τὰ ὅποια δύναται κατὰ βούλησιν νὰ κινή. Τὰ ἄνω μέρη τοῦ σώματος εἶναι μελανωπά καὶ ὀλίγον κοκκινωπά, αἱ πτέρυγες μελανωπαί, αἱ παρειαὶ καὶ τὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ κλίνοντα πρὸς τὸ λευκόν, στῆθος, κοιλία καὶ πλάγια τοῦ σώματος λευκά καὶ ἐλαφρῶς κοκκινωπά· εἰς τὸ στῆθος ἔχει μαύρην πλάκα, εἰς δὲ τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τοῦ λαιμοῦ δύο παραλλήλους ἐγκαρσίας λωρίδας μαύρας. Κατασκευάζει τὴν φωλεάν του ἐντὸς τῶν κοιλοτήτων τῶν δένδρων. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ ἐπτὰ ἕως ἑννέα αὐγάς, ἐκ τῶν ὁποίων μετὰ 15-16 ἡμέρας ἐξέρχονται οἱ νεοσσοί. Οἱ νεοσσοί ζοῦν μὲ τοὺς γονεῖς των μέχρι τοῦ φθινοπώρου, χωρὶς ν' ἀπομακρυνθοῦν τοῦ δάσους, εἰς τὸ ὅποιον ἀνεπτύχθησαν.

Αἰγίθαλος ὁ μελαγχόρυθος, ἔχει τὸ ἀνάστημα τοῦ προηγουμένου, τὸ ἄνω μέρος τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ λαιμοῦ μαῦρον, τὰ νῶτα φαιόχροα καὶ ἐλαφρῶς ἐρυθρά,

τὰς πτέρυγας μελανωπὰς, τὰς παρειάς, τὸ ἔμπρὸς τοῦ λαιμοῦ, τὸ στήθος, τὴν κοιλίαν καὶ τὰ πλάγια τοῦ σώματος φαιόχροα, καὶ τὴν οὐρὰν μελανωπὴν. Τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι σπάνιον, κατοικεῖ δὲ τὰ δάση καὶ τὰ πλησίον τῶν ὑδάτων μέρη.

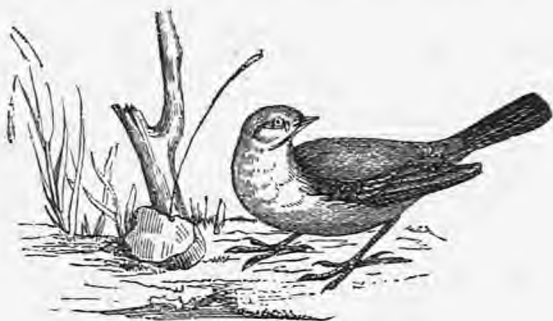
Αἱ σεισοῦραι ἢ σεισοπυγίδες (σουσουράδες καὶ τσιλιθίδες).—Τὰ πτηνὰ ταῦτα εἶναι ὅλα μικρά, ἔχουν δὲ λεπτὸν ῥάμφος, μακροὺς πόδας, τρεῖς δακτύλους πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ ἓνα πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ μακροτάτην οὐράν. Εἶναι ζωηρά, εὐκίνητα καὶ κοινωνικά, ζοῦν συχνάκις κατὰ οἰκογενείας ἢ κατὰ ὁμάδας, τρέχουν δὲ ἀδιακόπως ὀπίσθεν τῶν ἐντόμων. Κινοῦν ἀδιακόπως ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω τὸ σῶμα, στρέφουν τὴν κεφαλὴν, σείουν τὰς πτέρυγας. Τρώγουν ἔντομα, μυίας, σκώληκας.

Σεισοῦρων ὑπάρχουν τὰ ἐξῆς εἴδη :

Σεισοῦρα ἡ φαιὰ (σουσουράδα), ἔχει μέγεθος 18 ὑφεκατομμέτρων, τὸ μέτωπον, τὰς παρειάς καὶ τὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ λευκά, τὸ δὲ λοιπὸν τῆς κεφαλῆς, τὸν αὐχένα, τὴν ῥάχην καὶ τὴν οὐρὰν μαῦρα, τὸν λαιμὸν ἔμπρὸς καὶ ἐν μέρει τὸ στήθος ἐπίσης μαῦρα, τὰς πτέρυγας μελανωπὰς καὶ ποῦ καὶ ποῦ λευκάς, τὰ πλάγια τοῦ σώματος καὶ τὸ μέσον τῆς ῥάχης φαιόχροα, τὴν κοιλίαν λευκὴν.

Τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι κοινότατον· παρακολουθεῖ τὰ ποίμνια, βαδίζει μεταξὺ αὐτῶν, δὲν φοβεῖται τοὺς ποι-

μένας οὐδὲ τὰ ποίμνια, καὶ κάθεται ἐπάνω εἰς τὰ πρόβατα. Ἐπίσης παρακολουθεῖ τοὺς διαβάτας εἰς τὰς ὁδοὺς. Τὸ ἄρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν κατασκευάζουν τὴν φωλεάν των ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, κάτω ἀπὸ ῥίζας ἢ λίθους, συνηθέστερον δὲ εἰς τὰς ὄχθας τῶν ὑδάτων. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τέσσαρα ἕως πέντε αὐγά. Τοὺς νεοσσούς οἱ γονεῖς διατηροῦν καθαρούς, καὶ ὅχι μόνον ἀπορρίπτουν ἐκ τῆς φωλεᾶς τὰ περιττώματά των, ἀλλὰ καὶ τοὺς

Εἰκ. 21 — Σεισοῦρα ἡ φραιά.

καθαρίζουν ἀπὸ τὰ ἔντομα, τὰ ὅποια ἠδύναντο γὰ τοὺς μολύνουν.

Σεισοῦρα ἡ ξανθὴ (σουσουράδα καὶ τσιλιθίθρα), ἔχει ἄνωθεν ἐκάστου ὀφθαλμοῦ λευκὴν ταινίαν, τὴν κεφαλὴν, τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τοῦ λαιμοῦ, τὰ νῶτα φαιόχροα καὶ ὀλίγον πρασινωπά, τὰς πτέρυγας καὶ τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς μελανωπά, κατὰ τὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ λευκὴν ταινίαν, τὴν κάτω ἐπιφάνειαν τοῦ λαιμοῦ

μαύρην, τὸ στήθος, τὴν κοιλίαν καὶ τὴν οὐρὰν ὠραῖα κίτρινα.

Τὸ εἶδος τοῦτο διέρχεται ἀπὸ τὴν χώραν μας κατὰ τοὺς μῆνας Ἀπρίλιον, Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον.

Κατασκευάζουν συνήθως τὴν φωλεάν των ἐντὸς κοι-
λότητος. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ πέντε ἕως ἑξ αὐγὰ καὶ τὰ
κλωσσᾷ ἐπὶ 15 ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας τὸ ἄρσενι-
κὸν φέρει τὴν τροφήν εἰς τὴν φωλεάν. Ὅταν δὲ δὲν
μεταβαίνει εἰς ἀνεύρεσιν τροφῆς, ἀναβαίνει εἰς λίθον ἢ
κλάδον, πλησίον τῆς συντροφου του, καὶ ἐκεῖ ἐπανα-
λαμβάνει τὴν φωνήν του.

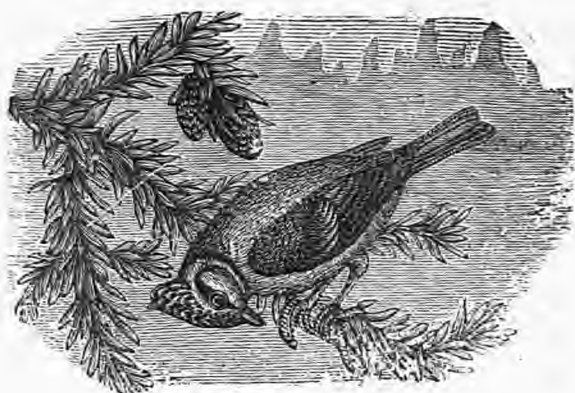
Σεισοῦρα ἢ μελαροκέφαλος, διακρίνεται τῆς προη-
γουμένης ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἔχει τὰς λευκὰς ταινίας
ἄνωθεν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ἄνω
μέρος τῆς κεφαλῆς καὶ αἱ παρειαὶ εἶναι μαῦραι. Ἐρ-
χεται εἰς τὰ μέρη μας τὸν Μάρτιον, ἀπέρχεται δὲ τὸν
Σεπτέμβριον.

Ὁ βασιλλοσκός (βασιλάκης), εἶναι τὸ μικρότερον
ὄλων τῶν πτηνῶν τῆς χώρας μας, ἔχει εἰς τὴν κορυ-
φήν τῆς κεφαλῆς λοφίον πορτοκαλλόχρουν, ἔμπροσθεν
δὲ καὶ κατὰ τὰ πλάγια τοῦ λοφίου ὑπάρχουν λεπτό-
τατα πτερὰ μαῦρα πρὸς τὰ ἔξω καὶ κίτρινα πρὸς τὰ
μέσα· αὐτὰ καθὼς καὶ τὸ λοφίον δύναται τὸ πτηνὸν
νὰ κινῇ· τὸ δὲ ὀπίσθιον μέρος τῆς κεφαλῆς καὶ ὁλό-
κληρος ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ σώματος εἶναι ἐλαιό-
χρους, αἱ πτέρυγες μελανωπαὶ καὶ ὀλίγον κυτρινωπαί-

ἡ δὲ κάτω ἐπιφάνεια ὅλου τοῦ σώματος καὶ τῆς κεφαλῆς εἶναι στακτόχρους καὶ ἀποκλίνουσα εἰς κόκκινον ἐλαιῶδες χρῶμα.

Ὁ βασιλίσκος εἶναι κοινότατος· εὐρίσκεται δὲ συνήθως κατὰ μικρὰς ομάδας, σπανίως μόνος.

Ὅταν ἐν ἡ περισσώτερη μέλη ομάδος τινὸς χαθοῦν, τὰ λοιπὰ φωνάζουν ἀκαταπαύστως καὶ προσκαλοῦν τοὺς συντρόφους των εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἀκριβῶς ἔχον

Εἰκ. 22.—Βασιλίσκος.

θησαν· πολλάκις δὲ ἐπιστρέφουν καὶ ἀναζητοῦν τοὺς πλανηθέντας εἰς τὰ μέρη, ὅπου ἐπέρασαν. Ἡ φωνή του εἶναι ζι ζι ζι ζι ζι.

Κατασκευάζουν τὴν φωλεάν των εἰς τὸ ἄκρον πολλῶν λεπτῶν κλωνίων ἐνὸς ὀριζοντίου κλάδου, ἐνίοτε δὲ κρεμαστήν. Τὸ θηλυκὸν ἀποθέτει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς φωλεᾶς ἑξ ἕως ὀκτὼ αὔγά.

Οἱ βασιλίσκοι εἶναι ἡμερώτατοι· δύναται τις νὰ τοὺς πλησιάσῃ καὶ νὰ τοὺς ἐξετάσῃ κατὰ θέλησιν.

Τρωγλοδύτης (τροποφράκτης).—Τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τοῦ πτηνοῦ τούτου, ὡς καὶ τὸ σημερινόν—*τροποφράκτης*—φανερώνουν τὴν συνήθειάν του, νὰ ζῇ καὶ νὰ πολλαπλασιάζεται μέσα εἰς τρώγλας, σπήλαια, ἐρεῖ-

Εἰκ. 23.—*Τρωγλοδύτης.*

πια, σωροὺς ξύλων, μὲ μίαν λέξιν εἰς σκοτεινότετα μέρη.

Ὁ τρωγλοδύτης τῶν μερῶν μας εἶναι μικρότατος, μόλις ὑπερβαίνει τὸ μέγεθος τοῦ βασιλίσκου· φέρει ἄνωθεν τῶν ὀφθαλμῶν μίαν στενὴν λωρίδα λευκὴν· ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ σώματος εἶναι βαθεῖα κοκκινωπὴ· εἰς τὴν ῥάχην, τὰς πτέρυγας καὶ τὴν οὐράν φέρει ἐγκαρσίας μελανωπὰς γραμμάς· τὸ στῆθος καὶ ὁ λαιμὸς εἶναι στακτόχροα καὶ ὀλίγον κυανωπά, τὸ δὲ λοιπὸν

μέρος τῆς κοιλίας, ὡς καὶ ἡ κάτω ἐπιφάνεια τῆς οὐ-
 ρᾶς, βαθεῖα κοκκινωπὴ μὲ μελανωπὰς σειράς.

Ὁ τρωγλοδύτης κατασκευάζει τὴν φωλεάν του εἰς
 πεδιάδας ἢ εἰς τοὺς πέριξ λόφους κατὰ τὸν Μάρ-
 τιον ἢ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου. Εἶναι πολὺ δύσκολος εἰς
 τὴν ἐκλογὴν διαμονῆς· συμβαίνει πολλάκις νὰ ἀρχίσῃ
 εἰς διάφορα μέρη, τρία ἢ τέσσαρα, ἐνίοτε καὶ περισ-
 σότερα, νὰ κατασκευάζῃ φωλεὰς καὶ ἔπειτα νὰ τὰς
 ἀφήνῃ ἢ τελειωμένας ἢ ἡμιτελεῖς, ἂν οἱ τόποι δὲν
 φαίνωνται ἀσφαλεῖς ἢ δὲν παρέχουν ἐπαρκῆ τροφήν.

Τὴν φωλεάν κτίζει εἰς κοιλότητα ἢ ἐντὸς σπη-
 λαίου, ἢ ὑπὸ τὸν θάλλον γεφύρας ἢ παρὰ τὴν ὄχθην
 ῥύακος, ἢ μεταξὺ τῶν ῥιζῶν δένδρων, χόρτων, ἢ καὶ
 τῶν φυκῶν, τὰ ὅποια καλύπτουν παλαιὰ τείχη, εἰς
 κοιλότητας δένδρων, εἰς τρώγλας. Ἡ φωλεὰ, ἂν καὶ
 φαίνεται ἄσχημος, εἶναι τεχνικώτατα κατασκευα-
 σμένη, στρογγυλευμένη ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, μόνον ἐμ-
 πρὸς εἶναι πλατυσμένη· ἡ εἴσοδος εὐρίσκεται ὑψηλὰ
 ὀλίγον, καὶ εἶναι γυρισμένη συνήθως πρὸς τὸ μέρος
 τὸ ὀλιγώτερον σκιερὸν καὶ ὀλιγώτερον ἐκτεθειμένον
 εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἐπικρατοῦν ἐκεῖ· ἡ εἴσοδος
 εἶναι μὲν στενὴ, ἀλλὰ πολὺ στερεωτέρα ἀπὸ ὅλα τὰ
 λοιπὰ μέρη τῆς φωλεᾶς, διότι τὸ ζεῦγος κατὰ τὴν
 κατασκευὴν ἔλαβε τὴν πρόνοιαν νὰ πλέξῃ ἐκεῖ ὀλίγα
 φύκη, ἢ νὰ θέσῃ ὀλίγα ξυλάρια, ἄχυρα ἢ ῥίζας, διὰ
 νὰ χρησιμεύσουν ὡς θόλος τῆς εἰσόδου· ὁ θόλος οὗτος
 προστατεύει τὴν φωλεάν ἀπὸ τὰς κακοκαιρίας.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς φωλεᾶς οἱ τρωγλοδύται διατη-

ροῦν καθαρώτατον καὶ μετὰ τὸ κλώσσημα· ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ καθιρίζουν τὴν φωλεάν ὅχι μόνον ἀπὸ τὰ περιττώματα τῶν νεοσσῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἔντομα.

Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ πέντε ἕως ὀκτῶ αὐγά κατὰ τὸν πρῶτον τοκετὸν καὶ πέντε ἕως ἑξ κατὰ τὸν δεύτερον. Τὸ ἀρσενικὸν κάθεται ἐκεῖ πλησίον καὶ ἐὰν ἴδῃ τινὰ νὰ περιφέρεται πλησίον τῆς φωλεᾶς, ἄλλοτε μὲν τὸν ἀκολουθεῖ, ἄλλοτε δὲ προηγείται καὶ κελαδεῖ ζωηρά· μόλις ὅμως παρατηρήσῃ τινὰ ἔμπροσθεν τῆς φωλεᾶς του, ἀλλάζει ἀμέσως ἤχον· τότε ἐκβάλλει μικρὰς κραυγὰς τρρε-τρρε-τρρε, βραδέως ἐκφερομένας· ὅσον ὅμως ὁ κίνδυνος περισσότερον πλησιάζει, τόσον αἱ κραυγαὶ τρρε-τρρε ἐκφέρονται ταχύτερον, πολλάκις δὲ καὶ συνεχῶς. Μὲ τὰς αὐτὰς κραυγὰς τὸ ἀρσενικὸν προσκαλεῖ τὴν σύντροφόν του ἢ τὰ μικρὰ καθ' ὅλον τὸν χρόνον.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος ὁ τρυποφράκτης ἀφόδως ζητεῖ καταφύγιον εἰς τὰς καλύθας, τὰ βουστάσια κλπ. Ἀμα ἀκούσῃ θύρουθόν τινα, ἐξέρχεται μὲ βίαν καὶ ἐκβάλλει πολλάκις τὴν συνήθη κραυγὴν του, ἢ μένει συμμαζεμένος κάτωθεν σωροῦ ξύλων, ἢ εἰς κοιλότητα. Καὶ τὸν χειμῶνα εἶναι χαριέστατος καὶ ζωηρός· κατὰ τὰς καλὰς ἡμέρας κελαδεῖ καθήμενος ἐπάνω εἰς κλάδον ἢ στέγην.

Ἵπολαῖδες. — Μὲ τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦτο ὄνομα εἶναι γνωστὰ πολλὰ μικρὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια ἔχουν ποικίλην πτέρωσιν, ῥάμφος εὐθύ, οὐράν μετρίαν καὶ στρογγύλην, πτέρυγας ἀρκετὰ μακράς, πόδας λεπτούς

καὶ μακρούς. Ἔρχονται εἰς τὰ μέρη μας τὴν ἄνοιξιν καὶ ἀπέρχονται τὸ φθινόπωρον. Τὰ έντομα, οἱ καρποὶ καὶ οἱ κόκκοι εἶναι ἡ συνήθης τροφή των. Ζῶσιν ἐπὶ τῶν δένδρων, σπανίως καταβαίνουν εἰς τὸ ἔδαφος, πε-
τουῦν χαμηλὰ καὶ ἀκανόνιστα, ὅχι δὲ ἐπὶ πολὺ. Τὸ
θηλυκὸν συνήθως κλωσσᾷ δις τοῦ ἔτους, ἕκαστον δὲ
κλώσσημα ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσαρα ἕως πέντε αὐγά.
Εἰς τὸ κλώσσημα λαμβάνει μέρος καὶ τὸ ἀρσενικόν.

Ὑπολαῖς ἢ ὄρφειος (μαυροκεφαλᾶς καὶ τραγουδι-
στής), ἔχει τὸ μέγεθος τῆς ἀηδόνης, τὸ μέτωπον, τὴν
κορυφὴν τῆς κεφαλῆς καὶ τὰς παρεῖας μαῦρα, ἀπὸ τοῦ
ἰνίου καὶ πέραν ὁλόκληρον τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τοῦ
σώματος φαιόχρουν, τὰς πτέρυγας μελανωπᾶς, τὴν
οὐρὰν ἐπίσης μελανωπὴν, τὸν λαιμὸν καὶ τὸ στήθος
λευκά, ῥοδίνην δὲ τὴν κοιλίαν.

Τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι ἀρκετὰ σύνηθες εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα· ἔρχεται τὸν Μάρτιον καὶ ἀπέρχεται τὸν Αὐ-
γουστον. Τὸ ἄσμά του ὁμοιάζει πολλάκις μὲ τὸ ἄσμα
τῆς κίχλης καὶ τοῦ πετροκοσσύφου, οἱ ὅποιοι συνήθως
διαμένουν πλησίον τῆς ὑπολαΐδος. Ὅταν τις ἀκούῃ τὸ
ἄσμά της ἐκ τοῦ πλησίον, νομίζει ὅτι προέρχεται ἀπὸ
μακράν· τοῦτο ἐξαπατᾷ πολλάκις τοὺς κυνηγούς, οἱ
ὅποιοι παρακολουθοῦν τὸ ἄσμά της.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου κατασκευάζει τὴν φωλεάν
της πλησίον τοῦ ἔδαφους ἐντὸς πυκνοῦ θάμνου, ἢ εἰς
τοὺς πυκνοὺς κλάδους μικρῶν δένδρων, ἢ ἐπὶ τῶν

ὄρουων, ἐνίοτε καὶ ἐπὶ τῶν κισσῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐρπόντων φυτῶν.

Κατὰ τὰς θερμὰς ἡμέρας φαίνονται κατόπιν βροχῆς ὅτι λούονται καὶ χρησιμοποιοῦν πρὸς τοῦτο τὰς ὀλίγας σταγόνας νεροῦ, ὅσαι ἔμειναν εἰς τὰς κοιλότητας τῶν λίθων· ἄλλοτε πάλιν πετοῦν μεταξὺ πολλῶν καὶ πυκνῶν φύλλων, τὰ ὅποια ἐπανεπιλημμένως τινάσσουν καὶ τοιοῦτοτρόπως πίπτουν ἐπάνω τῶν αἰὲ ὀλίγαι σταγόνες τῶν φύλλων.

Μετὰ 16 ἡμερῶν κλώσσημα ἐξέρχονται οἱ νεοσσοί, τοὺς ὁποίους ἀνατρέφουν οἱ γονεῖς, προσφέροντες σκώληκας, μικρὰς κάμπας καὶ μικροὺς γλυκεῖς καρπούς. Ὅσάκις οἱ γονεῖς πλησίον τῆς φωλεᾶς ἀνακαλύψουν τίποτε ἐνοχλητικόν, τότε πετοῦν ἐμπρὸς εἰς αὐτό, τὸ φοβίζουσι μὲ τὰς κραυγὰς των· ἂν δὲ ὑπάρχη κίνδυνος, ἐπιστρέφουν εἰς τὴν φωλεάν καὶ προσπαθοῦν νὰ διασώσουν τὰ μικρὰ των ἀπομακρύνοντες αὐτὰ ἐκεῖθεν. Οἱ νεοσσοὶ τότε πηδοῦν εἰς τὸ ἔδαφος, ἂν καὶ δὲν δύνανται ἀκόμη νὰ πετοῦν, κρύπτονται εἰς τοὺς λίθους, τὰς ῥίζας ἢ τὴν χλόην, ὅποθεν οἱ γονεῖς τοὺς συναθροίζουσιν πάλιν ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἐχθροῦ.

Ὑπολαῖς ἢ φαιὰ (τσιροβάκος), ἔχει τὸ αὐτὸ μέγεθος μὲ τὴν προηγουμένην, εἶναι ὅμως λεπτοτέρα· τὸ ἀρσενικὸν ἔχει φαιὰν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τοῦ λαιμοῦ, τὴν ῥάχην κοκκινωπὴν, τὰς πτέρυ-

γας καὶ τὴν οὐρὰν μαυροκόκκινα, τὴν κοιλίαν λευκὴν καὶ ὀλίγον κοκκινωπὴν, τὸ στήθος ῥόδινον.

Τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι κοινότατον· ἔρχεται τὸν Μάρτιον καὶ ἀπέρχεται τὸν Αὐγούστου ἢ Σεπτέμβριον.

Τὸ ἀρσενικόν, ἀφ' οὗ εὖρη τὴν σύντροφόν του, ἐμφανίζεται εἰς τὰς ὁδοὺς, τοὺς κήπους, εἰς ἀκαλλιέργητα μέρη ἢ σκεπασμένα ἀπὸ χλόης, καὶ ἐν γένει πανταχοῦ, ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ πολλαπλασιάζεται.

Ὁ τσιροβάκος κατασκευάζει τὴν φωλεάν του εἰς τοὺς φράκτας τῶν κήπων, εἰς τοὺς θάμνους πλησίον εἰς τὰ ποτάμια καὶ τὰς χαράδρας ἢ εἰς τὴν χλόην γύρω εἰς τὰς ῥίζας τῶν δένδρων, εἰς τὰ ὄσπρια, τὰ σιτηρά, ἰδίως δὲ εἰς τὰς ἀγριοκράμβας, τὰ τριφύλλια, τοὺς κυάμους, τοὺς βίκους, τὰ πύρα. Τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν φέρουν τὰ ἀναγκαῖα ὑλικά διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς, τὴν κτίζουσιν δὲ συνήθως πλησίον τοῦ ἐδάφους καὶ συχνότατα τὴν κρύπτουν ἐπιμελῶς. Τὸ θηλυκόν γεννᾷ πέντε αὐγά, κλωσσᾷ δὲ μαζί με τὸ ἀρσενικόν.

Ὁ τσιροβάκος φροντίζει καὶ κλωσσᾷ τὰ αὐγά τοῦ κούκου, μεγαλώνει δὲ τὸν ἐξερχόμενον νεαρόν κούκον με τὴν ἀγάπην, ὥς νὰ ἦτο ἰδικόν του γέννημα.

Κατὰ τὰ τέλη Ἰουνίου ὁ τσιροβάκος ἐπιδίδεται εἰς δεύτερον καὶ τελευταῖον κλώσσημα. Τὸ θηλυκόν τότε γεννᾷ τέσσαρα, σπανίως πέντε, αὐγά, οἱ δὲ νεῖσσοι εἶναι τελείως ἀνεπτυγμένοι πρὸ τῆς 15 Αὐγούστου.

Ὑπολαῖς ἢ πολὺ γλωσσος, εἶναι μικρότερα τῶν

προηγούμενων, ἔχει τὴν ἐπάνω ἐπιφάνειαν ὅλων τῶν μερῶν τοῦ σώματος μαυροπράσινον, τὴν δὲ κάτω ἐπιφάνειαν ὅλων τῶν μερῶν τοῦ σώματος κιτρινωπὴν, καὶ τὰ πλάγια τοῦ σώματος μελανωπά.

Τὸ ἀρσενικὸν ἔχει κελάδημα πολὺ γλυκὺ καὶ ποικίλον· δύναται νὰ μιμῆται τὴν φωνὴν ἣ τὸ κελάδημα ὅλων τῶν πτηνῶν, ὅσα διαμένουν πλησίον του.

Ἄμα ἐκλέξῃ τὴν σύντροφόν του, φροντίζει νὰ ἀνεύρῃ κατάλληλον διαμονὴν διὰ τὸν μῆνα τοῦ ἔρωτός του. Ἄφ' οὗ δὲ τέλος πάντων ἐγκατασταθῇ, ἡσυχάζει ἐκεῖ· ἂν δὲ τυχόν νέον τι ζεῦγος προσέλθῃ ἐκεῖ, τὸ διώκει πολὺ μακρὰν.

Τὴν φωλεάν κατασκευάζουν κατὰ τὰς γωνίας τῶν κλάδων τῶν δένδρων, τῶν βάτων ἢ τῶν μικρῶν δένδρων· ἰδίως προτιμοῦν νὰ κτίζουν τὴν φωλεάν των ἐπὶ πορτοκαλλέας, ῥοδῆς, εἰς τοὺς κλάδους τῶν κυάμων, τῶν πίσων, τῆς κυπαρίσσου, τῆς βερικοκκέας κλπ. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τέσσαρα ἢ πέντε αὐγά. Κατὰ τὸ κλώσσημα τὸ ἀρσενικὸν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς βάτου ἢ τοῦ θάμνου, ἢ ἀπὸ τὸ ἄκρον κλάδου ἐπιδεικνύει τὴν μελωδικὴν φωνὴν του.

Οἱ γονεῖς μετὰ μεγάλης φροντίδος ἀνατρέφουν τοὺς νεοσσούς των καὶ οὐδέποτε ἀπομακρύνονται τῆς φωλεᾶς· ἅμα τις πλησιάζῃ ἐκεῖ, ἀμέσως ἀναφαίνονται οἱ ἰδιοκτῆται. Ὄταν οἱ νεοσσοὶ γείνουν ἱκανοὶ νὰ πετοῦν καὶ νὰ παρακολουθοῦν τοὺς γονεῖς, τότε αὐτοὶ ὁδηγοῦν τὰ μικρά των εἰς σύνδενδρα μέρη διὰ νὰ τοὺς ἐκπαιδεύσουν ἐκεῖ. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια

νεια διατρέχει τὰς λόχμας καὶ τὰ πλησίον δάση διὰ νὰ εὐρίσκη ἄφθονον τροφήν.

Ἡ ὑπολαΐς αὕτη συνήθως κλωσσᾷ μόνον μίαν φορὰν. Ζῇ δέ, καθὼς εἶδामεν, κατὰ κοινωνίας μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς ἀναχωρήσεως.

Ἀκροβάτης ὁ γαλακτώδης (κουφαθόρι), ἔχει τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς καὶ τὴν ἐπάνω ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος κόκκινα, ἄνωθεν τῶν ὀφθαλμῶν μίαν λευκὴν λωρίδα, τὰς πτέρυγας μελανωπὰς καὶ ὀλίγον κοκκινωπὰς, τὴν δὲ κάτω ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος λευκὴν.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας τὸν Ἀπρίλιον καὶ ἀπέρχεται τὸν Αὐγούστον.

Κατασκευάζει τὴν φωλεὰν μεταξὺ τῶν κλάδων τῶν δενδρυλλίων. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τέσσαρα ἕως ἑξ αὐγά.

Ὁ ἀκροβάτης εἶναι ἄγριος, δυσκόλως δύναται τις νὰ τὸν πλησιάσῃ· τὸ κελεύημά του εἶναι εὐχάριστον. Εἶναι ἀμείλικτος διώκτης τῶν ἀκρίων.

Ἀηδών.—Εἶναι τὸ μελωδικώτερον ἀπὸ ὅλα τὰ πτηνὰ τοῦ τόπου μας· μολονότι ἡ πτωχικὴ πτέρωσίς της δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν λαμπρότητα τῆς φωνῆς της.

Περὶ τῆς ἀηδόνης ὑπάρχει ὁ ἐξῆς ἀρχαῖος μῦθος: Ὁ Τηρεὺς, βασιλεὺς τῆς Θράκης, ἦλθεν εἰς βοήθειαν τοῦ Πανδίοιτος, βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τοῦ Λαβδάκου· τότε δὲ ἐνυμφεύθη ὁ Τηρεὺς τὴν θυγατέρα τοῦ Πανδίοιτος Πρόκνην, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησεν ἕνα υἱόν, τὸν Ἴτυν· κατόπιν ὁμοῦς ἠπάτησε καὶ τὴν Φι-

λομήλαν, ἀδελφὴν τῆς Πρόκνης· διὰ τὴν μὴ μαρτυρήσῃ δὲ ἀπέκοψεν ὁ Τηρεὺς τὴν γλῶσσαν τῆς Φιλομήλας· ἐκείνη ὅμως κατῴρθωσε τὴν φανερῶσιν τὸ συμβάν εἰς τὴν ἀδελφὴν τῆς, καὶ τοιουτοτρόπως αἱ δύο ἀδελφαὶ ἀποφασίζουσιν τὴν παραθέσθαι ὡς φαγετὸν εἰς τὸν Τηρέα τὸν υἱὸν τοῦ Ἴτυν· ὁ Τηρεὺς τὸ ἀντελήφθη καὶ ἤρχισε τὴν καταδιώκῃ, τὰς δύο ἀδελφάς, οἱ δὲ θεοὶ βλέποντες τὰ γινόμενα μετεμόρφωσαν τὴν μὲν Φιλομήλαν εἰς ἀηδῶνα, τὴν δὲ Πρόκνην εἰς χελιδῶνα, τὸν Ἴτυν εἰς φασιανὸν καὶ τὸν Τηρέα εἰς ἔποπα.

Εἰκ. 24.—Ἀηδών.

Ἡ ἀηδὼν ἔρχεται εἰς τὴν χώραν μας τὸν Ἀπρίλιον, ἀπέρχεται δὲ εἰς θερμότερα κλίματα τὸν Αὐγούστου· συνήθως ἔρχονται πρῶτον τὰ ἀρσενικά καὶ κατόπιν τὰ θηλυκά. Τὰ πρῶτα ἅμα ἔλθουν, ἀμέσως φροντίζουσιν τὴν ἐκλέξουσιν τόπον κατάλληλον πρὸς διαμονὴν των, ἃν ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον εἶχον τὸ προηγούμενον ἔτος, δὲν εἶναι εὐάρεστος εἰς αὐτά. Συνήθως προτιμοῦν τοὺς σκιεροὺς καὶ ὑποσβερούς τοπούς καὶ τὰ

δάση, τὰς λόχμας, τὰς δενδροφύτους ὄχθας τῶν λιμνῶν, τῶν ποταμῶν, τοὺς κήπους, τὰ μικρὰ δάση καὶ ἐν γένει τοὺς τόπους ἐκεῖνους, ὅπου ἀναπνέουν εὐχάριστον ὀρόσον, εὐρίσκουν ἄφθονον τροφήν καὶ τέλος εἶναι βέβαια ὅτι θὰ διέλθουν ἡσύχως καὶ εἰρηνικῶς τὸν χρόνον τοῦ ἔρωτός των.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐγκατασταθοῦν εἰς μέρος τῆς ἐκλογῆς των, ἀρχίζουν τὸ λάλημά των καὶ ἐξακολουθοῦν ἡμέραν καὶ νύκτα· τὸ θηλυκὸν ἀκούει τὸ ἄσμα καὶ σπεύδει νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν πρόσκλησιν. Ἀρχίζουν, καθὼς λέγει ὁ γάλλος Βυφρών, δι' ἐνὸς δειλοῦ προάσματος, μὲ ἥχους ἀσθενεῖς καὶ ἀσαφεῖς, ὡς ἐὰν ἤθελον νὰ δοκιμάσωσι τὴν φωνὴν των· μετ' ὀλίγον ὁμῶς λαμβάνουν θάρρος, ἐνδυναμώνουν τὴν φωνὴν καὶ διαχύνουν ὅλας τὰς πηγὰς τῆς μελωδίας των. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον τὸ ἄσμα τῆς ἀηδόνος ἔχει τὸσον μεγάλην φήμην εἶναι ὁ ἐξῆς : αἱ ἀηδόνες ψάλλουν τὴν νύκτα, ὅτε εἶναι ἡ εὐνοϊκωτέρα ὥρα διὰ μουσικὴν· ἔπειτα δὲ τότε ψάλλουν μόναι αὐταί, καὶ ἡ φωνή των λαμβάνει ὅλην τὴν λαμπρότητα της, ἀπὸ καμμίαν δὲ ἄλλην φωνὴν δὲν ταράσσεται. Τὸ λαμπρότατον τοῦτο ἄσμα διατηρεῖ ὅλην τὴν δύναμιν καὶ τὴν μελωδικὴν ποικιλίαν του μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ κλωσσηματος, δηλαδὴ μέχρι τοῦ πρώτου δεκαημέρου τοῦ Ἰουνίου περίπου· κατόπιν βαθμηδὸν ἐξασθενεῖ μέχρι τέλους τοῦ μηνός· τότε πολλὰ ἀρσενικὰ σιωποῦν, τὰ περισσότερα ὁμῶς ἐξακολουθοῦν νὰ κελαδοῦν ἀκόμη καὶ

τὸν Ἰαβυλῖον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀρχίζουσι νὰ πίπτουν τὰ πτερὰ τῶν.

Ἀπὸ τῆς πλεονεξίας τῆς φωνῆς τῶν ἐχάθη καὶ ἀντὶ τοῦ μελωδικοῦ τῆς φωνῆς τῶν, φωνάζουσι ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν καὶ ἐν ὥρᾳ κινδύνου κραυγὰς τινὰς ἀνησυχίας, καὶ ἢ κρρρ.

Ἡ ἀηδὼν περὶ τὰ τέλη Ἀπριλίου ἢ ἀρχὰς Μαΐου ἐπιδίδεται εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς τῆς· τὴν κτίζει δὲ συχνότατα κάτω εἰς τὸ ἔδαφος πλησίον νεροῦ, εἰς τὰς ῥίζας θάμνων, ἄλλοτε εἰς τοὺς χαμηλοτέρους κλάδους μικροῦ δένδρου, μεταξὺ τῶν φύλλων, τὰ ὅποια κατὰ τὸ προηγούμενον φθινόπωρον ἔπεσαν ἐκ τῶν δένδρων· ἄλλοτε πάλιν τὴν κτίζει ἐπὶ σωροῦ χόρτων. Προτοῦ ἀρχίσῃ τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς, διὰ τοῦ ῥίμφου τῆς σχηματίζει μικρὰν κοιλότητα βάθους 4 ἢ 5 ἐκατοστομέτρων, καὶ φέρει κατῴπιν τὰ πρῶτα ὑλικά, δηλαδὴ φύλλα ξηρὰ καὶ χόρτα, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῖ διὰ τὸ ἐξωτερικὸν τῆς φωλεᾶς· τὸ δὲ ἐσωτερικὸν στρώνει μὲ μικρὰ νήματα ῥιζῶν, λεπτὰ ἄχυρα καὶ τρίχας. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς φωλεᾶς τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τέσσαρα ἕως πέντε αὐγά κατὰ τὸ πρῶτον κλώσσημα, τέσσαρα δὲ κατὰ τὸ δευτερον.

Τὸ κλώσσημα ἐπιφορτίζεται μόνον τὸ θηλυκὸν· ἀρνεῖται δὲ νὰ κλωσῇ τὸ αὐγὸν τοῦ κούκου· δύο ἢ τρεῖς φορές τὴν ἡμέραν ἀφίνει τὰ αὐγά καὶ ἐξέρχεται διὰ νὰ εὕρῃ τροφήν. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ἅμα τὸ θηλυκὸν ἐξέλθῃ, τὸ ἀρσενικὸν ἐπιθλίπει τὴν φωλεάν

ἀπό τινος πλησίον δένδρου. Ἄμα δὲ ἡ σύντροφός του ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν φωλεάν, ἀρχίζει νὰ ψάλλῃ εἰς τὴν σκιάν καὶ τοιουτοτρόπως τὴν ἀνακουφίζει ἀπὸ τοὺς κόπους τοῦ κλώσσηματος.

Μετὰ 16 ἢ 17 ἡμέρας ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ αὐγά οἱ νεοσσοί· ἐκ τούτων τὰ ἀρσενικά εἶναι περισσότερα καὶ ἐν γένει εἰς πᾶν κλώσσημα ὁ ἀριθμός των εἶναι μεγάλη-
τερος. Τὸ ἀρσενικὸν βοηθεῖ τὸ θηλυκὸν εἰς τὴν δια-
τροφὴν τῶν νεοσσῶν, ἀπὸ τότε δὲ παύει πλέον νὰ κελαδῇ, διότι φροντίζει νὰ εὕρισκῃ τροφήν· πράγματι αὐτὸ καὶ ἡ σύντροφός του κατὰ σειρὰν φέρουν εἰς τοὺς νεοσσοὺς αὐγὰ μυρμηκῶν, μικροὺς σκόληκας, κάμπας, μαλακὰ ἔντομα.

Τὴν 18 ἢ 20 ἡμέραν μετὰ τὸ κλώσσημα οἱ νεοσσοὶ παραιτοῦν τὴν πρώτην των διαμονήν.

Ἡ ἀηδὼν συνήθως κλωσᾷ δύο φορὰς εἰς τὰ μέρη μας, εἰς τὸν αὐτὸν πάντοτε τόπον, ποτὲ ὅμως εἰς τὴν ἰδίαν φωλεάν· εἰς τὴν νέαν φωλεάν δὲν ἐπιτρέπει νὰ περιφέρωνται οἱ νεοσσοί, πάντοτε δὲ τοὺς ἀποδιώκει. Οἱ νεοσσοὶ τότε ζοῦν μόνοι των εἰς ὅαση καὶ ὑγροὺς τόπους.

Ὁ φοινίκουρος (κοκκινόκολος καὶ σπερτζῆς), εἶναι μικρότερος τῆς ἀηδόνος, ἔχει τὸ μέτωπον λευκόν, τὴν ῥίζαν τοῦ ῥάμφους καὶ τὸ ἔμπρὸς τοῦ λαιμοῦ καὶ τὰς παρειὰς μαῦρα, τὸ ὀπίσθιον μέρος τῆς κεφαλῆς, τοῦ λαιμοῦ καὶ τοῦ σώματος λευκίφαια, τὰς πτέρυγας μελανωπάς, τὸ στῆθος, τὴν κοιλίαν καὶ τὰ πλάγια

τοῦ σώματος ὠραῖα κόκκινα, τὴν οὐρὰν κοκκινωπὴν.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας τὸν Ἀπρίλιον, ἀναχωρεῖ δὲ τὸν Σεπτέμβριον. Κατασκευάζει τὴν φωλεάν συνήθως εἰς τὰς τρύπας τῶν βράχων ἢ παλαιῶν τοίχων ἢ ἐντὸς κοιλοτήτων τῶν δένδρων. Λέγεται ὅτι ἐγκαταλείπει τὴν φωλεάν του ἅμα ἐννοήσῃ ὅτι τὸν βλέπουν ἐνῶ τὴν κατασκευάζει.

Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ πέντε ἕως ἑξ ἀυγὰ καὶ τὰ κλωσσᾷ ἐπὶ 16 ἢ 17 ἡμέρας· κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τὸ ἀρσενικὸν φέρει εἰς τὴν σύντροφόν του τροφήν, διὰ τὴν διασκεδάζῃ δὲ καὶ τὴν ἀνακουφίζῃ ἀπὸ τὸν κόπον τοῦ κλωσσήματος κελαδεῖ πλησίον τῆς.

Εἰκ. 25 — Ἀσπρόκωλος.

Οἱ ἀσπρόκωλοι (πετρολίδες), εἶναι μικρὰ πτηνὰ· ἔχουν ῥάμφος εὐθὺ καὶ λεπτόν, πολὺ σχισμένον, κνήμας μακρὰς καὶ λεπτὰς, πτέρυγας ἐκτεινομένας μέχρι τῆς οὐρᾶς ἢ καὶ πέραν αὐτῆς· σπανίως μένουν

ἐπάνω εἰς τὰ δένδρα· συνήθως εὐρίσκονται εἰς τοὺς λίθους, τοὺς βώλους χωμάτων κλπ. Τρέφονται ἀποκλειστικῶς ἐξ ἐντόμων. Τὸ ὄνομα πετρουλίδες, μὲ τὸ ὅποῖον ἰδίως εἰς τὴν Ἀνδρῶν ὀνομάζονται, δηλοῖ τὴν συνήθειαν τοῦ πτηνοῦ νὰ καταφεύγῃ εἰς τόπους πετρώδεις.

Διὰ τῶν ὀνομάτων ἀσπρόκωλοι καὶ πετρουλίδες ὀνομάζονται τὰ κατωτέρω εἶδη:

Ἡ οἰνάνθη· ἔχει ἁλωθεν τῶν ὀφθαλμῶν λευκὴν λωρίδα, μίαν πλατεῖαν μαύρην κηλίδαν εἰς τὰς παρειάς, τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς καὶ τὴν ἐπάνω ἐπιφάνειαν τοῦ λαιμοῦ καὶ τοῦ σώματος ὅλου φαιόχρουν, τὰς πτέρυγας μαύρας, τὸν λαιμὸν ἐμπρὸς κοκκινωπὸν, τὴν κάτω ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος λευκὴν καὶ τὴν οὐράν ἐν μέρει μὲν μαύρην ἐν μέρει δὲ λευκὴν.

Αἱ οἰνάνθαι ἔρχονται τὸν Μάρτιον, εἴτε μία-μία, εἴτε περισσότεραι ὁμοῦ, ἐκλέγουν δὲ ὡς διαμονὴν τόπους βραχῶδεις, ξηροὺς καὶ ἀμμώδεις, γαίας προσφάτως καλλιεργηθείσας, ὀργώματα κλπ. Τὴν φωλεάν κατασκευάζουσιν ἢ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ πλησίον βώλου χώματος ἢ ἐπὶ χόρτων, ὑπὸ τοὺς λίθους, εἰς τὰς τρύπας τῶν τοίχων, κάτωθεν τῶν στεγῶν τῶν καλυβῶν. Προτοῦ ὅμως αἱ οἰνάνθαι ἀρχίσουν τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς φροντίζουσιν, ὅσάκις εἶναι δυνατόν, νὰ κοιλάνουν διὰ τοῦ ῥάμφους των τὸ ἔδαφος. Τὸ θηλυκὸν γενεῖ τέσσαρα ἕως πέντε αὐγά ἐπὶ σωροῦ χόρτων ἢ ἀχύρων σκεπασμένων ἀπὸ πτίλα, τρίχας ἢ λεπτὰ ἄνθη. Κατὰ

τὸ κλώσσημα, τὸ ὁποῖον διαρκεῖ 16 ἢ 17 ἡμέρας, τὸ ἄρσενικὸν φέρει σχεδὸν ἐκάστην ὥραν τῆς ἡμέρας τροφήν εἰς τὴν σύντροφόν του.

Μόλις οἱ νεοσσοὶ γαίνονται ἱκανοὶ νὰ πετοῦν, ἀφήνουν τὴν πρώτην των διαμονήν, καθὼς ὅλα τὰ πτηνὰ, ὅσα γεννῶνται χαμηλὰ εἰς τὸ ἔδαφος. Τότε ἀκολουθοῦν τοὺς γονεῖς των, οἱ ὁποῖοι τοὺς κρύπτουν μεταξὺ τῶν λίθων, τῶν θάμνων, τῶν χόρτων.

Αἱ οἰνάνθαι ἀπέρχονται ἀπὸ τὴν χώραν μας κατὰ τὸν Σεπτέμβριον.

Τὸ κρέας των εἶναι μετὰ τὸν Αὐγούστον παχύτατον καὶ πολὺ νόστιμον, θεωρεῖται δὲ ἀπὸ τοὺς κυνηγούς ὡς θήραμα εὐκόλον. Τόσῃν ὅμως ὠφέλειαν τὰ πτηνὰ ταῦτα παρέχουν εἰς ἡμᾶς, ὥστε πρέπει νὰ τὰ προστατεύωμεν ἀντὶ νὰ τὰ φονεύωμεν· ἄλλως τε τὸ μέγεθός των οὔτε τὸν κόπον ἀξίζει, οὔτε τὴν πυρίτιδα.

Ἄλλο εἶδος, ἐπίσης κοινὸν ὡς τὸ προηγούμενον, ἔχει τὰ πλάγια μέρη τῆς κεφαλῆς, τὸ ἐμπρόσθιον μέρος τοῦ λαιμοῦ, τὰς πτέρυγας καὶ τὴν οὐρὰν ἐν μέρει μαῦρα, τὴν κορυφὴν δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τοῦ λαιμοῦ καὶ τὴν ῥάχην κόκκινα, τὸ κάτω μέρος τῆς ῥάχης καὶ τὴν οὐρὰν λευκά, τὴν κοιλίαν καὶ τὸ στήθος κοκκινωπά.

Τὸ εἶδος τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὡς εἵπομεν εἶναι κοινότατον, ὑποκρίνεται καὶ μιμεῖται τὰς φωνὰς τῶν γει-

τόνων του πτηνῶν. Κατὰ τὰς λοιπὰς συνηθείας ὁμοιάζει μὲ τὸ προηγούμενον.

Μετὰ τὰ στρουθῶδη ἢ ξηροβατικά ὀλιγίστους ἔχομεν φίλους μεταξὺ τῶν ὑπολοίπων πτηνῶν.

Μεταξὺ τῶν ἀλεκτρονωδῶν οὐδένα· ἓνα μεταξὺ τῶν καλοβατῶν καὶ οὕτε ἓνα ἐκ τῶν στεγανοπόδων ἢ πλωτῶν. Ὁ ἐκ τῶν καλοβατῶν φίλος εἶναι ὁ πελαργός.

Εἰκ. 26.—Πελαργός.

Ὁ πελαργὸς (Λε.λέκι), εἶναι μέγα πτηνόν, ὕψος 1,20 μέτρ., ῥάμφος μακρόν, λαιμόν καὶ πόδας μακροτάτους, πτέρωσιν μᾶλλον λευκὴν, πτέρυγας μαύρας, πόδας καὶ ῥάμφος κόκκινα.

Εἰς τοὺς πελαργοὺς οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδον πολλὰ προτερήματα· οὕτως ὁ Αἰλίανός ἐπαινεῖ τὴν υἱικὴν στοργὴν τῶν λέγων: «Τρέφειν μὲν τοὺς πατέρας πελαργοὶ γεγηρακότας καὶ ἐθέλουσι καὶ ἐμελέτησαν· κελεύει δὲ αὐτοὺς νόμος ἀνθρωπικός οὐδὲ εἰς τοῦτο, ἀλλὰ αἰτία τούτων φύσις· οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔκγονα φιλοῦσιν». Ἄλλος συγγραφεὺς λέγει: «Εὐσεβεστέρους εἶναι τοὺς πελαργοὺς τῶν ἀνθρώπων».

Πλὴν τῶν ἀρετῶν τούτων καὶ ἄλλων πολλῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ παραλείψωμεν καὶ μίαν, ἐπίσης σπουδαίαν καὶ ἀξιωματικόν· δηλαδή τὴν ὠφέλειαν, τὴν ὁποίαν παρέχουν εἰς ἡμᾶς καταστρέφοντες ἔρπετὰ διάφορα καὶ ὄφεις· τὴν τοιαύτην ὠφέλειαν ἱστορεῖ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης λέγων : « περὶ Θετταλίαν μνημονεύουσιν ὄφεις ζωογονηθῆναι τοσούτους ὥστε, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν πελαργῶν ἀνηροῦντο, ἐκχωρῆσαι ἀν' αὐτούς· διὸ δὴ καὶ τιμῶσι τοὺς πελαργούς, καὶ κτείνειν οὐ νόμος· καὶ ἐάν τις κτείνῃ, ἔνοχος τοῖς αὐτοῖς γίνεται οἷσπερ καὶ ὁ ἀνδρσφόνος ».

Εἰς τὰ μέρη μας οἱ πελαργοὶ ἔρχονται τὴν ἀνοιξιν, ἀπέρχονται δὲ εἰς τὴν Ἀφρικὴν εἰς τὸ τέλος τοῦ θέρους, ἦτοι περὶ τὰ μέσα Αὐγούστου περίπου.

Ὅταν οἱ πελαργοὶ εὐρίσκωνται εἰς τὴν χώραν μας, κατοικοῦν ἐντὺς φωλεῶν, τὰς ὁποίας εἰ ἴδιοι κατασκευάζουν ἀτέχνως μὲ φρύγανα, μὲ χόρτα καὶ μὲ ξυλάρια ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν πύργων ἢ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐπὶ τῶν δένδρων κλπ. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ ὅς ἢ ἢ τρία αὐγά, λαμβάνει δὲ μέρος εἰς τὸ κλώσσημα καὶ τὸ ἀρσενικόν. Διὰ τὴν διατροφήν τῶν νεοσσῶν οἱ γονεῖς κυνηγοῦν μικρὰ ψάρια, ἔρπετὰ, σκώληκας, ἔντομα. Ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ δὲν ἐγκαταλείπουν ποτὲ ταυτοχρόνως τὴν φωλεάν μὲ τὰ μικρά, ἀλλ' ὅταν ὁ εἷς μεταβαίνῃ νὰ ἀναζητήσῃ τροφήν, ὁ ἄλλος μένει πλησίον τῆς φωλεᾶς ἐπάνω εἰς ὑψωμα στηριγμένος ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ποδὸς καὶ προσέχων τὰ μικρά, τὰ ὅπεῖα ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἐξάγουν ἐκ τῆς φωλεᾶς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν μακρὸν λαιμόν των· ἐκεῖ περιμένει ὁ πελαργὸς μέχρις

οὔτου ἐπιστρέψῃ ὁ σύντροφός του διὰ νὰ μεταβῇ καὶ ὁ ἴδιος κατόπιν πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς.

Οἱ πελαργοὶ καταδιώκουν σαύρας καὶ μικρὰ ἑρπετά, βατράχους, ἰχθῦς, ἔντομα, σκώληκας, ποντικούς κλπ. Συνήθως καταπίνουν διὰ μιᾶς τὴν τροφήν των ὀλόκληρον, ὅταν ὅμως εἶναι πολὺ μεγάλη, τὴν κόπτουν εἰς μικρότερα τεμάχια μὲ τὸ ῥάμφος των· πολλάκις πρὸς τοῦτο τὴν κτυποῦν ἐπανειλημμένως εἰς τὸ ἔδαφος· ἐπειδὴ δὲ τότε ἡ τροφή ρυπαίνεται, ὁ πελαργὸς προτοῦ τὴν φάγῃ τὴν τινάσσει ἐπανειλημμένως διὰ νὰ τὴν καθάρσῃ, ἢ τὴν φέρει εἰς νερόν, ὅπου τὴν πλύνει. Κατὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην πολλάκις εἶναι δυνατόν χῶματα ἢ νερόν νὰ πέσουν ἐπάνω του καὶ νὰ ρυπάνῃ τὴν πτέρωσίν του· ἐπίσης συμβαίνει τὰ λευκὰ πτερά τοῦ στήθους του μετὰ τοιοῦτο δεῖπνον νὰ εἶναι ρυπαρά.

"Όταν θέλῃ νὰ ἀποφύγῃ ἐχθρόν τινα, ὁ ὁποῖος τὸν πλησιάζει, συνήθως κάμνει μικροὺς ὁρόμους ἔχων τὰς πτέρυγας καθ' ὀλοκληρίαν σχεδὸν ἀνοικτάς, τὸν λαιμὸν τεταμένον καὶ τὸ σῶμα κλῖνον ἐλαφρῶς πρὸς τὰ ἔμπρός· ἔπειτα ἀνυψώνεται πολὺ ὑψηλὰ διαγράφων μεγάλους κύκλους. "Όταν ἀναπαύεται, ἔχει στάσιν μελαγχολικήν, στηρίζεται συνηθέστατα εἰς τὸν ἓνα πόδα, μὲ τὸν λαιμὸν συμμαζευμένον, τὴν δὲ κεφαλὴν ἐνίοτε τινάσσει ἐλαφρῶς δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐνῶ τὴν στηρίζει ἐπὶ τῆς ῥάχews.

Κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ θέρος, ἡμέραν καὶ νύκτα, κάμνουν θόρυβόν τινα συγκρούοντες τὰς γνάθους των τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης· ἕκαστος θόρυβος συνοδεύεται

καὶ μὲ περιέργους κινήσεις· οὕτω π. χ. ὁ πελαργὸς ἀνοίγει τὰς πτέρυγας, ἀνυψώνει τὴν οὐράν του, μακραίνει τὸν λαιμόν, καὶ βαθμηδὸν ἔπειτα τὸν λυγρίζει καὶ τὸν φέρει πρὸς τὸ ἔδαφος· ἔπειτα τὸν ἀνυψώνει βραδέως καὶ χωρὶς νὰ παύσῃ τὸν θόρυβον τὸν ἀναστρέφει πρὸς τὰ ὀπίσω μὲ τρόπον ὥστε νὰ τὸν στηρίξῃ ἐπὶ τῆς ῥάχης.

Οἱ πελαργοὶ λαμβάνουν μεγάλην φροντίδα διὰ τὰ τὰ μικρά των. Ὄταν ἀρχίσουν νὰ πετοῦν, οἱ γονεῖς τὰ διδάσκουν μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας πῶς νὰ περυγίζουν· τὰ φέρουν εἰς τὰς πτέρυγὰς των, τὰ ὑπερασπίζουν μετὰ θάρρους καὶ δὲν τὰ ἀφίνουν εἰμὴ μόνον ὅταν ἴδουν, ὅτι μόνον τὸν δύνανται νὰ προμηθεύωνται τροφήν· τόσον δὲ πολὺ ὑπερασπίζουν τὰ τέκνα των οἱ πελαργοί, ὥστε πολλάκις προτιμοῦν ν' ἀποθάνουν παρὰ νὰ τὰ ἐγκαταλείψουν ἀπροστάτευτα.

Πλὴν τούτου εἰς τοὺς πελαργοὺς ἀποδίδεται καὶ ἄλλη τις ἀρετὴ, δηλαδὴ ἡ συζυγικὴ πίστις· οὐδέποτε ἀποχωρίζεται ὁ πελαργὸς τὴν σύζυγόν του εἰμὴ μόνον ὅταν ἀποθάνῃ.

Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω πελαργοῦ μᾶς ἐπισκέπτεται καὶ ἄλλο εἶδος, τὸ ὁποῖον κοινῶς ὀνομάζεται *μαῦρο λελέκι*. Τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι κατὰ τι μικρότερον τοῦ προηγουμένου, ἔχει δὲ πτέρωσιν μελανωπὴν μὲ ἰοχρόους ἀνταυγείας, κοκκινωπὰς καὶ πρασινωπὰς· λευκὰ δὲ ἔχει τὴν κοιλίαν καὶ ἐν μέρει τὸ στήθος.

Τὸ εἶδος τοῦτο ἔχει ὅλως διάφορα ἦθη ἀπὸ τὸ προηγούμενον· ἐν ᾧ ἐκείνο κτίζει τὰς φωλεάς του ὡς

ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς πόλεις ἢ πλησίον αὐτῶν καὶ τῶν χωρίων, τὸ εἶδος τοῦτο ἀγαπᾷ τὴν ἐρημίαν, ζῇ μεμονωμένον εἰς τὰ δάση καὶ τὰ ἔλη, ὅπου συλλαμβάνει καὶ τρώγει ψάρια, ἐρπετά, βατράχους, σκώληκας καὶ μικρὰ τετράποδα. Τὴν φωλεάν του κατασκευάζει εἰς τὰ πυκνὰ δάση καὶ τὰ ἐλώδη μέρη, χρησιμοποιεῖ δὲ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς μικρὰ κλαδιά, ῥίζας, χόρτα. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ δύο ἢ τρία αὐγά.

Ταῦτα εἶναι τὰ ὠφελιμώτερα πτηνὰ τῆς πατρίδος μας, τοιαῦτα δὲ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμά των. Ἀναλογιζόμενοι τὸ μέγεθος τῆς ὠφελείας τῶν πτηνῶν τούτων εἰς τὴν γεωργίαν τολμῶμεν ἀδιστακτικῶς νὰ ζητήσωμεν τὴν προστασίαν αὐτῶν παρὰ πάντων.

ΤΑ ΚΟΙΝΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΠΤΗΝΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σελ.		Σελ.
76	Ἀγιοποῦλι.	Μελισσονργός (ἡ Βοργά-
96	Ἀηδόνη.	ρης) 58
102	Ἀσπρόκωλος (ἡ Πετρον- λίδα).	Μποῦφος 23
87	Βασιλάκης.	Μερχοχάρτης 77
25	Γκιώρης	Μυρμηκοφάρος (ἡ Γλώσσα) 39
71	Καλιακοῦδα	Νυκτοπάτης (ἡ Πλάρος ἡ Λαγοβυζάστρα). 54
83	Καλόγηρος	Παπαδίτσα. 80
20	Κιρκιρέζι	Πετροχελιδόνο 51
82	Κλειδωνᾶς	Σουσονράδα (ἡ Τσιλιθίθρα) 85
100	Κοκκινόκωλος (ἡ Σπεν- τζᾶς)	Τρυποφράκτης 89
68	Κόρακας	Τσαλαπετεινός (ἡ Ἀγριο- κόκορας). 61
31	Κοῦκος	Τσιγκλητάρα (ἡ Πελεκᾶ- ρος 28
26	Κονκουθάγια	Τσιροθάκος 93
72	Κουροῦνα (ἡ Βρωμοχαθα- ρόνη).	Χαλκοκουροῦνα (ἡ Χρυσο- καράκαξα). 59
96	Κουραηδόνη	Χελιδόνη 40
104	Λελέκι	Ψαρόνη (ἡ Μανροποῦλι 74
92	Μαυροκεφαλᾶς (ἡ Τρα- γονδιστής)	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.		Σελ.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3	Κορώνη	72
Ἡθῆ καὶ ἔθιμα πτηνῶν.	5	Ψάρ	74
Ἐκτοπισμοὶ	14	Ἀκριδοθήρας	76
ΤΑ ΩΦΕΛΙΜΑ ΠΤΗΝΑ	18	Μυιοκάπτης	77
Κερχρητὶς	20	Αἰγίθαλος ὁ μελανωπὸς	82
Βύας	23	Αἰγίθαλος ὁ κνανοῦς	83
Ὡτος	25	Αἰγίθαλος ὁ λοφοφόρος	84
Σκῶψ	25	Αἰγίθαλος ὁ μελαγκόρυφος	84
Γλαῦξ	26	Σεισοῦρα ἡ φαιὰ	85
Δρυοκολάπτης	28	Σεισοῦρα ἡ ξανθὴ	86
Κόκκυξ	31	Σεισοῦρα ἡ μελαροκέφαλος	87
Ἰνγξ	39	Βασιλίσκος	87
Χελιδὼν	40	Τρωγλοδύτης	89
Κύψελος	51	Ἵπολαῖς ἡ ὄρφειος	92
Αἰγοθήλης	54	Ἵπολαῖς ἡ φαιὰ	93
Μέροψ	58	Ἵπολαῖς ἡ πολύγλωσσος	94
Κορακίας	59	Ἀκροβάτης ὁ γαλακτώδης	96
Ἐποψ	61	Ἀηδὼν	96
Κόραξ	68	Φοινίκουρος	100
Κολοιός	71	Οἰάνθη	102
		Πελαργός	104

ΕΙΚΟΝΕΣ

	Σελ.
Γλαῦξ ἡ σκότιος (κουκουβάγια)	21
Βύας (μποῦφος)	23
Σκῶψ (γκιώνης)	25
Δρυοκολάπτης (τσιγκλητάρα)	28
Κόκκυξ (κούκος)	31
Ἰυγέ (μυρμηκοφάγος)	39
Χελιδὼν ἡ ἀγροδίαιτος	42
Χελιδὼν ἡ ἀστική	49
Κύψελος (πετροχελιδονο)	51
Αἰγοθήλης (νυκτοπάτης)	54
Μέροψ (μελισσοουργός)	58
Κορακίας (χαλκοκουροῦνα)	60
Ἐποψ (τσαλαπετεινός)	62
Κόραξ	68
Κορώνη (κουροῦνα)	72
Ψᾶρ (ψαρόνι)	74
Ἀκριδοθήρας (ἀγιοποῦλι)	76
Μυιοκάπτης (μυγοχάφτης)	78
Αἰγίθαλος ὁ μέγας (παπαδίτσα)	80
Αἰγίθαλος ὁ μελανωπὸς (κλειδωνᾶς)	83
Σεισοῦρα ἡ φαίᾶ (σουσουράδα)	86
Βασιλίσκος (βασιλάκης)	88
Τρωγλοδύτης (τρυποφράκτης)	89
Ἀηδὼν	97
Ἀσπρόκωλος	101
Πελαργὸς (λελέκι)	104

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΑΥΤΗΣ διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Μαρτίου 1841 νόμου.
 ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κατατεθειμένον δρ 20,000,000.
 ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ τακτικὸν καὶ ἔκτακτον » 18,500,000.
 ΜΕΤΟΧΑΙ 20,000 πρὸς δραχμὰς 1000 ἑκάστη.

ΕΔΡΑ αἱ Ἀθῆναι.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ αὐτῆς, Διοικητὴς (ἀναπληρούμενος ὑπὸ δύο Ὑποδιοικητῶν) προεδρεύων δωδεκαμελοῦς Συμβουλίου, ὅπερ συνεδριάζει ἐπὶ παρουσίᾳ Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου.

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΣΤ. ΣΤΡΕΙΤ.

ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΑΙ Ἰω. Α. Βαλαωρίτης καὶ Ἰω. Εὐταξίας.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ. Προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων. — Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων. — Δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ. — Χορηγήσεις ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων. — Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ τίτλων. — Πιστώσεις δι' ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ, ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ. — Καταθέσεις ἄτοκοι. — Καταθέσεις ἔντοκοι ὑπὸ προθεσμίαν κατὰ κλίμακα τόκων. — Ἐκδόσεις θανείων δι' ὁμολογίων. — Παρακαταθήκαι. — Ἀγορὰ καὶ πώλησις συναλλαγμάτων Ἑξωτερικῶν. — Συμμετοχὴ εἰς ἐγγυρίους Ἑταιρείας. — Χορηγήσεις εἰς γεωργοὺς καὶ κτηματίας. — Δάνεια εἰς Δήμους, εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἄλλα νομικὰ πρόσωπα. — Ὑπηρεσία δημοσίων καὶ ἄλλων θανείων. — Κίνησις κεφαλαίων δι' ἐπιταγῶν ἐν τῷ Ἑσωτερικῷ. — Ταμείον τίτλων πρὸς φύλαξιν. — Ταμιευτήριον (caisse d'épargne).

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ εἰς Ἀγρίνιον, Αἴγιον, Ἀμφισσαν, Ἀρταν, Ἀταλάντην, Βόλον, Γύθειον, Δημητσάναν, Θήβας, Θῆραν, Καλάβρυτα, Καλάμας, Καρδίτσαν, Κόρινθον, Κυπαρισσίαν, Λαμίαν, Λάρισαν, Λεβαδείαν, Λευκάδα, Μεγαλόπολιν, Μεσολόγγιον, Ναύπακτον, Ναύπλιον, Πάτρας, Πειραιᾶ, Πόρον, Πύλον, Πύργον, Σκόπελον, Σπάρτην, Σῦρον, Τρίκαλα, Τρίπολιν, Χαλκίδα.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΑΥΤΗΣ διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Μαΐου 1873 Β. Διατάγματος.
ΕΔΡΑ αἱ Ἀθήναι.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ἐν Πειραιεὶ καὶ Πάτραις.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ἐννεαμελές.

ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ Δημοσθ. Ι. Σαμιωτάκης.

ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Γεώργ. Παρίσης.

~~~~~

Ὅροι ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς — Ἡ Τράπεζα παρέχει πιστώσεις διὰ τὴν προεξόφλησιν ἐμπορικῶν συναλλαγμάτων. Χορηγεῖ ἐπίσης πιστώσεις ἐπὶ ἀνοικτῶ λογαριασμῶ, ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων ἢ ἐνεχυρίασει ἀξιών Ἑλληνικῶν ἢ ξένων τῶ κομιστῇ ἐγγεγραμμένων εἰς τὸ Χρηματιστήριον καὶ εὐκόλως διαπραγματευομένων.

Δανεῖζει ἐπίσης μὲ συμφωνίας ἰδιαιτέρας ἐπὶ μετοχῶν, ὁμολογιῶν καὶ δημοσίων χρεωγράφων.

Δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια, χορηγεῖ δὲ ἐπ' αὐτῶν τόκον :

3 ο/ο διὰ τὰς καταθέσεις εἰς πρώτην ἀναζήτησιν

4 ο/ο » » » ἀπὸ 1 ἔτους εἰς 3 ἐτῶν

5 ο/ο » » » » 3 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα

Διὰ τὰς εἰς χρυσὸν καταθέσεις γίνονται ἰδιαιτέροι συμφωνίαι. Ἀγοράζει καὶ πωλεῖ συναλλάγματα καὶ ἐπιταγὰς ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκτέλεσιν παντὸς εἶδους χρηματιστικῶν ἐντολῶν, τὴν εἰσπραξιν ἀξιών ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ὡς καὶ ὅλων τῶν ἐξαργυρωτέων τοκομεριδίων καὶ τίτλων.

Δέχεται πρὸς σύλαξιν μετοχάς, ὁμολογίας, δημόσια χρεώγραφα, ἑλληνικὰ ἢ ξένα, ὀνομαστικὰ ἢ τῶ φέροντι ὡς καὶ πᾶν πολῦτιμον ἀντικείμενον μὲ μικρὰ δικαιώματα.

Αἱ ἀποδείξεις τῶν πρὸς σύλαξιν χρεωγράφων δὲν εἶνε μεταδιδᾶσιμοι.

Τὰ εἰσπραττόμενα φύλακτρα εἶνε $\frac{1}{4}$ 0/0 ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν τοκομεριδίων καὶ 5 λεπτά κατὰ τίτλον καὶ καθ' ἑξαμηνίαν, ὅταν δὲν χορηγῇται μέρισμα.

Διὰ τὴν εἰσπραξιν τῶν τοκομεριδίων τῇ φροντίδι τῆς Τραπεζῆς ὀρίζεται προμήθεια $\frac{1}{4}$ 0/0 ἐπὶ πλέον ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Ἀθηνῶν

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΔΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩ. 1893

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ : ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ—ΠΑΤΡΑΣ

ΒΟΛΩ—ΣΥΡΩ—ΚΑΛΑΜΑΙΣ—ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΧΑΝΙΟΙΣ—ΗΡΑΚΛΕΙΩ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ προεξοφλήσεις. εἰσπράξεις γραμματίων, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἔμπορευμάτων, ἀνοίγει τρεχομένους λογαριασμούς ἡγγυημένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπεζικῆς καὶ ἔμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφορητάτους ὅρους. Δέχεται χρεώγραφα πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων διακαιώματων. Δέχεται καταθέσεις χρημάτων πληρώνουσα τόκον :

3 $\frac{1}{2}$ % εἰς πρώτην ζήτησιν

3 $\frac{1}{2}$ % διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν

4 % διὰ καταθέσεις ἐνδὲς ἔτους

5 % διὰ καταθέσεις δύο ἔτων καὶ ἐπέκεινα.

Διὰ τὰς εἰς χρυσὸν καταθέσεις πληρώνει τὸν αὐτὸν τόκον, ἀποδίδωσι δ' αὐτὰς αὐτομασίως.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Πᾶσαι αἱ ἐργατικαὶ τάξεις δύνανται καθ' ἑκάστην γὰ καταθέτωσι τὰς οἰκονομίας των εἰς τὸ Ταμιευτήριον τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν πρὸς ἀσφαλῆ φύλαξιν καὶ ἀπολαύην τόκου 3 $\frac{1}{2}$ % μετὰ τοῦ δικαιώματος ν' ἀποσύρῳσι τὰ χρήματά των εἰς πρώτην ζήτησιν. Καταθέσεις εἰσι δεκταὶ ἀπὸ 5 μέχρι 2000 δραχ. Εἰς τοὺς καταθέτας δίδει ἡ Τράπεζα ἔντυπον διδυλίριον, ἐν ᾧ ἐγγράφονται τακτικῶς ὅλαι αἱ καταθέσεις καὶ ἀπολήψεις.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΩΤΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ

Ἡ Τράπεζα δέχεται εἰς τὰ θησαυροφυλάκιά της χρεώγραφα, ἀξίας καὶ πᾶν πολυτίμητον ἀντικείμενον πρὸς φύλαξιν μὲ μικρὰ δικαιώματα. Τίθῃσι πρὸς τοῦτοις εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινῶ Χρηματοκιβωτίου ὀλόκληρα, διαφόρων διαστάσεων τοῦ τελειοτάτου Ἀγγλικοῦ συστήματος, ὅτινα ἐνοικιάζει πρὸς φύλαξιν ἀξιών, ἐγγράφων, κοσμημάτων κτλ. πρὸς δραχ. 3 ἕως 10 κατὰ μῆνα ἀναλόγως τοῦ μεγέθους.

Ἡ αἴθουσα τῶν Χρηματοκιβωτίων ἐκτισμένη μὲ πλίνθους καὶ γὰλυθα κατὰ τὸ τελειότερον Ἀγγλικὸν σύστημα Chubb εἶναι ἐντελῶς προφυλαγμένη κατὰ τοῦ πυρός καὶ φρουρεῖται διαρκῶς ἡμέρας καὶ νυκτός. Οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν Χρηματοκιβωτίων εἰσέρχονται ἐν αὐτῇ μόνον κατὰ τὰς ὥρας καθ' ἃς λειτουργοῦσι τὰ Ταμεία τῆς Τραπεζῆς ἥτοι τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὰς 9—12 π. μ. καὶ 2—5 μ. μ., τὸ δὲ θέρος ἀπὸ τὰς 8 $\frac{1}{2}$ —12 π. μ. καὶ 3—6 μ. μ.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν διαθέτει ἐν τοῖς γραφείοις αὐτῆς ἰδιαιτέρον διαμέρισμα διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι παρεπιδημοῦντας κ. κ. ξένους καὶ κομιστάς πιστωτικῶν ἐπιστολῶν, μετὰ ἰδιαίτερας ταχυδρομικῆς, τηλεγραφικῆς καὶ τηλεφωνικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐν γένει παρέχει αὐτοῖς πᾶσαν εὐκολίαν πρὸς διεξαγωγὴν τῶν τραπεζικῶν ὑποθέσεων των.

Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

(Έγκριθεῖσα διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1894

Βασιλικοῦ Διατάγματος)

Ἡ Ἀκαδημία ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ προπαιδευτικοῦ σχολείου καὶ τριῶν διακεκριμένων σχολῶν· τῆς Ἑμπορικῆς, τῆς Γεωργικῆς καὶ τῆς Βιομηχανικῆς σχολῆς.

Α'. Τὸ Προπαιδευτικὸν Σχολεῖον, περιέχον Α' καὶ Β' τάξιν, ἔχει σκοπὸν τὴν κατάρτισιν τῶν μελλόντων νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὴν ἑμπορικὴν, τὴν γεωργικὴν ἢ τὴν βιομηχανικὴν σχολήν.

Β'. Ἡ Ἑμπορικὴ Σχολή, περιέχουσα Α' καὶ Β' τάξιν, σκοπεῖ τὴν τελείαν μόρφωσιν ἑμπορικῶν, τραπεζικῶν ὑπαλλήλων καὶ τῆς δημοσίας οικονομικῆς ὑπηρεσίας. Τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων καθιερώθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προγραμμάτων τῶν ἐπιστηματικῶν ἑμπορικῶν σχολῶν.

Γ'. Ἡ Γεωργικὴ Σχολή, περιέχουσα Α' καὶ Β' τάξιν περιλαμβάνουσιν καὶ εἰδικὴν κτηνιατρικὴν ἑδρᾶν, σκοπεῖ τὸν καταρτισμὸν ἐπιστημόνων γεωπόνων. Τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων ἀποδίδει εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν προϊόντων τοῦ τόπου.

Δ'. Ἡ Βιομηχανικὴ Σχολή, περιέχουσα Α' καὶ Β' τάξιν σκοπεῖ τὸν καταρτισμὸν χημικῶν, καὶ χημικῶν βιομηχάνων, εἰδικῶς δὲ οἰνοποιῶν (οἶνονπνευματοποιῶν), ποτοποιῶν, ἐλαιουργῶν (σαπωνοποιῶν), καὶ διαίρεται εἰς δύο τμήματα, τὸ ζυμοτεχνικὸν καὶ τὸ ἐλαιουργικόν, μετὰ προσποτημένων ἐλευθέρων μαθημάτων. Τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων ἀποδίδει εἰς τὴν κατεργασίαν τῶν φυσικῶν προϊόντων τῆς ἡμετέρας γῆρας.

Διάρκεια φοιτήσεως καὶ ὅροι κατατάξεως. Πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ σπουδῶν καὶ πρὸς ἀπόκτησιν διπλώματος τῆς ἑμπορικῆς, τῆς γεωργικῆς ἢ τῆς βιομηχανικῆς σχολῆς:

α.) Οἱ μὲν ἔχοντες ἀπολυτήριον ἢ ἀποφοιτήριον ἑλληνικοῦ σχολείου ἢ ἐνδεικτικὸν Α' τάξεως γυμνασίου, κατατάσσονται εἰς τὴν Α' προπαιδευτικὴν τάξιν καὶ ὑποχρεοῦνται εἰς τετραετὴ φοίτησιν, ἔχοντες νὰ διανύσωσιν ἐπιτυχῶς δύο τάξεις τοῦ προπαιδευτικοῦ σχολείου καὶ δύο τάξεις τῆς ἑμπορικῆς σχολῆς ἢ δύο τάξεις τῆς γεωργικῆς ἢ τῆς βιομηχανικῆς σχολῆς.

β'.) Οἱ ἔχοντες ἐνδεικτικὸν ἢ πιστοποιητικὸν φοιτήσεως Β' τάξεως γυμνασίου κατατάσσονται εἰς τὴν Β' προπαιδευτικὴν τάξιν καὶ ὑποχρεοῦνται εἰς τριετὴ φοίτησιν, ἔχοντες νὰ διανύσωσιν ἐπιτυχῶς ἀπὸ τῆς Β' προπαιδευτικῆς καὶ ἐφεξῆς. Οἱ ἔχοντες ἐνδεικτικὸν Α' γυμνασιακῆς τάξεως κατατάσσονται εἰς τὴν Β' προπαιδευτικὴν μετὰ προηγουμένην εξέτασιν.

γ'.) Οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον τοῦ προπαιδευτικοῦ σχολείου ἢ ἀπολυτήριον ἢ ἀποφοιτήριον γυμνασίου ἢ πρακτικοῦ λυκείου κατατάσσονται ἀπ' εὐθείας εἰς τὰς εἰδικὰς σχολὰς, οἱ τοιοῦτοι ἄρα ὑποχρεοῦνται εἰς διετὴ φοίτησιν. Ὁμοίως κατατάσσονται καὶ οἱ ἔχοντες ἐνδεικτικὸν Β' γυμνασιακῆς τάξεως μετὰ προηγουμένην εξέτασιν.

Ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ γίνονται δεκταὶ καὶ μαθηταί.

Βιθικά προγράμματα ἀποστέλλονται δωρεάν καὶ ἀνεξόδως παντὶ αἰ-

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΑΡΙΝΟΙ

ΤΡΑΠΕΖΙΤΑΙ

Ὀδὸς Κοραῆ— Ἐν Ἀθήναις

Ἀγοραπωλησῖαι συναλλάγματος καὶ παρτὸς
εἶδους Τραπεζιτικαὶ ἐργασίαι.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ

τῆς Ἀγγλοαιγυπτιακῆς Ἀτμοπλοικῆς Ἑταιρίας

KHEDIVIAL STEAMSHIP & GRAVING DOCK Co

(Πλατεῖα Καρὰϊσκάκη ἐν Πειραιεῖ)

Γ. ΒΙΚΕΛΑΣ—ΑΘΗΝΑΙ

ΟΔΟΣ ΚΟΡΑΗ, ΑΡΙΘ. 4.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΡΑΚΤΩΡ

Τῶν ἐξῆς ἀσφαλιστικῶν Ἑταιριῶν:

«**Η ΕΘΝΙΚΗ**» πυρασφάλειαι.

«**PROVIDENTIA**» ἐν Βιέννῃ, κεφάλ. Κορ. 5,000,000

Ἀσφάλειαι μεταφορᾶς διὰ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς.

«**ALLEANZA**» ἐν Γενούῃ, κεφάλ. λ. ἱτ. 15,000,000

Ἀσφάλειαι ζωῆς καὶ τυχαίων δυστυχημάτων.

ΟΡΟΙ ΕΠΩΦΕΛΕΣΤΑΤΟΙ, ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΜΕΤΡΙΑ

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Δημοσία Κεντρικὴ Βιβλιοθηκὴ Βέροιας

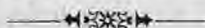
ΕΝΩΣΙΣ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΟΝΟΜΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΟΔΟΣ ΑΥΚΑΒΗΤΤΟΥ ΑΡΙΘ. 8.

Τὸ Διδασκαλεῖον τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Τμήματος ἀπὸ τριετίας ἤδη λειτουργεῖ τελεσφορώτατα, ἀποβλέπον εἰς τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν μόρφωσιν χρησίμων καὶ εἰδικῶς κατηρτισμένων Νηπιαγωγῶν καὶ Παιδονόμων, ὡς ἰδιαίτερον αὐτοῦ σκοπὸν προτιθέμενον τὴν διὰ τῶν μαθητριῶν αὐτοῦ ἑλληνοπρεπῆ διάπλασιν τῶν Νηπίων, ἐν τῷ Νηπιαγωγείῳ καὶ ἐν τῷ Οἴκῳ, ἐν τε τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ τῇ δούλῃ Ἑλλάδι, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀλλοδαπῇ, ὅπου Ἑλληνικαὶ Κοινότητες.

Μαθήτριάς εἶναι δεκταὶ πτυχιοῦχοι καὶ κάτοχοι ἀπολυτηρίων, κατατάσσονται δὲ ὡς οἰκότροφοι, ὡς ἡμίτροφοι καὶ ὡς ἐξωτερικαὶ πρὸς δρχ. 75, δρχ. 35 καὶ δρχ. 15 κατὰ μῆνα.

Ἡ διδασκαλία εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἐπὶ διετίαν, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας αἱ ἀπόφοιτοι λαμβάνουσι πτυχία καὶ τοποθετοῦνται τῇ ἐνεργείᾳ τῶν προστατευουσῶν αὐτὰς Κυριῶν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Τμήματος.

ΡΥΘΜΙΚΑ ΠΑΙΓΝΙΑ

ΥΠΟ

ΑΙΚΑΤ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

•••••

Πλουσία Συλλογὴ Παιγνίων καὶ Ἀσμάτων μετὰ μουσικῆς πλήρους, μελωδίας δηλ. καὶ ἁρμονίας, καὶ σαφῶν καὶ λεπτομερῶν σχημάτων καὶ ὁδηγιῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν Παιγνίων τῶν Φροεβελιανῶν Δώρων καὶ τῆς Φροεβελιανῆς Ρυθμικῆς Γυμναστικῆς, τῆς μόνης ἁρμοδίας καὶ ὠφελίμου εἰς Νήπια καὶ Παιδιά, ἄρρενα καὶ θήλεα 3 - 10 ἐτῶν.

Τὰ «Ρυθμικὰ Παίγνια» εἶναι πολύτιμον βοήθημα διὰ τὰς Μητέρας καὶ τὰς Νηπιαγωγούς, ἔσον καὶ δι' αὐτὰς τὰς Δημοδιδασκαλίσσας καὶ τοὺς Δημοδιδασκάλους, ὡς περιέχοντα πλούσια θέματα καὶ ὁδηγίας Πραγματογνωσίας· ὅθεν καὶ εἰδικῶς χρησιμεύουσιν εἰς τὴν διὰ τῶν παιγνίων καὶ τῶν ἀσμάτων τούτων ἐξάσκησιν καὶ διδασκαλίαν Ἑλληνικῆς γλώσσης τῶν ἀπανταχοῦ ὄντων.

••••• πρῶτων τευχῶν

..... Δραχ. **5.50**

..... Φρ. **5. —**

••••• πωθῆδεται

15.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΚΙΝΗΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

500

ΤΑ ΩΦΕΛΙΜΩΤΕΡΑ ΠΤΗΝΑ

ἀριθ. χρ. 7840

Ἡμερομηνία
ἐπιστροφῆς

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βασιλίσσης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΗΝΙΑΙΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1900.

1. Ὁ οὐρανός, ὑπὸ τοῦ καθ. Α. Αἰγινίτου (ἔκδοσις Β').
2. Ἡ Ἑκκλησία μας, ὑπὸ Α. Μπαλάνου, Π. Θ.
3. Ἡ γῆ τοῦ περὶ, ὑπὸ Α. Βικίλα.
4. Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ δῶμα του, ὑπὸ Μιχαήλ Κω-
σταντινίδου.
5. Τὰ ὀφελιμώτερα πτωχὰ τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τοῦ κα-
θηγητοῦ Ν. Α. Ἀποστολίδου.
6. Ὁ Στρατιώτης, διηγήματα ἐκ τῶν τοῦ δε Α. Αἰγινίτου ὑπὸ
Α. Ἀργυρίου.
7. Ὁ Ὑλινδὸς κόσμος, στοιχειώδεις γνώσεις χημείας ὑπὸ τοῦ
καθ. Α. Σαυβέρρη.
8. Τὰ καθάκοντα καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου,
ὑπὸ Ε. Λεχοῦδου.

Κατόπιν δὲ τῶν ἐκδοθῶσιν ἑτεραί τέσσαρες μεταξὺ τῶν ἑξῆς ἡ
καὶ ἑλλείπει:

- Η. Ἀγγελόπουλου, ὁ ἀνθρώπος.
Τ. Ἀργυροπούλου, καθ. Ἀνακαλύψεις τ. 5 Ἰσθμίων.
Ρ. Δημητριάδου, ἡ τροφὴ μας Γῆ, ἀρχαὶ γεωπονίας.
Π. Καββαδία, ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη.
Π. Κασοβλίδου, καθ. ἡ Εὐρώπη 1800—1900.
Ἀρ. Π. Κονορτίδου, τί κατορθώνει ἡ Βέλησις.
Σ. Π. Λάμπρου καθ. ἡ Ἁγία Σοφία.
Α. Μάτεδι, πῶς ἔχειτε πλοῦτος, ἀντιμετώπιση οἰκονομική.
Α. Μελά, (τοῦ συγγραφέως τοῦ Γερσοτάκη) ὁ Μικρὸς Πλούταρχος.
Π. Πρωτοπαπαδάκη, ὕμνῳ τοῦ οἴκου καὶ τῆς πόλεως.
Κ. Σάββα, ὕμνῳ.
Κ. Σαμίου, τὰ δάση.
Γ. Στρίτ, καθ. ἡ Γερμανία.
Χ. Τσούντα, ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν.

ΛΕΠΤΑ 30

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βεροῖου

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒ

78